F83

ØKONOMI OG POLITIK

26. ÅRGANG NR. 1 JAN.-MARTS 1952

Indhold

FN's virksomhed i 1951 1
Forlængelse af den europæiske betalingsunion 13
Frankrig, Saar og Tyskland 21
Institutet for Historie og Samfundsøkonomi 37
Den internationale økonomiske situation 41
Den økonomiske udvikling i Danmark 57
Politisk kronik 67

Kvartalsskrift udgivet af

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

EJNAR MUNKSGAARD . KØBENHAVN 1952

FN's VIRKSOMHED I 1951

Af PREBEN V. ASKGAARD

På grund af situationen i *Det fjerne Østen* blev den 5. Generalforsamling ikke afsluttet ved årsskiftet 1950–51. Formelt sluttede den først sit arbejde 5. november, dagen før den 6. Generalforsamling begyndte. Det våbenstilstandsudvalg, der var blevet nedsat 14. december 1950, havde ikke heldet med sig. Det var svært at komme i kontakt med Pekingregeringen og endnu sværere at enes om et grundlag for en tilfredsstillende våbenhvile i Korea. I slutningen af januar 1951 fremsatte U.S.A. et forslag, der med tilføjelse af to ændringer fra libanesisk side blev vedtaget af Generalforsamlingen 1. februar. Det blev heri fastslået, at Kina var angriber i Korea, hvorfor det henstilledes til den kinesiske regering at få sine styrker og sine statsborgere i Korea til at ophøre med fjendtlighederne mod FN's styrker og trække dem tilbage. Endvidere anmodede Generalforsamlingen et udvalg, sammensat af medlemmer fra udvalget for kollektive forholdsregler, om straks at overveje de videre forholdsregler, som var nødvendige for at møde angrebet og aflægge rapport herom til Generalforsamlingen. Dog kunne fremlæggelsen af denne rapport udsættes, hvis en mæglingskomité, bestående af Generalforsamlingens præsident og to af ham udpegede personer, afgav en rapport om tilfredsstillende fremskridt i deres bestræbelser. Danmark, Norge og Island stemte for dette forslag, mens Sverige afholdt sig fra at stemme.

Præsidenten, perseren Nasrollah Entezam, udpegede Sven Grafström, Sverige, og Luis Padilla Nervo, Mexico, til sine medarbejdere i mæglingskomitéen. Men allerede dagen efter, 2. februar, blev det klart, at heller ikke denne komité kunne ventes at få held med sit arbejde, da den kinesiske folkerepubliks udenrigsminister erklærede, at Generalforsamlingen havde handlet ulovligt ved at vedtage forslaget uden deltagelse af folkerepublikkens lovlige repræsentanter, hvorfor han erklærede resolutionen for død og magtesløs.

Udvalget for videre forholdsregler aflagde rapport 14. maj, og på grundlag af denne rapport vedtog Generalforsamlingen sin næste forholdsregel i Koreakonflikten ved resolutionen af 18. maj. I betragtning af, at visse stater allerede havde taget forholdsregler beregnet på at stoppe tilførsler, der kunne bidrage til at forøge den militære slagkraft hos de styrker, som kæmpede imod FN, og i betragtning af, at udvalget for videre forholdsregler i sin rapport havde udtalt, at visse økonomiske forholdsregler for yderligere at standse sådanne tilførsler ville støtte FN's militære aktion, opfordredes alle stater til at forbyde

Tyskland, den østrigske fredstraktat, Italiens og Ceylons medlemsskab i FN. Han understregede, at begrænsede og konkrete problemer på det politiske og økonomiske område måtte tages op til en praktisk løsning, således at man begyndte med de mindre ting og efterhånden arbejdede sig frem mod løsning af de store problemer.

Ole Bjørn Kraft vendte sig især imod Sovjetunionens angreb på Atlantpagten og redegjorde for den danske opfattelse af denne pagts karakter og opgaver. Han kunne ikke se rettere, end at vestmagternes forslag frembød et godt arbejdsgrundlag, som ingen, der ønskede fred, havde lov til blankt at afvise og sluttede med at appellere til Sovjetunionen om ikke at afvise den hånd, Vesten havde udstrakt.

Nedrustningsspørgsmålet var hovedemnet under generaldebatten. På det økonomiske område var det særlig spørgsmålet om teknisk og økonomisk hjælp til underudviklede lande, der optog interessen. Alle stillede sig positivt til tanken om støtte i større omfang og i et hurtigere tempo. Repræsentanter for de underudviklede lande udtrykte deres taknemmelighed herover, men understregede, at behovet var meget stort, og derfor måtte hjælpen forøges betydeligt.

Nedrustningskommission: Nedrustningsforslagene fra vestmagterne og Sovjetunionen kom til behandling i 1. udvalg som 1. punkt på dagsordenen. I forbindelse hermed behandledes rapporten fra det 12-mands udvalg, der var blevet nedsat på den foregående Generalforsamling for at finde frem til en koordinering af atomenergikommissionens og den almindelige nedrustningskommissions arbejde. Rapporten anbefalede at opløse de to kommissioner og i stedet oprette en ny, der skulle overtage begges arbejde.

Acheson foreslog at kalde den nye kommission slet og ret nedrustningskommissionen. Den skulle bestå af de samme medlemmer som de to gamle kommissioner, nemlig Sikkerhedsrådets medlemmer og Canada, stå under Sikkerhedsrådet og have til opgave at udarbejde udkast til en konvention om nedrustningsspørgsmålet efter de linier, vestmagterne havde foreslået. Som svar på Vyshinskys angreb understregede Acheson, at der allerede på et tidligt tidspunkt kunne blive tale om at give oplysninger om spørgsmål vedrørende atomenergien, hvormed han mente oplysninger om råmaterialer til produktion heraf. FN's tidligere vedtagne plan om international kontrol med atomenergien og forbud mod atomvåben skulle danne grundlaget for den internationale kontrol, medmindre man fandt frem til et bedre og mere effektivt system. Nedrustningskommissionens konventionsudkast skulle behandles på en international konference med deltagelse af alle stater, altså også den kinesiske folkerepublik, og begynde sit arbejde senest 30 dage efter Generalforsamlingens vedtagelse af forslaget.

Også i 1. udvalg afviste Vyshinsky kategorisk vestmagternes forslag. Han krævede, at stormagternes rustninger og væbnede styrker skulle reduceres til ⅓ i løbet af 1 år, Generalforsamlingen proklamere forbud mod atombomben og streng international kontrol med dette forbuds overholdelse, nedrustningskommissionen inden 1. februar 1951 udarbejde et udkast til en konvention om forbud mod atomvåben, om ophør af fabrikation af dem og om de eksisterende atombombers anvendelse til udelukkende civile formål, oprettelse af en kommission for atomenergi og almindelige våben og et internationalt kontrolorgan

under Sikkerhedsrådet samt iværksættelse af en effektiv international inspektion af alle anlæg til fabrikation af bomber, at alle lande, 1 måned efter at atomvåben var blevet forbudt, skulle indsende fuldstændige oplysninger om deres rustninger og deres væbnede styrker, og endelig at der inden 1. juni 1952 skulle afholdes en international konference for at drøfte spørgsmålene om reduktion af rustningerne og de praktiske spørgsmål i forbindelse med gennemførelse af forbudet mod atomvåben.

Efter debattens afslutning blev det vedtaget at nedsætte et underudvalg bestående af de 4 stormagter og Generalforsamlingens præsident for at forsøge at koordinere forslagene. Dens rapport blev fremlagt i form af et memorandum, udarbejdet af præsidenten og godkendt af de 4 stormagter.

Dette dokument bestod af 2 hovedafsnit. I det første gøres der rede for de punkter, hvorom der er enighed, eller hvor der foreligger mulighed for enighed:

at det endelige mål skal være reduktion af rustningerne og de væbnede styrker samt forbud mod atomvåben;

at der skal nedsættes en ny kommission til overtagelse af atomenergikommissionens og den almindelige nedrustningskommissions arbejde; den skal være underlagt Sikkerhedsrådet og bestå af dettes medlemmer plus Canada; den skal udarbejde forslag, der kan udformes som en traktat;

at atomvåben, halvmilitære styrker og polititropper medtages mellem de våbenarter og de styrker, som nedrustningen skal omfatte;

at der om våben og styrker skal indsendes oplysninger, som kontrolleres, og at der skal foretages inspektion. Men Sovjetunionen modsatte sig bestemt at give oplysningerne trinvis og at fortsætte med at give dem i fremtiden og var også modstander af en permanent inspektion. En særlig inspektion, når der forelå mistanke om overtrædelse af traktaten, måtte efter dets mening være tilstrækkelig. Dette kunne vestmagterne ikke gå med til;

at der ikke skal være vetoret i kontrolorganet.

Andet hovedafsnit i præsidentens memorandum gav en oversigt over de punkter, der var uenighed om:

Sovjetunionen kunne ikke gå med til de af Acheson under generaldebatten nævnte principper for rustningsreduktionen;

Vestmagterne modsatte sig russernes forslag om nedrustning med ⅓, fordi det ville styrke Sovjet i forhold til dem;

Sovjet havde allerede tidligere tilkendegivet, at det var modstander af FN's plan om international kontrol med atomenergien og forbud mod atomvåben; denne plan opretter et effektivt kontrolapparat, førend forbudet træder i kraft. Vestmagterne på deres side havde også tidligere klart udtalt, at de var imod Sovjets forslag.

Det vigtigste der skete i den følgende debat var, at Vyshinsky erklærede, at selvom Sovjet ikke kunne gå med til vestmagternes forslag, så ville der ikke være noget i vejen for, at den russiske regering lod sig repræsentere i den nye nedrustningskommission.

Det ikke på væsentlige punkter reviderede vestmagtsforslag blev derpå vedtaget af Generalforsamlingen 11. januar 1952 med 42 stemmer mod 5, mens 7 afholdt sig fra at stemme. Alle 4 nordiske lande stemte for.

Arbejdet i den nye nedrustningskommission er påbegyndt, og Sovjetunionen deltager.

Tysklandskommission: Forbundskansler Adenauer havde overfor vestmagterne udtrykt ønske om, at en neutral FN-kommission undersøgte, om der var mulighed for virkelig frie valg i hele Tyskland. På forslag af Frankrig, Storbritannien og U.S.A. blev sagen sat på dagsordenen 13. november. De 5 østlande stemte imod, fordi dette spørgsmål efter deres mening ikke lovligt kunne behandles af FN, men måtte høre under okkupationsmyndighederne.

Sagen kom for i ad hoc udvalget. De 3 vestmagter stillede et fællesforslag, der gik ud på, at en FN-kommission skulle foretage en samtidig undersøgelse af forholdene i alle dele af Tyskland for at bringe klarhed over, om det var muligt at afholde virkelig frie og hemmelige valg.

På forslag af Pakistan blev det derefter vedtaget at indbyde repræsentanter for både Vest- og Østtyskland til at fremsætte deres synspunkter i udvalget. Vesttyskerne støttede naturligvis varmt forslaget, mens østtyskerne udtalte sig på linie med de 5 østlande og foreslog afholdelse af en konference i Berlin med repræsentanter for hele Tyskland til at forberede frie valg i et forenet Tyskland og kræve en fredstraktat med Tyskland.

I den følgende debat vakte den svenske udenrigsminister Undén opmærksomhed ved at gå imod vestmagternes forslag. Det vakte en del kritik i Sverige, hvorfor den svenske regering gjorde nærmere rede for sine motiver i en deklaration 27. februar 1952. Sveriges standpunkt i Tysklandsspørgsmålet er, at det ikke kan løses uden okkupationsmagternes medvirken, hvorfor FN først og fremmest må bestræbe sig på ikke at skærpe modsætningerne mellem disse. Derfor var det lidet hensigtsmæssigt at vedtage et forslag, som man på forhånd vidste var uakceptabelt for østtyskerne og de østeuropæiske lande. I stedet foreslog Sverige, at undersøgelseskommissionen skulle opgives i første omgang, og at spørgsmålet om frie valg som en forberedelse af Tysklands genforening skulle overlades direkte til de 4 okkupationsmagter. De skulle i løbet af 1 måned rapportere om resultatet af deres forhandlinger indbyrdes og med tyske repræsentanter. Hvis der kom noget positivt ud af det, skulle FN være rede til at medvirke med en eventuel kommission. Desuden skulle FN erklære sig rede til at tilbyde sine tjenester, om og når en principiel overenskomst blev afsluttet mellem de interesserede parter. Dette sidste punkt blev optaget i et ændringsforslag til vestmagternes forslag og blev siden akcepteret af disse.

Norge var ikke tilfreds med, at det svenske forslag uden videre affandt sig med den østtyske afvisning af tanken om en FN-kommission. På den anden side fandt Norge, at vestmagternes forslag gav kommissionen en for begrænset myn-

dighed. Derfor allierede det sig med Canada, Danmark, Island og Nederlandene og fremsatte sammen med disse lande et ændringsforslag i den retning. I dette forslag optoges den del af det svenske forslag, der gik ud på, at FN skulle erklære sig rede til at tilbyde sine tjenester, d. v. s. bistå med at garantere frie valg. Også nogle latinamerikanske lande fik indflydelse på det reviderede forslag, der til sidst blev forelagt af vestmagterne og vedtaget af Plenarforsamlingen 20. december med 45 stemmer mod 6, mens 8 afholdt sig fra at stemme. Sverige afholdt sig fra at stemme, men havde forinden trukket sit forslag tilbage.

Kommissionen blev sammensat af repræsentanter fra Brasilien, Island, Nederlandene, Pakistan og Polen og skulle straks foretage en samtidig undersøgelse i Vest- og Østtyskland samt Berlin.

Kollektive forholdsregler: Som nævnt i den foregående oversigt indgik som et led i den såkaldte Achesonplan oprettelse af et udvalg for kollektive forholdsregler, der skulle aflægge rapport til Sikkerhedrådet og Generalforsamlingen senest 1. september 1951 om metoder, som ville kunne anvendes til at opretholde og styrke freden og sikkerheden. Denne rapport indeholdt forskellige henstillinger, der mere gjaldt sanktionernes tekniske sider end deres politiske forudsætninger, da det havde været udvalgets opgave at fremme en koordinering af kollektive forholdsregler overfor en fredsbryder, når disse var vedtaget, og ikke udtale sig, om og hvornår sanktioner kunne eller burde anvendes.

Også under debatten herom fremkom Sverige med et interessant indlæg. Der måtte skelnes skarpt, både ud fra et retsligt og ud fra et politisk synspunkt, mellem Sikkerhedsrådets beslutning om sanktioner og Generalforsamlingens anbefaling af sanktioner. Det sidste kunne nemlig medføre, at en deltagelse i sanktioner var ensbetydende med deltagelse i en krig mellem verdens stormagter, og „mange medlemsstater mener sikkert ligesom den svenske regering, at de ikke kan påtage sig forpligtelse til at deltage i fremtidige sanktioner i sådanne tilfælde, hvor der kan være fare for, at deltagelse vil medføre landets inddragen i en verdenskrig". Samtidig understregedes det, at under de rådende forhold var partielle og regionale allianceoverenskomster mellem forskellige stater på grundlag af artiklerne 51 og 52 i FN-pagten fuldt lovlige og forklarlige.

Om Achesonplanen udtaltes det i Sveriges indlæg, at „når verden er så stærkt splittet, som tilfældet er for tiden, kan en planlæggelse om indgriben på flertallets vegne let bidrage til den opfattelse, at man på forhånd regner med en bestemt og varig opdeling af staterne i 2 blokke, som vil stå overfor hinanden i en kommende verdenskrig. Meget taler for – som London Times udtrykker det – at FN holdes i reserve som en instans, hvor begge parter kan mødes, og som derved mindsker spændingen". Det vil tage meget lang tid at få opbygget et effektivt kollektivt sikkerhedssystem, og for øjeblikket præges den internationale politik mere af de tendenser, som har fået udtryk i begrebet ligevægtspolitik end af dem, som vi indbefatter i begrebet kollektivt sikkerhedssystem.

Generalforsamlingen besluttede at lade udvalget fortsætte i yderligere et år med sin undersøgelse og afgive rapport til 7. Generalforsamling.

I samme resolution vedtoges det på russisk initiativ at anbefale Sikkerhedsrådet, i overensstemmelse med pagtens art. 28, at sammenkalde et periodisk

møde for at overveje, hvilke forholdsregler der vil kunne fjerne den spænding, som for tiden er til stede i de internationale forhold, når som helst et sådant møde med fordel vil kunne tjene til at fjerne denne spænding og oprette venskabelige forhold til fremme af pagtens formål og principper.

Første afsnit af resolutionen blev vedtaget 12. januar 1952 med 51 stemmer mod 5; 3 afholdt sig fra at stemme. Andet afsnit blev vedtaget samme dag med 57 mod 0, mens 2 afholdt sig fra at stemme. De nordiske lande stemte for begge afsnit.

Spørgsmålet om optagelse af nye medlemmer: I oversigten for 1949 er der skrevet om dette spørgsmål. Det interessanteste denne gang var, at Sovjetunionen foreslog at anbefale Sikkerhedsrådet en ny overvejelse af ansøgningerne fra følgende 14 stater: Albanien, Mongolske Folkerepublik, Bulgarien, Rumænien, Ungarn, Finland, Italien, Portugal, Irland, Jordan, Østrig, Ceylon og Nepal samt Libyen. To ansøgninger var ikke nævnt i forslaget: Republiken Korea og Viet Nam.

De nordiske landes standpunkt har altid været at få flest mulige stater optaget så hurtigt som muligt, altså at FN skal bygge på universalitetsprincippet. Det er en opfattelse, der deles af flere og flere stater i FN. Det russiske forslag gik meget videre, end Sovjetunionen tidligere havde strakt sig. Derfor vakte det nogen forbavselse, at U.S.A. gik imod i meget skarpe vendinger, idet det især heftede sig ved, at Korea var udeladt. Det skabte nogen forvirring, hvad afstemningsresultaterne både i 1. udvalg og Plenarforsamlingen viser. I udvalget blev det vedtaget med 21 mod 12, mens 25 afholdt sig fra at stemme. Alle nordiske lande stemte for. I Plenarforsamlingen vedtog man først efter amerikansk forslag, at sagen var så vigtig, at den krævede ⅔ flertal for at vedtages. De nordiske lande stemte imod dette forslag. Ved den endelige afstemning 1. februar 1952 faldt derefter det russiske forslag, fordi det kun opnåede 22 stemmer mod 21, mens 16 afholdt sig fra at stemme.

Derimod vedtoges samme dag en resolution, der anbefalede Sikkerhedsrådet at tage alle ansøgninger op til fornyet overvejelse. Men da østlandene stemte imod, kan den ikke forventes at blive af større betydning på grund af vetoretten.

Andre politiske sager: Både FN's særlige Balkan-kommission og den græske delegerede erklærede, at faren nu var blevet mindre på Balkan. Derfor blev det på græsk forslag vedtaget at ophæve kommissionen og i stedet bede fredsobservationskommissionen, der var blevet oprettet under Achesonplanen, nedsætte en underkommission for Balkan med sæde i New York. Den skulle om nødvendigt kunne sende observatører til Balkan eller selv begive sig dertil. Den svenske formand for den tremandskommission, der var blevet nedsat 1950 for at optage forhandlinger med lande, hvori der befandt sig evakuerede græske børn, kunne ikke melde om noget fremskridt i repatrieringen. Arbejdet vil blive fortsat.

Angående Palæstina blev der vedtaget 2 resolutioner. FN's mæglingskommission for Palæstina skulle fortsætte sit arbejde, og et 3-årigt hjælpeprogram på 250 mill. dollars for Palæstinaflygtningene i Det mellemste Østen blev vedtaget.

Da det ikke var blevet til noget med rundbordskonferencen mellem Den sydafrikanske Union, Indien og Pakistan om indernes stilling i Sydafrika, blev det vedtaget at oprette en kommission på 3 medlemmer, der skal hjælpe parterne med at gennemføre forhandlingerne.

Libyen blev uafhængigt og selvstændigt 1. januar 1952. Det vedtoges at yde den nye stat teknisk og økonomisk hjælp og atter at anbefale den til optagelse i FN.

Jugoslavien fik på dagsordenen opført spørgsmålet om østblokkens fjendtlige aktivitet mod det og mødte under behandlingen op med et indlæg på 77 sider, der detailleret gennemgik klagepunkterne og sluttede med et resolutionsforslag, holdt i meget moderate vendinger. Det blev vedtaget. Kinas klage fra 1949: „Trusler mod Kinas politiske uafhængighed og territoriale integritet og freden i Østen som følge af Sovjets krænkelser af den kinesisk-sovjetrussiske venskabs- og forbundstraktat af 14. august 1945 og af Sovjets krænkelser af FN's pagt" førte også til en forsigtig udformet resolution, der blot erklærede, at Sovjetunionen havde undladt at efterleve traktaten. Men også Sovjetunionen fik opført en klage på dagsordenen: U.S.A.s aggressive handlinger og indblanding i andre staters anliggender. Klagen gjaldt vedtagelsen af „Mutual Security Act of 1951", der efter russisk påstand bevilligede 100 mill. dollars til at finansiere „udvalgte personer, som er bosat i eller undslipper fra Sovjetunionen, Polen, Tjekkoslovakiet, Ungarn, Rumænien, Bulgarien, Albanien ... enten for at indlemme disse i de militære styrker, som støtter NATO eller for andre formål ..." U.S.A. erklærede, at disse penge udelukkende skulle bruges til folk, som var flygtet fra øst til vest, at der endnu ikke var taget skridt til at knytte dem til NATO, og at NATO-medlemmerne selv måtte afgøre, om det skulle ske. Derefter blev det russiske forslag nedstemt.

Økonomisk udvikling af underudviklede lande: Alle de mange problemer omkring dette betydningsfulde spørgsmål blev behandlet i 2. udvalg i 34 møder. Debatten drejede sig særlig om de forskellige landes økonomiske samarbejde med henblik på de underudviklede lande, om teknisk og økonomisk hjælp til dem, om finansieringen af deres økonomiske udvikling og om mulighederne for at gennemføre forbedringer i jordejendomsforholdene. De østeuropæiske lande hævdede, at hjælpen var blevet et led i oprustningen, idet den særlig lagde vægt på at udvikle produktionen af råvarer hertil. U.S.A., Storbritannien, Frankrig, Canada, Australien og en række andre lande svarede, at hjælpen i betydelig grad havde forbedret disse landes produktionsevne og befolkningens levestandard. Dette blev underbygget med statistiske opgørelser og bekræftet af de underudviklede lande selv. Flere af dem udtalte, at forbedringen af landbruget og dermed produktionen af levnedsmidler og råvarer nu var nået så langt, at der i fremtiden var mere brug for ophjælpning af industri og elektricitetsforsyning. Sverige gjorde især opmærksom på, at gennemførelse af børnebegrænsning i underudviklede lande var påkrævet, da befolkningstilvæksten for tiden er beregnet til 1 % om året, mens levnedsmiddelproduktionen i de sidste 10 år kun er blevet forøget med 0,1 % årligt. Danmark fremhævede, at det var nødvendigt, at de lande, der bidrog økonomisk i hjælpearbejdet, kunne

betale i svag valuta, i hvert fald delvis. Bestemmelsen om at bidragene skal ydes i hård valuta forhindrede mange lande i at opfylde deres løfter. Hovedindtrykket af debatten blev, at der var tilfredshed med resultaterne af Det økonomiske og sociale Råds arbejde på dette område.

Der blev vedtaget en række resolutioner om uddannelse i offentlig administration, det udvidede program for teknisk hjælp, plan om oprettelse af et særligt fond, der kan give gaver og yde billige langfristede lån, statistik over produktionsudviklingen, undersøgelser af finansieringsproblemerne ved økonomisk og teknisk udvikling, samarbejde mellem den internationale bank og nationale kreditinstitutioner, hurtig industrialisering, forøgelse af verdens samlede vareproduktion, samordnet økonomisk udvikling og handelsaftaler. Hertil kom 2 resolutioner i jordreformspørgsmålet, foreslået af U.S.A. og Polen. Begge gik i princippet ind for, at det heldigste jordejendomsforhold er, at jorden ejes af den, som dyrker og bruger den. Men da det polske forslag var for propagandistisk udformet, blev kun det amerikanske vedtaget.

De ovennævnte resolutioner blev til på grundlag af kap. III i Det økonomiske og sociale Råds rapport til Generalforsamlingen om økonomisk udvikling af underudviklede lande. Rapportens kap. II omhandlede almindelige økonomiske spørgsmål. Herom blev der vedtaget 4 resolutioner: „Mad og hungersnød", fortsættelse af de regionale økonomiske kommissioner, den arbejdende befolknings levestandard og et langtidsprogram for verdens forsyning med avis- og trykpapir. Kap. IV om sociale spørgsmål gav anledning til følgende resolutioner: arbejdsprogram for FN's sociale arbejde i samarbejde med de særlige institutioner, bidrag til det internationale børnehjælpsfond, billige boliger. I henhold til kap. I om organisationsmæssige forhold vedtoges det at ophæve kommissionen for økonomiske problemer og beskæftigelsesspørgsmål og erstatte den med ekspertgrupper til behandling af enkelte konkrete spørgsmål, at bede Rådet påny overveje, om ikke kommissionen for kvindernes stilling burde have årlige møder i stedet for kun hvert andet år, som Rådet havde vedtaget og endelig at bede Rådet lade den af det ophævede underkommission for forskelsbehandling og mindretalsbeskyttelse fortsætte på ubestemt tid, da der stadig var brug for den. Kap. V handlede om arbejdet på konventionen om menneskerettighederne og gav anledning til 40 møder i 3. udvalg. Det blev vedtaget, at der skulle udarbejdes to konventioner, den ene indeholdende borgerlige og politiske rettigheder og den anden økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, og at de særlige institutioner og medlemsstaterne skulle opfordres til inden 1. marts 1952 at indsende forslag og bemærkninger om form og indhold af sidstnævnte konvention. Begge konventioner skulle forelægges næste Generalforsamling til vedtagelse og underskrift. Endelig blev der vedtaget 2 resolutioner i flygtningespørgsmålet. Den ene konstaterede underskrivelsen af konventionen om flygtninges stilling i juli 1951 og opfordrede staterne til at tiltræde den så hurtigt som muligt og henstillede til regeringerne at samarbejde med FN's højkommissær for flygtninge, der havde afløst IRO fra 1. januar 1951. Den anden bemyndigede højkommissæren til at anmode de forskellige regeringer og internationale organisationer om frivillige bidrag til øjeblikkelig hjælp til de mest nødstedte flygtningegrupper.

Formynderskabssager: Også Formynderskabsrådet havde i det forløbne år udført et stort arbejde. Det fremgik af rapporten til Generalforsamlingen, der indeholdt en oversigt over Rådets organisation, behandlingen af de administrerende myndigheders årsrapporter fra de 10 formynderskabsområder og af de modtagne andragender fra befolkningen i områderne, redegørelsen for Rådets periodiske besøg, der denne gang var blevet aflagt i Stillehavsområdet og Østafrika og endelig en detailleret gennemgang af forholdene i de enkelte områder.

4. udvalg afholdt først en generaldebat om rapporten og vedtog derefter en række resolutioner. To angik Formynderskabsrådets arbejdsmetoder. Den ene anbefalede at oprette en fast komité til behandling af andragender, og den anden drejede sig om en effektivisering af arbejdet i de kommissioner, der bliver sendt ud til formynderskabsområderne. I en tredje anmodedes Formynderskabsrådet om at overveje mulighederne for at knytte områdernes indfødte befolkning nærmere til Rådets arbejde. Italiens overtagelse af administrationen af det tidligere italienske Somaliland har skabt forskellige vanskeligheder, fordi Italien ikke er medlem af FN. Derfor kan det ifølge pagten ikke være medlem af Formynderskabsrådet og har derfor hidtil kun deltaget i de møder, der har behandlet spørgsmål vedrørende Somaliland, og uden stemmeret. Derfor vedtoges det at bede Sikkerhedsrådet om at tage positiv stilling til Italiens ansøgning om medlemsskab så hurtigt som muligt. Det vedtoges endvidere at sende en særlig kommission til fransk og britisk Togoland for at undersøge problemerne omkring en forening af Ewe-folket, der er splittet mellem de to områder og ønsker at blive samlet. 2 resolutioner drejede sig om henholdsvis spredning af oplysning om FN og fremme af undervisningen i formynderskabsområderne. Endelig vedtoges det at anmode de administrerende myndigheder om at redegøre for, hvordan og hvornår de har til hensigt at lade områderne få selvstyre eller uafhængighed. Traditionen tro førte debatten om Sydvestafrika til skarpe meningsudvekslinger, hvorunder repræsentanten for Den sydafrikanske Union udtalte, at det indebar en stor fare for FN, at man stadig satte sig ud over bestemmelserne om indre anliggender i pagtens art. 2, stk. 7. Hvis man blev ved med at lade disse pagtbrud gå ud over Sydafrika, ville det få konsekvenser for Unionens stilling til FN.

Hvad angår de ikke-selvstyrende områder eller kolonierne, blev det bl. a. vedtaget at nedsætte en ad hoc komité til at fortsætte studiet af de faktorer, der skal tages hensyn til, når det skal afgøres, om et område har fået så meget selvstyre, at der ikke længere skal indsendes oplysninger om det efter pagtens art. 73 e. Danmark blev medlem af komitéen.

Den mellemfolkelige Domstol: 18. december blev der afsagt dom i den engelsk-norske fiskerisag, der var blevet indbragt for Domstolen af England 28. september 1949. Denne strid havde stået på gennem flere år og drejede sig om søterritoriets beregning ud fra en såkaldt basislinie. Norge havde beregnet sit søterritorium ud fra et system af lige linier mellem 48 punkter på fastlandet og en række øer og klipper udenfor, mens englænderne forlangte det beregnet fra de yderste skær, der ikke til stadighed overskylles af havet. Store fiskeriinteresser stod bag. Dommen faldt helt ud til fordel for Norge. Også den

engelsk-persiske oliekonflikt blev indbragt for Domstolen, men Persien ville ikke anerkende dens kompetence i denne sag. Desuden afgav Domstolen 28. maj responsum vedrørende spørgsmålet om betydningen af forbehold ved ratifikation, tiltrædelse eller underskrift af konventionen om folkedrab, som kom til at danne basis for en generalforsamlingsresolution om forbehold ved flersidige konventioner.

Budgettet for 1952 kom op på 48.096.780 dollars. Bidragsskalaen blev ændret noget. F. eks. gik U.S.A.s bidrag ned fra 38.92 til 36.90 %, mens Sovjetunionens gik op fra 6.98 til 9.85 %. Sverige gik ned fra 1.85 til 1.73 %. Danmark, Island og Norge forblev uforandret på henholdsvis 0.79, 0.04 og 0.50 %.

FORLÆNGELSE AF DEN EUROPÆISKE BETALINGSUNION

Efter langvarige og besværlige forhandlinger nåede medlemslandene i den europæiske økonomiske samarbejdsorganisation (OEEC) først i juni måned til enighed om vilkårene for en forlængelse af den europæiske betalingsunion (EPU) ud over d. 30. juni 1952. Ganske vist er alle formaliteter endnu ikke fuldt i orden; men i praksis kan man sikkert gå ud fra, at unionens forlængelse er sikret.

Funktionsmåden.

EPU oprettedes i sommeren 1950 og har altså nu fungeret i 2 år. Dens formål var – og er fortsat – at muliggøre en mangesidig udligning af betalingsmellemværender mellem medlemslandene og samtidig at skabe rammerne for en automatisk gensidig kreditgivning af kortere varighed mellem disse. Hvert land fik ved starten tildelt en kvote svarende til 15 % af dets samlede omsætning med de øvrige medlemslande i 1949; kvoten inddeltes i 5 lige store „trancher". For Danmarks vedkommende blev kvoten 195 mill. $, svarende til ca. 1350 mill. kr. Ved hver måneds slutning opgør unionens „agent" – den internationale bank i Basel – på grundlag af indberetninger fra deltagerlandenes centralbanker størrelsen af de enkelte landes opsummerede under- eller overskud i betalingsmellemværender siden unionens oprettelse med *samtlige* andre medlemmer under et. Så længe et eventuelt *opsummeret underskud* holder sig inden for 1. tranche – altså er mindre en 1/5 af landets kvote – yder unionen automatisk kredit for beløbet. Kommer et land ind i 2. tranche, får det kredit for 80 % af trækket ud over 1. tranche, medens 20 % må betales i guld eller dollars; i 3. tranche er forholdet 60 % kredit og 40 % guld, og i 4. og 5. tranche, henholdsvis 40 %–60 % og 20 %–80 %. Uden for kvoten må hele underskudet afvikles i guld eller dollars. Omvendt må et land, der har et *opsummeret overskud* yde EPU kredit indtil 1/5 af kvoten; i de følgende 4/5 får det 50 % af yderligere overskud betalt i guld eller dollars, medens de resterende 50 % må ydes som kredit. Har et hidtidigt debitorland i en periode overskud over for EPU, således at dets opsummerede underskud reduceres, får det guld og dollars tilbage i samme tempo som det, hvori det har afgivet disse aktiver, ligesom kreditorlande, hvis overskud formindskes, må tilbagebetale guld og dollars efter tilsvarende principper.

Hvis man tænker sig, at udviklingen former sig således, at et enkelt land

eller nogle få lande bliver store kreditorer, medens de øvrige alle er debitorer for små beløb – inden for 1. debitortranche, vil det ses, at unionen skal udbetale guld til kreditorerne, medens den ikke modtager noget fra debitorerne. For at imødegå denne mulighed, måtte EPU have en *grundfond,* der blev tilvejebragt ved, at U.S.A. som et led i Marshallhjælpen stillede et beløb på 350 mill. $ til rådighed. Endvidere har U.S.A. på forskellig måde helt eller delvis dækket visse særlig vanskeligt stillede landes (Østrigs, Grækenlands, Islands) underskud over for EPU med dollars. De pågældende landes kvoter har til gengæld foreløbig været „frosset" – d.v.s. de har ikke modtaget nogen form for kredit fra unionen.

Udviklingen 1950–52.

De enkelte medlemslandes stilling over for unionen har i de forløbne 2 år været meget uensartet, og for flere landes vedkommende er der sket betydelige ændringer i periodens løb. *Tyskland* kom således allerede tidligt ud i en alvorlig krise, hvorunder det overtrak sin kvote og måtte have stillet en særlig kredit til rådighed. Ved hjælp af hårdhændede importbegrænsende restriktioner lykkedes det imidlertid i løbet af foråret 1951 at vende udviklingen, og siden har gunstige afsætningsmuligheder for tysk eksport bidraget til at bringe landet i en stærk kreditorposition, som er bevaret og stadig styrkes, på trods af at importrestriktionerne pånyt er afviklet, således at Tyskland nu opfylder de almindelige liberaliseringskrav, som medlemmerne er gået ind på. På lignende måde – omend med mindre voldsomme udsving – har udviklingen formet sig for f. eks. *Hollands* vedkommende. Omvendt er det derimod gået for *England* og *Frankrig;* begge disse lande oparbejdede i begyndelsen af perioden store overskud; men i løbet af 1951 reduceredes disse pånyt, og i stedet udviklede der sig et stadigt voksende deficit – for Englands vedkommende formodentlig overvejende, fordi oprustningen lagde beslag på produktionsfaktorer, der ellers kunne have været anvendt i eksporterhvervene, for Frankrigs måske nok så meget, fordi den fornyede inflationsbølge efter Koreakrigen gjorde det vanskeligt for det franske erhvervsliv at klare sig i konkurrencen med andre landes. England havde endog ved udgangen af maj 1952 arbejdet sig gennem hele sin debitorkvote, således at det må afregne eventuelle fremtidige underskud fuldt ud i guld. Frankrig er ikke langt fra den samme situation, men har midlertidigt fået stillet en særkredit på 100 mill. $ til rådighed. *Danmark* har til stadighed været debitor; en kortere overgang var man et godt stykke oppe i 2. tranche; men siden nytår 1952 ligger gælden igen inden for 1. tranche, omend den i den sidste tid pånyt har haft en svagt stigende tendens. Enkelte lande, nemlig *Belgien, Portugal* og *Italien,* har i nogenlunde ubrudt takt forøget deres opsummerende overskud i forhold til unionen, og de er nu alle tre „ekstreme" kreditorer – d.v.s. overskudet er blevet større end deres kvote. Særlig betydeligt er Belgiens overskud, og det er dette forhold, der især har bidraget til at skabe de store vanskeligheder i forbindelse med forhandlingerne om EPUs fortsættelse. I de sidste måneder er Portugals og Italiens overskud ud over kvoten derimod gået noget ned. Foruden England, Frankrig og Danmark er i øjeblikket kun *Norge* debitor i unionen, men for et meget beskedent beløb.

De konkrete problemer.

Størrelsesordenen af *det belgiske problem* illustreres af, at Belgiens opsummerede overskud over for unionen pr. 30.6.1952 forventes at ville blive ca. 810 mill. $, medens dets kvote kun er 331 mill. $. Det må dog herved bemærkes, at Belgiens kvote – beregnet som de øvrige medlemmers – egentlig skulle have været 430 mill. $; men man mente i sin tid ikke fra belgisk side at kunne påtage sig de store forpligtelser med hensyn til kreditydelse, som en så stor kvote indebar, hvorfor man opnåede nedsættelse til de nævnte 331 mill. $. Af overskridelsen, ca. 480 mill. $, vil 223 mill. $ være ydet som ekstraordinær kredit fra Belgien til unionen, medens resten – ca. 255–260 mill. $ – vil være afregnet i guld.

Belgien har under forhandlingerne om unionens forlængelse stået meget stærkt på det standpunkt, at hele denne ekstraordinære kredit – eller i hvert fald størsteparten af den – skulle indfries med guld ved udgangen af juni 1952, idet Belgien var ude af stand til vedblivende at yde så store lån til de øvrige lande.

Skulle de belgiske krav imødekommes, ville det føre med sig, at *unionens beholdninger af guld og dollars* ville blive meget stærkt reducerede, og modstykket til det belgiske problem var derfor spørgsmålet om tilvejebringelse af en større beholdning af disse aktiver eller i hvert fald en formindskelse af det mulige træk på unionens beholdninger heraf. U.S.A. havde klart tilkendegivet, at det ikke kunne ventes, at der fra amerikansk side ville blive stillet nye beløb til rådighed – bortset fra at U.S.A. stadig inden for visse grænser ville dække de tidligere omtalte vanskeligt stillede landes underskud. De europæiske lande måtte altså selv løse problemet, og mulighederne herfor lå enten i en formindskelse af guldudbetalingerne til kreditorerne eller en forøgelse af debitorernes indbetalinger, eventuelt en kombination af disse to løsninger.

Problemernes grundårsager.

Når disse problemer har kunnet få et så betydeligt omfang, som tilfældet er, ligger årsagen i første række i, at der ikke eksisterer nogen naturlig tendens til, at de enkelte lande skal have ligevægt i deres betalingsmellemværender med de øvrige medlemslande. Nogle lande har en erhvervsstruktur, som gør det naturligt, at de har et overskud over for EPU, og et underskud over for den øvrige verden, f. eks. fordi de importerer råvarer fra oversøiske lande, men sælger færdigvarer, som finder et naturligt marked i Vesteuropa. For andre lande kan forholdet være det modsatte. Man kan sige at den første gruppe er *strukturelle kreditorer* i Europa, medens den anden er *strukturelle debitorer*. I tidligere tider var det sådan, at de europæiske lande, som havde underskud i samhandelen med andre lande i Europa, kunne dække dette ved hjælp af det overskud, som de indtjente andetsteds. Hvis dette stadig var tilfældet, ville der næppe være større vanskeligheder ved at få EPU til at fungere – men så ville den på den anden side heller ikke være særlig påkrævet. Imidlertid er forholdet det, at de fleste lande i Europa i årene efter den anden verdenskrig har haft permanente

vanskeligheder ved at skabe ligevægt på deres betalingsbalances løbende poster over for *hele* den øvrige verden under et. Forbrugs- og investeringsønskerne har været så store, at de ikke uden restriktive indgreb har kunnet imødekommes alene ud af det enkelte lands egen indenlandske produktion. Lande med underskud i Vesteuropa har derfor ikke haft noget overskud andetsteds – og da specielt ikke i dollarslandene – med hvilket de har kunnet dække deres europæiske underskud, eller dette overskud har i hvert fald været utilstrækkeligt. Og omvendt har de lande, der har overskud i forhold til de øvrige vesteuropæiske lande, haft brug for at kunne få dette overskud konverteret til ikke-europæisk valuta (især dollars) for at klare deres løbende betalinger uden for Europa. For Danmark – der med sin eksport af forædlede landbrugsvarer og sin import af oversøiske foderstoffer m. v. er naturligt overskudsland i Europa og faktisk også var det før krigen – har problemet vist sig ved, at det ikke er lykkedes at indtjene noget overskud i EPU til dækning af vort dollarsdeficit. – Kort sagt, der må – næsten med nødvendighed – opstå en tendens til, at nogle lande bliver ekstreme underskudslande, andre ekstreme overskudslande i Europa, og den således opståede vanskelighed kan ikke for tiden ventes løst ved, at de første i større omfang konverterer de sidstnævntes tilgodehavender til dollars. Heller ikke langfristede lån har det været muligt at få i stand i væsentlig udstrækning.

Disse strukturelle problemer er imidlertid – hævdes det, og utvivlsomt med rette – blevet forstærket ved, at de forskellige lande har ført en *forskellig økonomisk politik* indadtil. De tre ekstreme kreditorer har alle ført en lidet ekspansiv politik; de har gennem kreditrestriktioner og andre foranstaltninger holdt igen på den økonomiske aktivitet i indlandet med den følge, at der har været forholdsvis ringe behov for import af udenlandske råvarer o. l., ligesom indkomsterne herved er blevet holdt nede, således at også efterspørgselen efter forbrugsvarer af udenlandsk oprindelse har ligget på et forholdsvis lavt niveau. Andre lande har derimod i større udstrækning lagt vægt på at opretholde en høj beskæftigelsesgrad, hvilket bl. a. giver sig udslag i stor efterspørgsel efter udenlandske varer. Især for Englands vedkommende er hertil kommet de øgede forsvarsbestræbelser. Havde kreditorlandene, f. eks. ved hjælp af en lempeligere intern kredit- og finanspolitik, skabt muligheder for kraftigere ekspansion i den indenlandske produktion og beskæftigelse, ville deres overskud over for unionen være blevet af mindre omfang, og de problemer, som skulle løses, mindre indviklede. Imidlertid er det vanskeligt, at balancere mellem hensynet til ligevægten på betalingsbalancen og hensynet til opretholdelse af fuld beskæftigelse; begge mål indgår i OEEC's program; men der er ikke angivet noget om, hvorledes man skal løse en eventuel konfilkt mellem dem. EPU-kreditorerne kan henvise til, at de – hvis de havde ført en mere ekspansiv politik – ikke blot ville have fået en større import fra de øvrige medlemslande, men også fra den omgivende verden, først og fremmest antagelig fra dollarsområdet, hvorved deres valutavanskeligheder ville være blevet skærpede.

Det er således umuligt at afgøre, i hvilket omfang de vanskeligheder, der er opstået for EPU, beror på strukturelle forhold og i hvilket omfang de skyldes forskelle i den indre økonomiske politik. Man kan dog imidlertid fremhæve, at kreditorlandene i højere grad kunne have *liberaliseret deres import* fra EPU-

landene iøvrigt; dette ville ikke have belastet deres balance i forhold til den øvrige verden; muligvis kunne det endog have bidraget til at lette den en smule, for så vidt som købekraften måske i nogen – omend sandsynligvis ringe – grad ville være blevet trukket bort fra dollarvarerne. Italien har faktisk gennemført en næsten 100 % liberalisering, Belgien og Portugal derimod ikke. For Belgiens vedkommende er det især landbrugsvarer og fiskeriprodukter, som ikke er liberaliserede (hvad der jo har særlig interesse for Danmark). Motiveringen herfor er ønsket om at beskytte det belgiske landbrug, hvis stilling udgør et særlig vanskeligt socialt problem i Belgien. I stedet har Belgien – som iøvrigt også andre kreditorer, f. eks. Schweiz – indført *restriktioner på eksporten* af vigtige varer til EPU-landene, ligesom det har etableret en midlertidig binding af en del af provenuet ved eksport til disse lande og gennemført kontrol med kapitalbevægelser til landet.

Løsningen af Belgiensproblemet.

Som nævnt lykkedes det at nå til enighed om nye regler for betalingsunionens virksomhed i den kommende tid. Det kan måske diskuteres, om løsningen er den bedst mulige; men i hvert fald er unionens fortsatte eksistens sikret for nogen tid fremover.

I alt væsentligt blev det kreditorsynspunkterne, der sejrede, idet Belgien fik gennemført størstedelen af sine principielle krav. Man kunne naturligvis spørge, om det var så vigtigt for de øvrige lande at *beholde Belgien i unionen;* under alle omstændigheder ville en betalingsunion mellem de øvrige lande dog stadig være et stort fremskridt i sammenligning med den tid, da størstedelen af handelen foregik i henhold til tosidige aftaler mellem landene, og hvor der derfor måtte herske en tendens til at søge tilvejebragt ligevægt i betalingerne mellem landene to og to, selv hvor dette på grund af parternes respektive eksport- og importbehov ikke var naturligt. Forholdet er imidlertid det, at Belgiens eksportvarer – navnlig under den nuværende oprustningskonjunktur – gennemgående er meget „hårde", d.v.s. der er et stort behov for dem. Det drejer sig om sådanne ting som jern og stål og andre metaller samt varer heraf. Ganske vist eksporterer Belgien også bl. a. tekstilvarer, som i øjeblikket ikke så let finder afsætning; men Belgien ville sikkert alligevel ved tosidige forhandlinger være kommet til at stå i en stærk position, således at det kunne forlange fuld afregning i guld og dollars for den del af dets eksport, som ikke kunne betales med varer, som det ønskede at aftage fra forhandlingspartneren, og det ville måske endog kunne påtvinge denne uønskede mængder af tekstilvarer o.l. Så længe Belgien er medlem af unionen, får de øvrige lande dog delvis kredit, og der er ingen nødvendighed for at aftage tekstilvarer fra Belgien i større omfang end fra andre lande. Under disse omstændigheder lagde alle lande stor vægt på at sikre Belgiens fortsatte medlemsskab af unionen.

I hovedtræk går *løsningen af Belgiens problemer* ud på følgende:

1) Belgiens kvota forhøjes med en ekstra tranche på 86 mill. $, der afregnes halvt i guld og dollars, halvt med kredit. Dette var en delvis indrømmelse fra belgisk side; men dets kvote er dog stadig forholdsmæssigt lidt lavere end

de øvrige medlemmers. Herved formindskes den del af Belgiens kredit, som er ydet *uden for kvoten* til 180 mill. $ (de tidligere omtalte 223 mill. $ med fradrag af halvdelen af kvoteforhøjelsen på 86 mill. $), og den mængde guld, Belgien har modtaget uden for kvoten reduceres – ligeledes med 43 mill. $ – til ca. 210–215 mill. $.

2) Af de resterende 180 mill. $ kredit uden for kvoten udbetales et beløb på 80 mill. $ i guld i løbet af juli måned.

Halvdelen af de 100 mill. $, der bliver tilbage, konsolideres som et lån fra Belgien til EPU og afdrages med 10 mill. $ årligt i perioden 1953–57. Afbetalingens form vil afhænge af Belgiens stilling i unionen på afdragstidspunkterne. Belgien har fået tilsagn om at kunne låne et tilsvarende beløb i den internationale valutafond og betale dette tilbage i samme takt, som det modtager betalinger fra EPU. Ophører unionen før 1957, er restbeløbet straks forfaldet til betaling i guld.

Endelig yder Belgien til England og Frankrig særlige tosidige kreditter på henholdsvis 30 og 20 mill. $, der anvendes til nedbringelse af disse landes opsummerede gæld til unionen, og som afvikles ved, at de to lande leverer Belgien militært materiel for tilsvarende beløb inden for en periode af 2 år. For at holde den belgiske industri skadesløs for tabet af disse ordrer, vil U.S.A. i samme periode købe militært materiel for 50 mill. $ i Belgien.

Hermed er Belgiens kortfristede kreditgivning til unionen ud over den forhøjede kvote ude af verden.

3) Af de 210–215 mill. $, som Belgien har modtaget i guld uden for den forhøjede kvote vil et vist beløb fremtidig blive betragtet som definitivt overgået til Belgien. Beløbet fastsættes således, at det svarer til de dollarsbetalinger, som unionen i det sidste år har modtaget fra U.S.A. som dækning for de tidligere omtalte vanskeligt stillede landes underskud – formentlig omkring 125 mill. $. Hvis denne bestemmelse ikke var blevet indføjet, måtte Belgien – hvis det fremtidig fik underskud i sine løbende mellemværender med unionen – efter at dets kortfristede kreditydelse ud over kvoten nu er blevet fjernet, først have tilbagebetalt de 210–215 mill. $ i guld, indtil det var kommet ned til den ordinære (forhøjede) kvote, hvorefter det ved fortsat underskud kunne nøjes med at betale 50 % i guld og dække de resterende 50 % ved nedbringelse af sin kreditydelse inden for kvoten. Nu er det altså kun indtil 85 mill. $, der må afvikles fuldt ud i guld. Større praktisk betydning vil denne bestemmelse dog næppe få i den nærmeste fremtid, da Belgien antagelig fortsat vil have overskud.

4) Dersom Belgien i 1952/53 stadig har overskud over for EPU, afregnes dette – indtil et beløb på 250 mill. $ – med 50 % i guld og 50 % som ny ekstraordinær kreditydelse. Der blev ikke pålagt Belgien nogen forpligtelser i retning af yderligere liberalisering el. lign.

Styrkelse af unionens guld- og dollarsbeholdninger.

Den skitserede ordning af Belgiens problem indebærer, som det vil ses, betydelige guldbetalinger til Belgien, hvorved unionens beholdninger af guld og

dollars reduceres tilsvarende. Man måtte derfor samtidig træffe bestemmelser, der sikrede mod udtømning af disse i fremtiden. Dette skete ad to veje.

1) *Indbetalingsskalaen for debitorer* ændres, således som angivet neden for. Til sammenligning er anført den hidtil gældende skala.

Guldbetalingsskala for debitorer.

Før 30.6.1952	Fra 1.7.1952
I 1. tranche à 20 % betales 0 % i guld	I 1. tranche à 10 % betales 0 % i guld
	„ 2. „ „ 10 % „ 20 % i „
„ 2. „ „ 20 % „ 20 % i „	„ 3. „ „ 20 % „ 30 % i „
„ 3. „ „ 20 % „ 40 % i „	„ 4. „ „ 20 % „ 40 % i „
„ 4. „ „ 20 % „ 60 % i „	„ 5. „ „ 20 % „ 50 % i „
„ 5. „ „ 20 % „ 80 % i „	„ 6. „ „ 20 % „ 70 % i „
Af hele kvoten betales 40 % i guld	Af hele kvoten betales 40 % i guld

De *samlede* guldindbetalinger fra en debitor på forskellige steder af kvoten fremgår af følgende oversigt.

Når der er trukket	skal der indbetales i guld	
	til 30.6.1952	fra 1.7.1952
10 % af kvoten	0 %	0 %
20 % „ „	0 %	2 %
40 % „ „	4 %	8 %
60 % „ „	12 %	16 %
80 % „ „	24 %	26 %
100 % „ „	40 %	40 %

Som man ser, bliver de samlede guldbetalinger for en debitor, der er gået igennem *hele* sin kvote, ikke større end tidligere. Men de sker i begyndelsen i et hurtigere tempo end hidtil, hvorved risikoen for, at der skal opstå en situation, hvor nogle lande har ret til at modtage store beløb i guld, medens andre kun skal præstere små eller slet ingen guldbetalinger bliver reduceret.

For Danmark, hvis guld- og dollarsbeholdninger er meget lave – formentlig 55–60 mill. $ i øjeblikket, ville denne skala kunne komme til at betyde en meget hård belastning, dersom der af en eller anden årsag pludselig indtrådte et stort midlertidigt underskud over for EPU. Hvis Danmark f. eks. kunne afse 162 mill. kr. (ca. 23–24 mill. $) til betalinger til EPU, kunne det efter den gamle skala opnå 648 mill. kr. i supplerende kredit, men efter den nye skala kun 513 mill. kr. Som følge heraf enedes man om en *undtagelsesbestemmelse,* hvorefter debitorer med en særlig lav guld- og dollarsbeholdning – hvilket i praksis er ensbetydende med Danmark – stadig skal betale i henhold til den ældre skala. Bestemmelsens definitive udformning foreligger endnu ikke.

Rent øjeblikkeligt får den ændrede skala praktisk talt ingen betydning. Danmark er undtaget fra den; Norges deficit er mindre end 10 % af dets kvote,

og Englands over 100 %; kun Frankrig vil muligvis skulle indbetale et lille beløb i guld. Virkningen indtræder først i det øjeblik, hvor England eller Frankrig eventuelt begynder at bevæge sig *nedad* i deres debitorkvoter igen, idet de da vil få guld tilbage i et langsommere tempo end det, hvori det er indbetalt, eller når andre lande måtte begynde at bevæge sig *opad* i deres debitorkvoter, idet de da skal betale mere guld end tidligere. Men det er også først i en sådan situation, at risikoen for udtømning af unionens ressourcer bliver aktuel. Med de store beløb England og Frankrig i øjeblikket har indbetalt – ca. 540 mill. $ – er der ingen fare i så henseende.

2) Der oprettes en *garantifond* på 100 mill. $. Hvis unionens beholdninger af guld og dollars falder under 100 mill. $, forpligter medlemmerne sig til at *låne* unionen et beløb på indtil 100 mill. $, fordelt mellem dem i forhold til deres kvote. For Danmarks vedkommende bliver denne forpligtelse knapt 5 mill. $. Da disse beløb altid skal kunne betales tilbage, må unionens beholdninger ikke falde ned under det beløb, den har lånt af medlemmerne. Bestemmelsen har derfor ingen reel betydning, den kan kun virke rent psykologisk ved at skabe større tillid til unionen.

Alt i alt er den nye ordning udtryk for en vidtgående imødekommelse af de belgiske krav, og kreditorerne har ikke påtaget sig særlige forpligtelser. Det er de lande, som i fremtiden måtte komme til at befinde sig i de lave debitortrancher, der skal bære de forøgede byrder – med undtagelse af Danmark. Den omstændighed, at ingen i øjeblikket befinder sig i disse trancher, er måske årsagen til, at forlængelsen af unionen trods alt er blevet vedtaget så forholdsvis let. Hvad man end vil mene om ordningens tekniske udformning, må man dog i hvert fald sige, at det er en fordel, at unionen overhovedet er blevet bevaret – for alternativet havde været tilbagevenden til tidligere tiders tosidige betalingssamkvem med alle deraf følgende ulemper.

30.6.1952.

FRANKRIG, SAAR OG TYSKLAND

Af Sven Henningsen

Provinsen Saar med de store og rige kullejer er atter årsag til en konflikt mellem Frankrig og Tyskland, og et århundredgammelt europæisk stridsspørgsmål er dermed atter blevet aktualiseret. I den øjeblikkelige europæiske problemstilling viser Saarkonflikten, hvorledes en gammel magtpolitisk bestræbelse går på tværs af den vesteuropæiske samlingspolitik, udtrykt bl. a. i Schumanplanen og Europarådet.

Historisk baggrund.

Indtil slutningen af 17. århundrede hørte Saar til det tyske rige. I 1680erne begyndte Ludvig XIV af Frankrig imidlertid i forbindelse med sin almindelige Rhinpolitik at rejse juridiske krav på området og byggede byen Sarrelouis, der blev centrum for udbredelsen af fransk indflydelse. Ludvigs annektioner samledes i provinsen *Sarre,* men i 1697 måtte han opgive sine erobringer på Rhinens højre side og beholdt kun distriktet Sarrelouis.

Under den store franske revolution blev Saar overløbet af de franske hære, og revolutionens reformer gennemførtes til fordel for mellemstanden og bønderne, som gav udtryk for ønsker om tilslutning til Frankrig. Ved Campo Formio freden 1797 erhvervede Napoleon hele Saar, hvis kul- samt jern- og stålindustrier fik deres første store opblomstring under de følgende års franske rustningspolitik. I 1815 blev dette franske mellemspil imidlertid afsluttet. Ved Wienerfreden fik Preussen praktisk talt hele Saar overdraget, og i de følgende årtier gik den franske indflydelse stærkt tilbage. Mange franskmænd, der havde bosat sig i provinsen, forlod den atter, kulminerne, der var preussisk statseje, fæstnede det tyske økonomiske herredømme, og den preussiske administration og kulturpolitik satte efterhånden et stærkt præg på provinsens sociale og økonomiske liv. Mens de franske ønsker om en tilbageerobring af Alsace og Lorraine, der gik tabt i 1871, holdt sig usvækket, var der, da den første verdenskrig udbrød i 1914, næppe mange franskmænd, der betragtede Saar som tabt fransk land, som burde kræves tilbage.

Under krigen 1914–1918 genoplivedes imidlertid traditionerne for den franske Saarpolitik. I 1916 skrev Ferdinand Engerand i „L'Allemagne et le Fer", at Tysklands store magt hvilede på dets rige jern- og kulforekomster, mens Frankrig siden 1815 havde savnet kullene fra Saar, som derfor måtte genvindes. I 1917 hævdede Georges Launay de franske historiske rettigheder til

provinsen. Saar, skrev han, hørte naturligt til Alsace-Lorraine og var uberettiget blevet frataget Frankrig i 1815.

Denne fremdragelse af franske aspirationer fik i den aktuelle politik udtryk i den fransk-russiske traktat fra Marts 1917, hvori franskmændene fik løfte om hele Saardalen ved den kommende fredsslutning med tyskerne. Derimod nævntes provinsen ikke i de allieredes krigsmål, som proklameredes i December 1916 og Januar 1917; heller ikke i Wilsons 14 punkter blev den omtalt.

Frankrigs stilling til spørgsmålet på den kommende fredskonference i Versailles blev imidlertid antydet i en tale i Deputeretkammeret 29. december 1918, som blev holdt af formanden for kammerets udenrigskomité Franklin Bouillon. Han hævdede heri, at Alsace-Lorraine og Saar var eet spørgsmål og eet tyveri fra Frankrig, som måtte ordnes ved de kommende forhandlinger.

Versaillesordningen.

I marts 1919 blev de franske krav fremsat på Versailleskonferencen. Den franske delegerede Tardieu tilsendte de forskellige delegationer et memorandum, og kort efter blev de franske ønsker også forelagt mundtligt i firemandskomiteen.

Heri blev de historiske argumenter, som ovenfor er skitseret, gentaget, og det hævdedes, at Saarlænderne i 1815 havde ønsket at forblive ved Frankrig, og at der til trods for den tyske kolonisation gennem de følgende 100 år stadig var en stærk pro-fransk indstilling blandt bønderne og mellemstanden.

I tilslutning til de politisk-historiske ræsonnementer underbyggede de franske repræsentanter yderligere deres krav med økonomiske argumenter. Under tilbagetoget, hed det i afsnittet om „erstatninger" i det franske memorandum, havde tyskerne ødelagt franske kulminer, hvis produktion beløb sig til 20 millioner tons om året. Før krigen havde Frankrig måttet importere 23 millioner tons kul årlig. Med Alsace-Lorraines tilbagevenden til den franske økonomi ville Frankrigs kulbehov stige, således at der måtte importeres 50 millioner tons. Heroverfor stilledes så Tysklands store kulreserver, og konklusionen blev, at en afståelse af Saar i høj grad ville lette de franske forsyningsvanskeligheder, uden at dækningen af Tysklands forbrug blev berørt.

Endelig motiveredes kravet om en tysk afståelse af Saarprovinsen også med strategiske hensyn.

De franske ønsker stødte imidlertid på beslutsom modstand fra både den amerikanske præsident Wilson og den engelske premierminister Lloyd George. Begge indrømmede, at Frankrig havde krav på erstatning for de ødelagte nordfranske miner og derfor i en vis periode burde have ret til at udnytte Saars kul, men de afviste kategorisk afståelse af en efter deres mening rent tysk provins, og Clemenceaus påstand, at der levede 150.000 franskmænd i Saar, gjorde ikke større indtryk på dem.

Kampen om Saar var en af de konflikter, som en overgang truede med at sprænge fredskonferencen. Da franskmændene ikke kunne opnå direkte afståelse, krævede de ejendomsretten til kulminerne, gennemførelse af et fransk mandat

i 15 år, indenfor hvilken periode distriktsvise afstemninger om tilslutning til Frankrig skulle muliggøres.

Også dette var uantageligt for Wilson, som tilsidst foreslog international administration i 15 år, og efter denne hovedlinje blev så Versaillesfredens afsnit om Saar udformet. Tyskland afstod kulminerne til Frankrig som erstatning for ødelæggelserne i Nordfrankrig. For at Frankrig kunne gennemføre de rettigheder, som derved blev erhvervet, skulle Saar indlemmes i det franske toldsystem. I forbindelse med administrationen af minerne kunne Frankrig erstatte tysk mønt med fransk, og det fik ret til at oprette skoler for de ansatte franskmænds børn.

I en periode på 15 år skulle Saar regeres af Folkeforbundet og derefter en folkeafstemning afholdes, hvorved befolkningen fik lejlighed til at udtale sig, om den ville tilbage til Tyskland, tilslutte sig Frankrig eller ønskede det internationale styre fortsat. I den 15årige periode skulle provinsen styres af en regeringskommission på 5 medlemmer, udnævnt af folkeforbundsrådet. I kommissionen fik en franskmand og en saarlænder sæde, mens de tre andre medlemmer hverken måtte have fransk eller tysk borgerskab.

Regeringskommissionen fik omfattende myndighed. Den kunne udskrive skatter, udnævne og afskedige embedsmænd, skulle administrere jernbaner, kanaler og public utilities. Dens lovgivende myndighed omfattede også ret til at ændre gældende love efter konsultation med indbyggernes lokale forsamlinger.

Saarlændernes politiske forbindelse med Tyskland blev helt afskåret, og det måtte f. eks. ikke vælge medlemmer til den tyske rigsdag eller den preussiske landdag. Regeringskommissionen blev pålagt beskyttelsen af deres rettigheder og interesser. Overfor kommissionen sikredes befolkningen de borgerligere rettigheder og kunne appellere dens afgørelser til Folkeforbundet. Dens lokale repræsentationer blev opretholdt, og hertil fik alle borgere over 20 år stemmeret. Ved fastsættelsen af arbejdsforhold skulle fagforeningernes ønsker tages i betragtning. Forsikringer og pensioner fra tiden før 1918 fortsatte automatisk, og skatter kunne ikke pålægges uden befolkningens samtykke. Alle befæstninger blev forbudt, og til opretholdelse af ro og orden skulle dannes et lokalt gendarmeri.

Internationalisering 1919–1935.

Det internationale Saar, som således blev oprettet, omfattede 723 kvadratmiles, og for at skabe den største mulighed for økonomisk enhed bestod det både af områder fra Preussen og Bayern.

I 1922 talte befolkningen 713.105 og heraf levede ca. 1/3 af kulindustrien, således at Frankrig gennem sin overtagelse af minerne udøvede en dominerende indflydelse på provinsens økonomiske liv. Før 1914 var Saar Tysklands tredievigtigste kulproducerende område, og i 1913 var produktionen ca. 18 millioner tons. I 1920 var Saarproduktionen ca. 1/3 af den franske totalproduktion, og de beregnede kulreserver på 16,5 milliarder tons var større end samtlige franske

reserver. Frankrigs overtagelse af Saarkullene gavnede i høj grad det nærliggende Lorraine, hvis jern nemt kunne transporteres til højovnene i Saar.

Foruden kulindustrien havde Saar omfattende metalindustrier, og industriområdet var Europas tættest befolkede. I de centrale og østlige dele af provinsen levede befolkningen af agerbrug på små gårde, men størsteparten af levnedsmidlerne måtte importeres.

I 1920 var den overvældende del af befolkningen, hvis flertal var katolsk, tysk både af sprog og indstilling. Dens repræsentanter i den tyske rigsdag protesterede til Versailleskonferencen mod adskillelsen fra Tyskland, og fra regeringskommissionens første dag i Saarbrücken indtog befolkningen en skeptisk eller fjendtlig holdning ud fra den grundindstilling, at kommissionen blot var et redskab for den franske erobringspolitik. De tyske partiers førere i og udenfor Saar var fast besluttet på, at provinsen skulle bevare sin tyske nationale indstilling og efter 15 års periodens udløb vende tilbage til Tyskland.

Regeringskommissionens virksomhed i de første år efter fredstraktatens ikrafttræden og Folkeforbundets oprettelse prægedes af dens franske formand Victor Raoult. Han var ivrig fransk nationalist og støttet af kommissionens belgiske og danske medlem, søgte han at gennemføre den franske politik indenfor de afstukne rammer. Allerede i August 1920 udbrød den første konflikt mellem Saarlænderne og kommissionen, da embedsmændene gik i strejke på grund af en lov om udvælgelse af embedsmænd, hvorved rigstyskere blev fjernet til fordel for saarlændere eller udlændinge. Franske troppers fortsatte stationering i Saar og de franske minemyndigheders skolepolitik vakte også bitterhed, og saarlænderne hævdede, at ifølge fredstraktaten havde kommissionen kun ret til at have et lokalt gendarmeri. Raoults indførelse af særligt flag, våben og frimærker for Saar samt overdragelsen til Frankrig af dets udenrigsrepræsentation fremkaldte også modstand.

I marts 1922 forlangte saarlænderne oprettelse af en landdag, men dette afvistes, og først da sagen havde været henvist til Folkeforbundet, oprettedes et rådgivende råd på 30 medlemmer. I dettes første møde blev kommissionens forfranskningspolitik voldsomt angrebet.

Økonomisk havde minernes overgang til Frankrig fremkaldt visse vanskeligheder, der benyttedes i den tyske agitation. I juli 1920 begyndte mineadministrationen endvidere at betale sine arbejdere i francs, og snart blev alle arbejdere aflønnet på samme måde. I marts 1921 optog regeringskommissionen den samme praksis. Under den herskende pengeforvirring i Tyskland var der ingen tvivl om, at dette var til fordel for Saarlænderne, men fra et politisk synspunkt blev det angrebet som et forsøg på at forfranske Saar.

Den franske Saarpolitik må ses som et led i de bestræbelser for at skille Rhinlandet fra det øvrige Tyskland, der kulminerede med Ruhrbesættelsen i januar 1923. Denne medførte imidlertid en konflikt med England, og Saar blev draget ind i det fransk-engelske opgør. Administrationen af provinsen blev debatteret i det engelske underhus og derefter draget frem i Folkeforbundsrådet, som i juli 1923 drøftede stridsspørgsmålene. Det viste sig herunder, at der også indenfor regeringskommissionen var uenighed om Raoults franske kurs, og resultatet

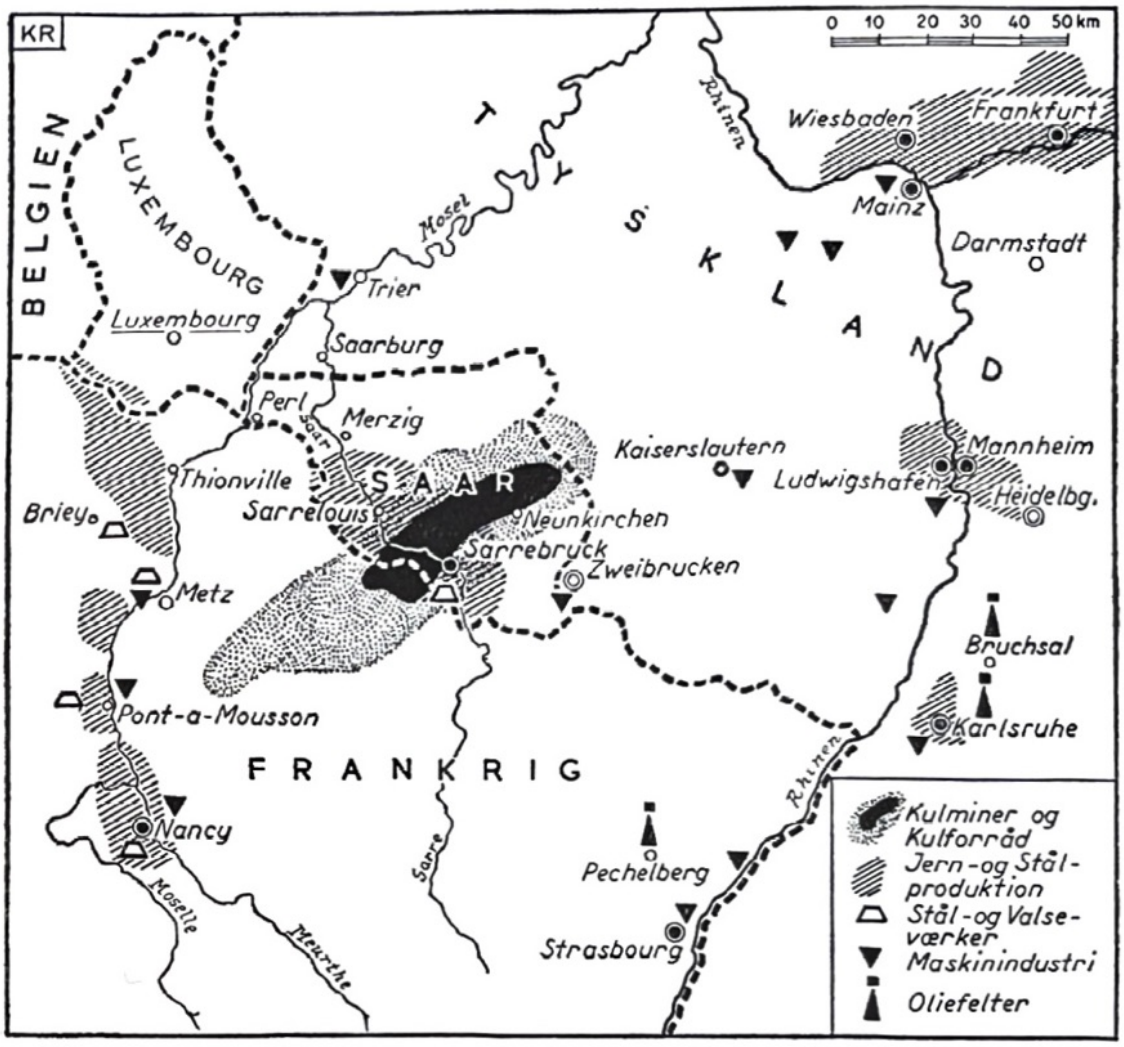

blev, at Folkeforbundsrådet fik gennemført ændringer, der imødekom saarlændernes vigtigste klager, bl. a. med hensyn til de franske besættelsestropper.

Locarnopolitiken og Tysklands optagelse i Folkeforbundet med sæde i rådet bidrog til at skabe en afspænding i Saar, og i de følgende år blev der mere ro om regeringskommissionen. I 1926 afgik Raoult som formand, og indtil det internationale styre afsluttedes, beklædtes formandsposten derefter af en canadier og to englændere.

I Frankrig foregik i 1920erne en svingning i indstillingen til Saarproblemet. Annektionspolitiken fra 1919 stødte på modstand fra franske stål- og kulinteresser. I 1926 var de nordfranske miner atter kommet i fuld sving, og argumenterne for udnyttelsen af Saarminerne mistede derfor en del af deres styrke. Briand, der i denne periode var fransk udenrigsminister, var interesseret i fransk-tysk udsoning og derfor tilbøjelig til at diskutere Saars tilbagevenden til Tyskland, inden den fastsatte periodes udløb. I 1926 indledte han forhandlinger med den tyske udenrigsminister Stresemann herom, men de strandede dog på fransk politisk modstand. I 1929 genoptoges disse drøftelser på Stresemanns initiativ, men blev tilsidst afbrudt af tyskerne selv, da de fandt, at den franske pris var for høj.

I 1930 forlod de sidste franske tropper Saar, men nu kom andre spørgsmål, først og fremmest følgerne af den økonomiske krise, som kunne holde agitationen for tilbagevenden til Tyskland i gang. Under ledelse af stålmagnaten Hermann Røchling organiserede de politiske partier i Saar en enhedsfront, der fik økonomisk støtte fra den tyske regering. På dette tidspunkt var stillingen den, at samtlige tyske partier i provinsen var enige om at kræve tilbagevenden til Tyskland i 1935, når det internationale styre udløb.

En ny situation indtrådte, da nazisterne kom til magten i Tyskland i 1933. Indtil da havde den nazistiske bevægelse været svag i Saar, men derefter voksede den hurtigt i styrke, og efterhånden samledes alle partier undtagen socialdemokrater og kommunister i *Deutsche Front,* der under ledelse af Alois Spaniol søgte at gennemføre den samme terrorpolitik som i riget. Regeringskommissionen stod dog som en barriere mod de værste udskejelser og gennemførte drastiske forholdsregler for at opretholde ro og orden.

Samtidig med Saars nazificering forsøgte Hitlerregeringen at få Frankrig med til provinsens genforening med Tyskland uden folkeafstemning. Hovedtemaet i disse følere var dette, at da afstemningen alligevel ville give flertal for Tyskland, kunne man lige så godt træffe en tysk-fransk overenskomst og dermed styrke venskabet mellem de to lande. I november 1933 gav Hitler et interview til det engelske tidsskrift „The Nation", hvori han erklærede, at når først Saarspørgsmålet var afgjort, kunne intet forstyrre det gode forhold mellem Frankrig og Tyskland. I december overrakte den tyske regering en note til den franske ambassadør i Berlin, hvori man krævede Saar tilbagegivet med det samme, hvorefter spørgsmålet om erstatning for kulminerne kunne drøftes. I sin rigsdagstale 30. januar 1934 udtalte endelig Hitler, at når Saarspørgsmålet var løst, ville Tyskland ikke alene akceptere Locarnotraktatens bogstav, men også dens ånd.

Den franske regering lod sig dog ikke lokke af disse sirenetoner. Udenrigsminister Paul Boncour erklærede, at Frankrig ikke kunne bryde en international aftale, der gav saarlænderne ret til selv at bestemme, hvorledes deres statslige tilhørsforhold skulle være. Dermed var en Saarordning udenom Versaillestraktaten udelukket, og forberedelserne til folkeafstemningen i 1935 måtte begynde.

I januar 1934 blev afstemningen sat på folkeforbundsrådets dagsorden. Til trods for dets udmeldelse af forbundet opfordredes Tyskland til at deltage i drøftelserne, men afviste invitationen. Et tysk pres i spørgsmålet kunne således ventes, men i de kommende måneder blev det klart, at Hitler var kommet til den opfattelse, at Tysklands stilling ikke kunne bære en konflikt over denne sag. De mest fanatiske nazister i Saar blev dæmpet ned, og til gengæld afgav den franske regering en erklæring, der gik ud på, at Frankrig ikke alene ville gribe til militære forholdsregler for at opretholde orden. 8/12 1934 vedtog Folkeforbundsrådet derefter oprettelsen af en international besættelsesstyrke, som skulle sørge for, at afstemningen gennemførtes under sikrede former. Endvidere forhandledes også en ordning af de erstatninger, som Frankrig skulle have for kulminerne, hvis afstemningsresultatet blev tilbagevenden til Tyskland.

Til trods for en voldsom kamp mellem *Deutsche Front* og socialdemokrater-

nes og kommunisternes *Freiheitsfront* under Max Brauns ledelse foregik afstemningen 13. januar 1935 i ro og orden. Resultatet blev en overvældende sejr for tyskheden. Af 528.105 stemmeberettigede afgav 477.119 deres stemme for en tilbagevenden til Tyskland; 46.613 stemte for bevarelse af status quo under Folkeforbundsstyre og kun 2.124 stemte for tilslutning til Frankrig. Herefter kunne der ikke være tvivl om provinsens tilbagevenden, som fandt sted 1. marts. Nogle få tusind modstandere af Hitler flygtede forinden til Frankrig.

Afstemningsresultatet viste nationalismens sejr over alle andre interesser og følelser. Saar blev nu indlemmet i Gau Westmark under gauleiter Joseph Bürckel, og på kort tid gennemførtes opsugningen i det tyske rige, hvor den saarlandske industri og minedrift fik en fremtrædende plads i den hurtigt ekspanderende rustningsøkonomi.

Saarområdet gled militært ind i Siegfriedlinjen og udsattes i december 1944 for voldsomme bombardementer. Af provinsens 800.000 indbyggere i 1939 blev adskillige deporteret under krigen som upålidelige, 200.000 mobiliseredes og heraf blev 50.000 dræbt og 30.000 kom hjem som invalider.

Økonomisk blev krigen en hård belastning for Saar. 80 % af de befæstede industriområder i Saarbrücken og Sarrelouis blev ødelagt og over 60.000 huse blev helt eller delvis ubrugelige. Hertil kom endvidere udslidningen af maskiner, og da Tyskland kapitulerede, var der alvorlig mangel på levnedsmidler og de almindeligste fornødenheder.

Efterkrigstiden.

I maj 1945 blev Saar besat af den 15. amerikanske arme. I juli blev provinsen imidlertid overdraget Frankrig og indlemmedes i den franske besættelseszone, hvilket fik international bekræftelse i Potsdamerklæringen. Franskmændene indsatte straks en militæradministration under ledelse af oberst Gilbert Grandval.

Da Frankrig igen i 1945 begyndte at føre en positiv Saarpolitik, skete dette atter som led i en fransk Rhinpolitik. Franskmændene genoptog linjerne fra 1918–19 og søgte i første omgang at få udskilt Rhinprovinserne fra Tyskland, men ligesom da forgæves. Med hensyn til Saar havde de gjort visse erfaringer med et internationalt styre og en folkeafstemning. Selvom der i 1935 var blevet udøvet et vist nazistisk pres, viste afstemningsresultatet dog, at de franske forsøg siden 1919 på at skabe en pro-fransk eller autonom stemning havde slået fejl. Frankrig ønskede derfor ikke pånyt at få et internationalt organ draget ind i Saaradministrationen og tilstræbte heller ikke en politisk annektion. Ledetråden i den franske politik efter 1945 blev derfor først og fremmest opmuntring af lokalt selvstyre og oprettelse af en Saarstat i direkte samarbejde med Frankrig. Økonomisk måtte situationen i 1945 og derefter også begunstige en separat politik, da saarlænderne derved ville undgå besættelsens værste følger. Hovedlinjen i de franske bestræbelser i denne henseende er derfor gået ud på at knytte Saar økonomisk til Frankrig, men at undlade direkte forsøg på indlemmelse. Ideologisk blev denne politik lanceret under devisen, at et selvstændigt Saar

skulle være brobygger mellem fransk og tysk kultur. Men først gradvis tog denne politik form.

Den franske militæradministration tog straks efter, at den havde overtaget magten, fat på genopbygningen, som efter de foreliggende vidnesbyrd foregik effektivt og hurtigt. Boligbyggeriet fremmedes, fabrikkerne og jernbanerne blev atter sat i gang, og kulbrydningen blev stimuleret, hvilket Frankrigs eget presserende behov yderligere fremmede. For at få arbejdstempoet sat op, blev der hurtigt ført levnedsmidler til provinsen.

Belært af erfaringerne i 1918–19 gjorde man alt for ikke at støde Saarbefolkningen, men bestræbte sig tværtimod for at vinde den for en *politique sarrois*. Denazificeringen gennemførtes meget lemfældigt. I alt blev 580 familier udvist, hvoraf størsteparten var nazistiske partifunktionærer fra riget. Tyske flygtninge fra øst blev ikke tilladt indvandring, publikationer fra Tyskland blev forbudt, rejser mellem Saar og de øvrige besættelseszoner begrænsedes, mens samkvemmet mellem saarlænderne og det øvrige Vesteuropa blev begunstiget. For at grundlægge en særlig Saarkultur med den opgave at fremme fransk-tysk forståelse oprettedes et universitet i Homburg med lærestole for både franskmænd og tyskere.

Imens gennemløb den officielle franske Saarpolitik den samme skala af forhåbninger, systematiske planers gennemførelse og skuffelser som efter 1918.

Den provisoriske franske regerings chef, general de Gaulle stillede i 1945 krav om fransk kontrol ikke alene over Saar, men over hele Rhinlandet fra Köln til Schweiz. Bortset fra de Gaulles egne tilhængere stillede de øvrige franske partier sig dog mere eller mindre kølige overfor annektioner af tysk område, skønt nogle kunne tænke sig at erhverve Saar. De ønskede international kontrol med Rhinlandet, og dette synspunkt fremsatte også udenrigsminister Bidault i en tale i Lille 7. april 1946.

Med hensyn til Saar opstillede Bidault følgende franske krav: 1) kulminernes overgang til fransk statsejendom, hvilket iøvrigt allerede var sket ved et dekret fra militærregeringen i december 1945; 2) Saars indlemmelse i det franske økonomiske system; 3) provinsens øjeblikkelige udskillelse fra det allierede kontrolråds myndighedsområde; 4) permanent stationering af en fransk militærstyrke i Saar og fransk kontrol med provinsens organisation; og endelig 5) at Saars politiske stilling definitivt blev fastslået for at føre disse retningslinjer ud i livet.

På udenrigsministerkonferencen i Paris i april-maj 1946 forelagde Bidault derefter en fransk plan, der fulgte Lilletalens linjer.

Både England og U.S.A. stillede sig kølige overfor de franske ønsker. Da den franske regering i juni 1946 foreslog, at Frankrig udenom den europæiske kulorganisation skulle have alle Saarkul, der lå over produktionsniveauet for 4de kvartal i 1945, gik englænderne herimod og ændrede ikke standpunkt, da den franske regering oplyste, at Saars kulproduktion på grund af en særlig fransk indsats lå 45 % over, mens den i det øvrige Rhinland lå 60 % under førkrigsniveauet.

I maj 1946 gav den franske militærguvernør i Tyskland general Koenig i en tale i Sarrelouis meddelelse om en grænseregulering, og denne fandt sted

i juli. Herved blev dele af den franske besættelseszone nordvest for Saar indlemmet i provinsen, hvorved arealet udvidedes med 40 % og befolkningstallet med 10 %, den fik grænse fælles med Luxembourg, en vigtig jernbane og automobilvej indlemmedes og ifølge franske synspunkter fik den endelig en mere afrundet økonomi, idet det indlemmede område kunne levere levnedsmidler til industri- og minearbejderbefolkningen.

I december 1946 fulgte flere franske forholdsregler, der havde til hensigt at udbygge adskillelsen fra Tyskland og tilknytningen til Frankrig. 21/12 oprettedes et toldsted mellem Saar og resten af den franske besættelseszone. Samtidig udsendte den franske militærguvernør 3 dekreter, hvorefter persontrafiken over Saar blev underkastet fransk kontrol, kapitaloverførelser mellem Saar og resten af den franske zone blev forbudt, og den valuta, som rejsende måtte medføre, fastsattes til 100 mark.

Fra fransk side motiveredes disse skridt med ønsket om at hindre „sort" levnedsmiddelhandel til det øvrige Tyskland og tysk kapitalflugt til provinsen. Iøvrigt hævdedes fra franske regeringskredse, at de foretagne skridt ikke ændrede Saars stilling i forhold til Frankrig og kontrolrådet i Berlin.

Mens stormagternes udenrigsministre 14 dage tidligere havde fået underretning i New York om de nye franske skridt og tilsyneladende havde akcepteret dem, protesterede den amerikanske militærguvernør general Clay og karakteriserede Frankrigs politik som „helt egenmægtig" og i strid med bestemmelserne om kontrolrådets myndighed. Endvidere klagede Clay over, at Bosch værkerne i Württemberg var blevet nedmonteret og overflyttet til Saar.

Selvom regeringerne i Washington og London ikke officielt tog afstand fra disse skridt, var det dog tydeligt, at de ikke billigede de franske bestræbelser. I en tale i april 1947 udtalte ganske vist den amerikanske udenrigsminister Marshall, at U.S.A. ikke ville modsætte sig de franske krav med hensyn til Saar og bekræftede dermed forgængeren Byrnes Stuttgarttale i september 1946. Marshall fremhævede imidlertid, at indbyggernes politiske autonomi måtte sikres og, bortset fra mindre ændringer, grænserne forblive de samme som i 1935. „Saars definitive adskillelse fra Tyskland og den endelige fastsættelse af dets grænser" kunne først ske på fredskonferencen om det tyske spørgsmål.

Den engelske udenrigsminister Bevin delte sin amerikanske kollegas synspunkter; begge var modstandere af enhver handling, der kunne bringe genopbygningen af Vesttyskland i fare og ville forhindre skabelsen af et nyt og farligt tysk irredenta. Den formodning er også blevet fremsat, at deres modstand mod den franske Saarpolitik var baseret på frygten for, at russerne skulle benytte lejligheden til at sikre sig et område i Østtyskland, hvis Frankrig foretog en lignende proces i Vesttyskland.

„Den kolde krig" bevirkede på den anden side, at de to angelsachsiske magter ville sikre sig fransk tilslutning til deres Tysklandspolitik. På udenrigsministerkonferencen i Moskva marts–april 1947 akcepterede Bevin og Marshall derfor den franske Saarpolitik.

Bidault forelagde på denne konference en revideret fransk plan. Den gik ud på, at Tyskland af sikkerhedsgrunde i fremtiden skulle producere kul, mens Frankrig tog sig af stålfremstillingen. Frankrigs økonomi behøvede iøvrigt

Saarkullene for at få den franske genopbygning i gang, og Bidault stillede krav om minernes overgang til fransk statseje. Frankrig, oplyste Bidault, var ikke modstander af at behandle Tyskland som en økonomisk enhed, men først måtte den franske økonomi sikres Saar. I detaljer gik den franske plan ud på, at Saar skulle løsrives fra Tyskland, økonomisk og finansielt indlemmes i Frankrig, men politisk danne et autonomt område under fransk kontrol. For at gennemføre disse hovedlinjer måtte provinsen straks ophøre med at betragtes som en del af Tyskland og derfor unddrages det allierede kontrolråds myndighed. Indbyggerne måtte have et særligt Saar-borgerskab og deres forhold til udlandet varetages af Frankrig. Alle andre politiske forhold skulle reguleres af en særlig forfatning, og en fransk højkommissær være ansvarlig for dets økonomiske og finansielle inkorporering i Frankrig.

Mens den russiske udenrigsminister Molotov stillede sig kølig og afvisende overfor de franske forslag blev de imidlertid akcepteret af Bevin og Marshall.

I april gik England og U.S.A. endvidere med til den franske kulpolitik. 21. april udsendtes en erklæring, der gik ud på, at „når Saars økonomiske integration i Frankrig er blevet besluttet, vil der blive sendt en fælles erklæring til E.C.O. (den europæiske kulorganisation), at Frankrig i fremtiden overfor E.C.O. forelægger Frankrigs og Saars ressourcer og behov som en helhed".

Til gengæld foretog Frankrig et tilbagetog i grænsereguleringsspørgsmålet. I juli flyttedes grænsen tilbage mod nordvest, men blev dog til gengæld udvidet mod nordøst, således at Saarområdet stadig var 33 % større end i 1939. At Frankrig ikke var tilfreds med dette, blev klart på Tysklandskonferencen i april 1948 mellem U.S.A., England, Frankrig og Beneluxlandene, idet de franske repræsentanter hævdede, at de eksisterende grænser pålagde saarlænderne unødvendige besværligheder. En grænseundersøgelse på stedet resulterede derefter i marts 1949 i en ny revision, der ganske vist ikke bragte provinsen op på den størrelse, som udvidelserne i 1946 havde medført, men dog et Saar, der var betydeligt større end i 1919.

Imens videreførte den franske administration hurtigt og dygtigt Saars økonomiske genopbygning. Først og fremmest koncentrerede den sig om kulindustrien. I perioden 1920–1935 havde den franske mineadministration gjort sine erfaringer, og disse blev nu bragt i anvendelse. Franske teknikere, ledere og formænd, der kunne tale tysk, blev sendt til Saar, og saarlænderne blev sendt til den franske mineskole i Nancy for at uddannes i franske metoder. En effektiv agitation sattes i gang mod langsomt arbejdstempo og skulkeri, og minearbejderne begunstigedes med høje levnedsmiddelrationer. Nyt maskineri blev indført fra Frankrig. Resultatet pr. mand er da også blevet tilfredsstillende, og produktionen i Saar ligger betydeligt højere end f. eks. i Ruhr.

Opslidte maskiner, mangel på råstoffer og bombning medførte, at jern- og stålindustrien lå på et ringe stade i 1945. På grund af modstand fra de franske industriinteresser er genopbygningen ikke foregået med samme energi som indenfor kulindustrien. Saarindustrierne nød dog visse fordele af forbindelsen med Frankrig; f. eks. blev nedmonteringen, som foregik i den øvrige besættelseszone, ikke gennemført i de saarlandske industrier og anlæg overførtes fra den franske zone til Saar. For at udvikle den økonomiske tilknytning til

Frankrig og løsne forbindelsen med Tyskland, gennemførte Frankrig endvidere en omorganisering af jernbanerne efter fransk system. Den saarlandske radio blev ligeledes unddraget tysk indflydelse, og sociallovgivningen omordnedes, således at den ikke længere fulgte tyske forbilleder. En ny møntfod – Saarmarken – indførtes, men i januar 1948 afskaffedes den atter, og francen blev eneste betalingsmiddel.

Alle disse forskellige indgreb blev fra fransk side motiveret med saarlændernes interesser, og franskmændene gav gentagne gange forsikringer om, at fransk beskyttelse ikke ville betyde fransk udnyttelse. I de første år efter 1945 blev disse løfter i hvert tilfælde tilsyneladende akcepteret af saarlænderne, som utvivlsomt også profiterede heraf.

Politisk foregik i den samme periode Saars adskillelse fra Tyskland og opbygningen af en autonom regering.

Få måneder efter at den franske militæradministration havde overtaget styret, dukkede de første spirer til et politisk liv op. De franske myndigheder ophævede forbudet mod politiske partier, og der dannedes nu det kristelige folkeparti (CVP), det socialdemokratiske parti (SPS) og det kommunistiske parti. Endvidere opstod Mouvement pour le Rattachement de la Sarre á la France (MRS), som ganske vist ikke var et politisk parti, men indenfor alle partier arbejdede for samarbejde med Frankrig.

Selvom franskmændene fremmede de politiske partiers genopståen, blev det også snart klart, at de på baggrund af erfaringerne fra folkeforbundsperioden ikke ville tillade deres forbindelse med tyske partier, men forlangte, at de udelukkende skulle give udtryk for saarlandske synspunkter og ønsker og gå ind for tilknytningen til Frankrig og udviklingen af en saarlandsk stat.

Kommunevalgene, som afholdtes i september 1946, syntes at bekræfte den opfattelse, at befolkningen i Saar var villig til at akceptere de franske ønsker og samarbejde politisk og økonomisk med Frankrig. Over 90 % af de valgberettigede afgav deres stemmer, og det kristelige folkeparti og socialdemokraterne, der gik ind for det franske program, fik over 90 % af stemmerne, mens kommunisterne, der var anti-franske, kun opnåede 9 %.

I februar 1947 gav det franske udenrigsministerium den franske højkommissær Grandval ordre til at begynde arbejdet med udformning af en forfatning. Højkommissæren indledte derefter forhandlinger med den administrative kommission på 7 medlemmer, der var blevet nedsat efter kommunevalgene og udtrykte partiernes relative styrke. Resultatet af disse drøftelser blev udnævnelse af en forfatningsgivende kommission på 20 medlemmer, udpeget på basis af partiernes styrke. Føreren for det kristelige folkeparti dr. Johannes Hoffman blev kommissionens formand.

Efter at denne kommission havde fuldført arbejdet med forfatningsudkastet, blev dette offentliggjort 28. september 1947, vedtaget af de to store partier og forkastet af kommunisterne. Kommissionen udtalte, at Saars økonomiske velfærd kun kunne sikres ved økonomisk tilknytning til Frankrig og politisk adskillelse fra Tyskland.

5. oktober afholdtes derefter valg til den første landdag på 50 medlemmer. 3. oktober udsendte tre østtyske partier – den kristelige demokratiske union.

det socialistiske enhedsparti og de liberale demokrater – en fælleserklæring, hvori de opfordrede saarlænderne til at stemme for tilknytning til Tyskland. I en særerklæring udtalte enhedspartiet, at landdagen ikke var kompetent til at træffe beslutning om Saars fremtidige stilling, og at ingen fremtidig tysk regering ville anerkende beslutninger om tilknytning til Frankrig. Også biskoppen af Trier, i hvis stift en stor del af Saar ligger, tog i et hyrdebrev afstand fra adskillelsen fra Tyskland og det intime samarbejde med Frankrig.

Disse indgreb udefra fik dog ingen større følger, og valget blev en overvældende sejr for de partier, der støttede den franske politik.

Det kristelige folkeparti	230.063	stemmer	(51,2 %)	og 28	mandater
Socialdemokraterne	147.261	„	(32,8 %)	„ 17	„
Det demokratiske parti	34.253	„	(7,5 %)	„ 3	„
Kommunisterne	37.929	„	(8,7 %)	„ 2	„

8. november vedtog landdagen derefter den foreslåede forfatning med 48 stemmer mod 1. Derefter fik den Frankrigs sanktion, og 14. november vedtog den franske nationalforsamling oprettelse af en regeringsmyndighed *regie des mines de la Sarre,* der skulle administrere kulminerne.

I forfatningens forord fastslås, at Saar skal være politisk uafhængig af Tyskland og tilknyttet Frankrig i en told- og møntunion; endvidere at forsvaret og udenrigspolitiken varetages af Frankrig. Den franske regerings højkommissær har vidtgående beføjelser til at sikre den økonomiske union med Frankrig, og endvidere skal han overvåge, at forfatningen overholdes. Han kan nedlægge veto mod landdagens lovgivning og har ledelsen af de franske embedsmænd i provinsen. Ændringer i forfatningen kan foretages af landdagen med ¾ majoritet, men de må ikke være i strid med forfatningens principper, d.v.s. adskillelsen fra Tyskland og forbindelsen med Frankrig.

Dernæst sikrer forfatningen de borgerlige friheder. Mænd og kvinder stilles lige; politiske partier, hvis program går ud på voldelig undertrykkelse eller ændring af forfatningen, erklæres ulovlige.

Med hensyn til økonomiske og sociale rettigheder afspejler Saarforfatningen moderne opfattelser af disse problemer. Staten beskytter retten til arbejde, og efter evne har alle pligt til at arbejde. Socialforsikring garanteres under statens kontrol, men administreret af de forsikrede. Arbejdsforholdene skal sikre den materielle eksistens, individets værdighed og arbejdernes kulturelle aspirationer. Retten til at danne fagforeninger og strejke garanteres. Kulminerne og samfundsvigtige industrier skal kontrolleres af staten, men på den anden side beskyttes den private ejendomsret og betydningen af en uafhængig bondestand fremhæves.

Saarbefolkningens tilhørsforhold til den katolske kirke sikres, og i folkeskolerne skal undervises i religion. Kirkerne har fuldstændig frihed indenfor deres domæne og ret til den samme økonomiske støtte, som den tidligere har nydt.

Forfatningen indeholder bestemmelser om et parlamentarisk styre. Folkesuveræniteten proklameres og får udtryk gennem de valgte repræsentanter –

landdagen – eller i visse tilfælde ved referendum. Landdagen skal som nævnt bestå af 50 repræsentanter, valgt for seks år. Den har den lovgivende magt og fører opsyn med lovenes gennemførelse. Forsamlingen skal endvidere vælge ministrene, der er ansvarlige overfor forsamlingen, som endvidere kan fjerne dem ved et mistillidsvotum. Ministeriet har den udøvende og udnævnende magt.

18. december 1947 valgtes den første regering med dr. Johannes Hoffman som ministerpræsident. Det blev en koalitionsregering på 6 medlemmer, bestående af repræsentanter for det kristelige folkeparti og socialdemokraterne samt 1 uafhængig.

Forfatningen underbyggede således de franske ønsker i Saar. Straks efter dens gennemførelse ophævedes militæradministrationen, og Grandval udnævntes til højkommissær. 3. januar 1948 afsluttedes derefter i Paris en konvention, hvorved den franske økonomiske og finansielle lovgivning indførtes i Saar; til afgørelse af stridigheder oprettedes en appelret i Saarbrücken med franske og saarlandske medlemmer.

Tilbage stod så ordningen af de interallierede problemer i forbindelse med den fransk-saarlandske økonomiske union. De ordnedes ved forhandlinger med englænderne og amerikanerne, og 20. februar afsluttedes en konvention, hvorved Saar udskiltes fra „Bizonia", og 1. april trådte derefter mønt- og toldunionen med Frankrig i kraft.

Tysk-fransk konflikt.

I Vesttyskland var den franske Saarpolitik og saarlændernes akceptering deraf blevet fulgt med uro. Oprettelsen i 1949 af den vesttyske forbundsrepublik og dens voksende betydning såvel i det vesteuropæiske samarbejde, som påbegyndtes, og i „øst-vest-konflikten" medførte, at vesttyske protester mod udviklingen i Saar blev stærkere og stærkere. Det tyske hovedsynspunkt var, at Saars statslige stilling ifølge Potsdamoverenskomsten ikke kunne ændres førend ved afslutningen af en fredstraktat med Tyskland. Allerede i forbundsforsamlingens første møder i september kritiserede socialdemokraternes fører Kurt Schumacher Saars indlemmelse i Frankrig, men gik samtidig ind for et fransk-tysk venskab. I begyndelsen af januar 1950 kom Schumacher atter ind på emnet i en tale i Berlin og hævdede, at Bonnregeringen ikke kunne protestere mod Oder-Neisse grænsen og samtidig akceptere den franske politik i Saar.

Anledningen til denne tale var den franske udenrigsminister Schumans første besøg i Bonn 13. januar. Forinden havde Johannes Hoffman aflagt besøg i Paris, og man var enedes om dagsordenen for fransk-saarlandske økonomiske forhandlinger, der skulle begynde efter Schumans tilbagekomst. Rygterne ville vide, at disse bl. a. skulle dreje sig om et fransk lejemål på Saarkulminerne med en varighed på 50 år. Dette fremkaldte yderligere uro i Bonn. 11. januar holdt forbundspræsidenten Theodor Heuss en tale i Mainz, hvori han beklagede ethvert forsøg på „definitivt at regulere Saarspørgsmålet", inden fredstraktaten med Tyskland var blevet afsluttet, og hævdede, at Saar geografisk, sprogligt og historisk hørte sammen med Tyskland. Et skarpt fransk svar kom i den parisiske avis L'Aube, som skrev om talen og den tyske holdning: „Den frem-

kalder hos os intet andet end følelsen af en fare, som er genfødt, som vokser, som hævder sig lidt mere for hver dag, der går, og hver dag viser sig at være mere farlig."

I denne atmosfære ankom så Schuman til Bonn 13. januar. Den følgende dag afgav kansler Adenauer, der havde gjort udsoningen med Frankrig til et hovedpunkt i sin politik, en erklæring til pressen, hvori han udtalte, at enhver ændring i Saars stilling, før fredstraktaten med Tyskland var blevet afsluttet, ville skade de kredse i Tyskland, der arbejdede for venskab med Frankrig. 15. januar havde Schuman efter sine drøftelser med Adenauer en pressekonference. Han erklærede, at Frankrig ville fortsætte den politik, der var nedfældet i Saarforfatningen, at de kommende forhandlinger i Paris med Hoffman ville blive „rent tekniske", og at de franske forslag først ville blive sendt til Saarbrücken, således at saarlænderne kunne diskutere dem, inden Pariserforhandlingerne begyndte.

Også Adenauer afgav en erklæring, hvori han søgte at berolige stemningen i Vesttyskland og fremhævede, at de fransk-tyske problemer kunne reguleres indenfor en europæisk unions rammer. Han gav Saars ministerpræsident Hoffman ansvaret for at have taget initiativet til forhandlingerne med den franske regering, men hvis disse førte til Saars adskillelse fra Tyskland „må vi protestere lige så voldsomt, som vi gjorde med hensyn til Oder-Neisse linjen". Endvidere understregede Adenauer, at forbundsrepublikken havde ejendomsretten til kulminerne.

Endelig tog Johannes Hoffman 19. januar skarpt afstand fra Adenauers anklager, hævdede, at Bonn bevidst skabte politisk uro og gik iøvrigt ind for den økonomiske union og samarbejdet med Frankrig.

7. februar begyndte så forhandlingerne i Paris mellem saarlænderne og de franske regeringsrepræsentanter. 3. marts offentliggjordes en række konventioner, der udformede forholdet mellem Frankrig og Saar, som hidtil havde været baseret på Saarforfatningen. Officielt udtaltes, at de skulle være i kraft, indtil en fredstraktat var blevet afsluttet med Tyskland.

I en generalkonvention fastlagdes forbindelsen mellem Frankrig og Saar, som allerede er omtalt ved gennemgangen af forfatningen. De to lande skulle træde i diplomatisk forbindelse med hinanden, og den franske højkommissær have en ny titel.

En økonomisk konvention bestemte, at de to lande ikke ville gennemføre diskriminerende forholdsregler mod hinanden, at saarlænderne skulle deltage i økonomiske forhandlinger med tredie magt, som berørte Saar, og endelig nedsattes en blandet økonomisk kommission med den franske udenrigsminister som formand.

I en overenskomst om Saarminerne frafaldt Frankrig sine tidligere ønsker om ejendomsret og lovede at støtte den saarlandske regerings krav herpå ved de kommende fredsforhandlinger. Den hidtidige franske administration af minerne blev ophævet, og en ny indførtes, hvorved Frankrig ganske vist bevarede kontrollen og ansvaret, men saarlænderne blev optaget i administrationen, bestående af en kommission på 18 medlemmer. Til gengæld for kontrol og

administration skulle Frankrig betale Saar en årlig sum, beregnet efter produktionen. Denne overenskomst fik gyldighed i 50 år.

De saarlandske jernbaner blev underlagt en blandet kommission, bestående af 6 saarlændere og 6 franskmænd, og endelig fastsatte en konvention om gensidige rettigheder, at begge landes borgere skulle nyde de samme rettigheder i hinandens lande.

Saars forbindelse med Frankrig var således ført et langt skridt videre, og den nye stats forhold til Frankrig havde vel nu nærmest karakter af et protektorat.

I Bonn blev de nye overenskomster skarpt kritiseret. Adenauer udtalte, at de bragte det tysk-franske forhold i fare og krænkede Potsdamoverenskomsten, mens Schumachers kommentarer mundede ud i, at der hermed var skabt et nyt „Alsac-Lorraine". Senere skitserede Adenauer, hvorledes de fransk-tyske spørgsmål efter hans opfattelse bedst kunne løses indenfor en fransk-tysk union, en tanke, som dog 22. marts blev afvist af den franske regering, der henviste til, at det fransk-tyske forhold måtte formes indenfor en kollektiv organisation af Europa.

I den begyndelse til en sådan europæisk organisation – Europarådet – som allerede fandtes, havde Saarspørgsmålet imidlertid på dette tidspunkt givet anledning til nye tysk-franske gnidninger.

Hverken Vesttyskland eller Saar blev optaget blandt Europarådets oprindelige medlemmer ved oprettelsen i maj 1949. De politiske partier i Saar mente imidlertid, at visse fordele kunne opnås ved et medlemsskab. Måske anså de også et sådant for en garanti mod at blive helt opslugt af Frankrig, samtidig med at Saar derigennem kunne komme i forbindelse med Vesttyskland, når dette blev medlem, på en måde, der var akceptabel for Frankrig. Landdagen bemyndigede derfor ministeriet til at søge optagelse i Europarådet, og såvel ministre som førerne for de politiske partier rejste til Strassbourg, hvor rådet holdt møde i september 1949. De fremhævede, at afstemningsresultatet i 1935 var fremkommet som følge af nazistisk pres og terror, samt at Saar hverken var en tysk eller en fransk stat, men en europæisk politisk nydannelse.

Saars henvendelse blev støttet af Frankrig, der foreslog det optaget som „tilknyttet" (associeret) medlem. Det samme foresloges i de følgende måneder for Vesttyskland, der ikke kunne blive „fuldt" medlem, så længe en fredstraktat ikke var afsluttet.

Imidlertid medførte de fransk-saarlandske overenskomster af 3. marts 1950, at Bonnregeringen afviste „tilknyttet" medlemsskab i Europarådet og protesterede mod Saars optagelse. Imidlertid lagde de vestallierede okkupationsmagter vægt på, at Bonnrepubliken blev optaget, og da udenrigsminister Schuman forelagde sit forslag om en sammenknytning af de vesteuropæiske kul- og jernindustrier og dermed også Saars, banedes vejen for en udjævning af den vesttyske modstand mod Saars optagelse i Europarådet.

Indtil begyndelsen af 1951 fungerede koalitionsregeringen Hoffman. 9. april demissionerede imidlertid de socialdemokratiske ministre, da de ikke kunne få gennemført deres ønsker om nationalisering af elektricitets- og gasværker, samt

arbejdernes medbestemmelsesret i industrierne. Hoffman dannede derefter en ren kristelig folkeparti-regering, men i maj kom han ud i en alvorlig konflikt med den vesttyske regering.

Som tidligere nævnt havde de saarlandske partier bortset fra kommunisterne tilsluttet sig samarbejdet med Frankrig og den politiske løsrivelse fra Tyskland. Det demokratiske parti indtog imidlertid en mere og mere kritisk holdning til denne politik. 21. maj 1951 blev partiet opløst, og ministerpræsident Hoffman anklagede det for at have ladet sig ophidse af vesttyske kredse til at forstyrre den offentlige orden og rette angreb på Saars autonomi. Han erklærede, at Saar ønskede at have „alvorlige og hæderlige forbindelser" med Bonnregeringen, men at det var et europæisk problem, og de, der ønskede fredelige fransk-tyske forhold, burde anerkende dette.

I Vesttyskland vakte Hoffmans forbud mod det demokratiske parti voldsom harme. Schumacher talte om politiregimente, og Adenauer udtalte et håb om, at saarlænderne ville bekæmpe en sådan udemokratisk forholdsregel. 29. maj tilstillede Adenauerregeringen de allierede højkommissærer en note om Saarspørgsmålet til viderebefordring til deres regeringer. I noten blev de principielle tyske synspunkter gennemgået og udviklingen i Saar skarpt kritiseret. Under en debat i forbundsdagen sluttede et overvældende flertal op bag protesten, men i det amerikansk-engelske svar 3. august fik den franske politik de angelsachsiske magters støtte, hvilket i Bonn blev karakteriseret som „utilfredsstillende".

Den næste konflikt opstod i januar 1952, efter at den franske regering som følge af 1950 overenskomsterne med Saar udnævnte Grandval til ambassadør i Saarbrücken. 27. januar foretog Bonnregeringen en skarp demarche i Paris og forlangte en forklaring på denne udnævnelse og Grandvals funktioner som ambassadør. Den følgende dag karakteriserede Bonnregeringen det franske svar som utilfredsstillende og meddelte, at forbundsforsamlingens debat om Europahæren som følge af dette franske skridt sandsynligvis ikke ville finde sted.

I februar diskuterede den vesttyske forbundsdag derefter tilslutningen til Europahæren. Denne blev gjort betinget af en række krav, bl. a. med hensyn til Saar, og forbundsdagen vendte sig skarpt imod Frankrigs forsøg på at afgøre dets politiske fremtid, inden en fredstraktat var blevet afsluttet. Under de følgende forhandlinger i London mellem Adenauer og Schuman skulle denne have lovet, at Frankrig ikke i fremtiden ville træffe afgørelser om Saar på egen hånd, og at Saars befolkning selv skulle tage beslutning om sin skæbne. Da Europarådets ministerkomité mødtes i Paris i marts, førte Adenauer forhandlinger med Schuman og erklærede 20. marts, at Frankrig og Tyskland var blevet enige om at samarbejde for at komme til en løsning af Saarspørgsmålet, inden den tyske fredstraktat blev afsluttet, hvorfor han havde ladet de tyske anklager falde. Denne løsning ville blive udarbejdet sammen med Saars regering og landdag. Denne erklæring tilsluttede sig både Schuman og Johannes Hoffman.

Herefter må Saars fremtid til en vis grad atter betragtes som flydende og den udvikling, som Frankrig målbevidst gennemførte 1945–50, inde i usikre farvande. Fransk økonomisk og politisk sikkerhedspolitik tørner atter sammen med den tyske nationalisme og en løsning af dette problem synes kun mulig indenfor et vesteuropæisk samarbejde.

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

BERETNING OM VIRKSOMHEDEN I 1951

Institutets ledelse.

Institutets styrelse består i henhold til grundbestemmelserne af lærerne i historie og samfundsøkonomi ved Københavns universitet samt chefen for Det statistiske Departement tillige med et mindre antal valgte medlemmer.

Den 24/9 1951 afgik professor, dr. phil. Erik Arup ved døden. Professor Arup var medlem af Institutets styrelse fra dets oprettelse i 1927 og tog især i Institutets første år levende og interesseret del i dets arbejde.

I løbet af 1951 indtrådte professor, dr. phil. Povl Bagge, professor, dr. oecon. Kjeld Philip, lektor Arne Jensen, lektor, dr. polit. Niels Lindberg, lektor Poul Nørregaard Rasmussen og lektor Erik Bach i Institutets styrelse ved deres udnævnelse som lærere ved universitetet. Endvidere er undervisningsminister, professor, dr. theol. Flemming Hvidberg og finansminister, professor Thorkil Kristensen udtrådt under hensyn til deres indtræden i ministeriet Erik Eriksen. I årets løb er lektor, dr. polit. Hans Brems og lektor, dr. polit. Jørgen Gelting udtrådt af styrelsen ved deres fratræden som lektorer.

Styrelsen bestod ved udgangen af 1951 af følgende medlemmer:

Lektor Erik Bach.
Professor, dr. phil. Povl Bagge.
Fhv. undervisningsminister, rådsformand Julius Bomholt, M.F.
Nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs.
Professor, dr. phil. Aksel E. Christensen.
Departementschef E. Cohn.
Fhv. indenrigsminister Bertel Dahlgaard, M.F.
Professor, dr. phil. Astrid Friis, næstformand og kasserer.
Professor, dr. phil. A. Hald.
Lektor, dr. phil. Sven Henningsen.
Professor, dr. polit. Carl Iversen.
Lektor Arne Jensen.
Fhv. minister Aksel Larsen, M.F.
Lektor, dr. polit. Niels Lindberg.
Rigsarkivar Axel Lindvald.
Lektor Poul Nørregaard Rasmussen.

Professor H. Winding Pedersen.
Professor, dr. oecon. Kjeld Philip.
Professor, dr. jur. & phil. Alf Ross.
Professor K. Skovgaard.
Kontorchef, lektor P. P. Sveistrup.
Kontorchef, lektor K. Vedel-Petersen.
Direktør for Foreningen „Norden", cand. mag. F. W. Wendt.
Lektor Kjeld Winding.
Professor, dr. polit. & oecon. F. Zeuthen, formand.

Forretningsudvalget har bestået af formanden, professor *F. Zeuthen,* næstformanden og kassereren, professor *Astrid Friis,* professor *Carl Iversen* samt rigsarkivar *Axel Lindvald.*

Tilsynet med det daglige arbejde er varetaget af Institutets sekretær og lederen for den historiske afdeling lektor, dr. phil. *Sven Henningsen* og lederen for den økonomiske afdeling lektor *Poul Winding.* 1. oktober afgik Poul Winding på grund af anden virksomhed som leder for den økonomiske afdeling, men fortsætter som redaktør af „Økonomi og Politik". Forretningsudvalget besluttede derefter at lade stillingen som økonomisk leder være ubesat indtil videre.

„Økonomi og Politik".

Institutets kvartalsskrift „Økonomi og Politik" er i 1951 blevet redigeret af Sven Henningsen og Poul Winding. Oplaget har i 1951 været 4.000, og til trods for stigende omkostninger er abonnementsprisen uforandret 8.00 kr. (for studenter 5.00 kr.). „Økonomi og Politik" er i årets løb blevet udvekslet med udenlandske tidsskrifter, ligesom det også efter anmodning tilsendes en række danske institutioner.

„Economic Conditions in Denmark", en lidt forkortet oversættelse af kvartalsoversigten i „Økonomi og Politik" over den økonomiske udvikling i Danmark, er ligesom i de foregående år blevet udsendt til 75 udenlandske historisk-økonomiske instituter, biblioteker m. v.

Det historiske arbejde.

Ledelsen af det prishistoriske arbejde er i 1951 forestået af professor, dr. phil. *Astrid Friis,* og medarbejderne bestod af: mag. art. *Kristof Glamann,* cand. mag. *Elly Mogensen,* stud. polit. *Erling Olsen,* cand. mag. *Edit Rasmussen* og mag. art. *Kirsten Willerslev.* Endvidere har professor, dr. phil. *A. Hald* deltaget i drøftelser om den statistiske bearbejdelse af det indsamlede materiale. Materialeindsamlingen blev i årets første måneder stort set afsluttet ved en supplerende indsamling af oplysninger hovedsagelig til værkets indledning, hvorunder man bl. a. gennemgik *Asiatisk Kompagnis* regnskaber 1766–1800 (sølvpriser), de *kgl. partikulærregnskaber* 1717–38 (opgælden) og *Ham-*

burgske faktorregnskaber 1682–1703 (vekselkurserne). I foråret udarbejdedes den endelige disposition for det planlagte prishistoriske værk, og i overensstemmelse hermed koncentrerede arbejdet sig i resten af året om det planlagte 1. halvbind, der skal rumme en generel indledning (metode, mønt, mål og vægt) samt de københavnske torvekøb og priskuranter. Dele af dette materiale er blevet færdigbearbejdet og opstillet i tabeller.

Mag. art. *Kamma Struwe* og cand. mag. *Erik Rasmussen* har på grund af andet arbejde ikke set sig i stand til som planlagt at fuldføre deres arbejder om „Dansk Asiatisk Kompagnis handel og dets financiering 1732–1772" og „Bidrag til belysning af Kurantbankens forhold til stat og samfund 1737–1773", men håber i løbet af 1952 at kunne føre arbejdet til afslutning.

Dr. phil. *Sven Henningsen* har i 1951 fortsat arbejdet med undersøgelsen af vekselvirkningen mellem U.S.A. og Danmark.

Undersøgelsen af dansk kvægproduktion og dansk kvæghandel i 16. og 17. årh., der ledes af professor, dr. phil. Astrid Friis, er blevet fortsat. Da mag. art. Svend Ellehøj er blevet indkaldt til militærtjeneste, må undersøgelsen dog hvile, indtil magister Ellehøj atter kan genoptage arbejdet.

Det økonomiske arbejde.

Fuldmægtig, cand. polit. *I. C. Hansen Møllers* afhandling om „Gummi" er i løbet af 1951 blevet fuldført og vil antagelig blive publiceret i løbet af 1952.

Sekretær, cand. polit. *Heinrich Larsen* har i 1951 fortsat arbejdet med sin påbegyndte undersøgelse over arbejdsmarkedsorganisationernes politik i forbindelse med overenskomstforhandlinger.

Sekretær, cand. polit. *Poul Erik Milhøj* har i 1951 fortsat undersøgelsen over lønstrukturen i Danmark.

Universitetsadjunkt, cand. polit. *Knud Rasmussen* har i 1951 praktisk talt fuldført den planlagte analyse af forrentningsprocenterne i Landøkonomisk Driftsbureaus regnskabsmateriale. Ligeledes er der beregnet empiriske produktionsfunktioner for landbrugsejendomme for årene 1945/46, 46/47, 47/48, 48/49 og 49/50. I samarbejde med Landøkonomisk Driftsbureau er der indsamlet oplysninger om de regnskabsførende landmænds uddannelse, for ved en mindre undersøgelse at få indblik i uddannelsens betydning for de opnåede forrentningsprocenter.

Arbejdet med internationale forhold.

Institutet har i 1951 afholdt en studiekreds i „International Politik" under ledelse af dr. phil. Sven Henningsen. I forårssemestret blev foretaget en gennemgang af den internationale politiks principper. I efterårssemestret blev derefter påbegyndt en undersøgelse af spørgsmål i forbindelse med Øst–Vest problemerne. Denne studiekreds, hvori deltager historiske, juridiske og økonomiske studerende, vil blive fortsat i 1952.

Mag. art. Danstrups bog om „Det britiske Imperium" er på grund af forfatterens andet arbejde indtil videre blevet stillet i bero.

Institutet har i det forløbne år haft forbindelse med følgende udenlandske instituter, med hvilke der er udvekslet publikationer og tidsskrifter: Belgien: Institut des Relations Internationale i Bruxelles; Canada: Queens University; England: The Royal Institute of International Affairs i London, London School of Economics and Political Science, University of Cambridge, The Institute of Statistics ved Universitetet i Oxford; Finland: Utrikespolitiska Samfundet i Helsingfors; Frankrig: Centre d'Etudes de Politique Etrangère i Paris; Holland: Institut voor internationale Zaken i Haag; Norge: Chr. Michelsens Institut for Videnskap og Åndsfrihet i Bergen; Rusland: Institut d'economie et de politique i Moskva; Sverige: Utrikespolitiska Institutet i Stockholm; U.S.A.: Foundation for Foreign Affairs i Washington, Council on Foreign Relations i New York, Yale University Library i New Haven, University of International Relations i Los Angeles.

I marts 1951 deltog formanden for det internationale udvalg, professor, dr. polit. *Carl Iversen,* i et møde i det Nordiske Samarbejdsudvalg i Stockholm. Der drøftedes forskellige planer om skandinaviske forskningsopgaver, hvorom der bliver forhandlet videre.

Biblioteks- og registreringsarbejde.

Institutets bibliotek er i årets løb blevet forøget med ca. 200 bind.

Avisregistraturen, som Institutet fortsat har afleveret til Det kongelige Bibliotek, Statsbiblioteket i Århus, Landsarkivet i Odense og Universitetsbibliotekets Fiolstrædeafdeling, er blevet videreført, og det samme gælder registraturen af udenlandske og danske tidsskriftsartikler.

Institutets finansielle forhold.

Institutet har i årets løb modtaget tilskud fra staten og Tipsfonden samt fra Carlsbergfondet, Rask-Ørsted Fondet og Danmarks Nationalbank. Til registrering af dagblade har Institutet modtaget tilskud fra „Politiken" og „Berlingske Tidende".

DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

KONJUNKTURUDSIGTERNE

Den økonomiske udvikling i U.S.A. og Vesteuropa i de første måneder af 1952 har været præget af stagnerende industriproduktion, idet nedgang i forbrugsvareproduktionen stort set har opvejet den fortsatte fremgang i produktionsmiddelindustrierne. Samtidig viste de forskellige indekstal for de internationale råstofpriser en faldende tendens (jfr. nedenstående oversigt over bevægelsen i Moody's indeks), der dog efterhånden er blevet svagere og svagere. I de sidste uger synes der at være indtrådt en ny stabilisering med prisstigninger på visse områder, bl. a. for uld.

Moody's indeks for råstofpriser.

(31/12 1931 = 100).

1952	Højest	Lavest
Januar	462.8	453.0
Februar	454.5	431.4
Marts	440.1	433.0
April	437.5	427.6
Maj	439.5	430.4
Juni, første halvdel	436.5	433.1

Vil stagnationen i produktionen gå over i nedgang og depression, eller vil en ny opgang bane sig vej i de kommende måneder? Spørgsmålet kan om ikke besvares så dog belyses ved en gennemgang af de faktorer, der må antages at blive bestemmende for udviklingen, hvorved hovedvægten må lægges på U.S.A. Blandt de faktorer, der virker i retning af en udvidelse af den økonomiske aktivitet, må i første række nævnes den *forøgelse af forsvarsudgifterne,* som er planlagt i U.S.A. og de andre NATO-lande i løbet af indeværende år, og som for U.S.A.s vedkommende svarer til ca. 6 % af nationalproduktet. Det behov for råstoffer, der herved opstår, og den indkomst, der skabes gennem den forøgede rustningsproduktion, vil modvirke de nedgangstendenser, der har gjort sig gældende i den senere tid. I denne forbindelse kan der være grund til at nævne, at nedsættelsen af tempoet i oprustningsplanernes gennemførelse, hvorved behovet for råstoffer udstrækkes over et noget længere tidsrum,

utvivlsomt har øvet indflydelse på udviklingen på råstofmarkederne. Så længe forsvarsudgifterne er stigende, og der blot er tale om en forsinkelse af planernes gennemførelse, kan en sådan dog næppe føre til prisfald af længere varighed. Noget andet er, at styrken af det pres på priserne i opadgående retning, som vil udgå fra den stigende rustningsproduktion, i nogen grad vil være afhængig af den lager- og indkøbspolitik, der bliver ført i U.S.A., og blive mindre eller større, eftersom behovet for råstoffer til produktion af krigsmateriel delvis dækkes ved forbrug af opsamlede lagre, eller disse bevares intakte.

Under forudsætning af, at der ikke indtræder en afspænding af den internationale situation, kan det formentlig anses for givet, at forsvarsudgifterne vil fortsætte stigningen ind i 1953, og som der er gjort rede for i det følgende afsnit om U.S.A., kan også den *private investeringsvirksomhed* ventes at ville holde sig i nærheden af det nuværende høje niveau i hvert fald i 1952. Skal stagnationen udvikle sig til en egentlig depression, synes det derfor at måtte ske ved, at *produktionen af forbrugsvarer* går så kraftigt ned, at den samlede indkomstskabelse påvirkes i en sådan grad, at den samlede efterspørgsel af den grund bliver mindre og bliver årsag til en ny nedgang i produktion og indkomst o.s.v. Det er ikke sandsynligt, at en sådan selvforstærkende nedgangsproces skulle komme i gang i den nuværende situation, idet de produktionsfaktorer, der måtte blive frigjort ved en yderligere nedgang i produktionen af forbrugsvarer, antagelig for en væsentlig del ville kunne finde beskæftigelse i de industrier, der stadig ligger med store ikke-udførte ordrer. Ordrebestanden i industrier, der producerer varige goder, er for tiden ca. 3 gange så stor som i 1950 og har været fortsat stigende. Ordrebestanden for ikke-varige goder har derimod været jævnt nedadgående siden begyndelsen af 1951, men er dog stadig noget større end før Koreakrigens udbrud. Iøvrigt vil et fald i indkomsterne ikke nødvendigvis føre til en selvforstærkende depression. Erfaringen fra nedgangsperioden i 1948–49 viser, at forbruget ikke falder i samme forhold som indkomsterne, jfr. at det under den nuværende stagnation kun er forbruget af varige forbrugsgoder, der er gået ned, og på grund af den store personlige opsparing i 1951 er forbrugernes likvide beholdninger netop for tiden særlig store. Også den omstændighed, at pengelønnen i U.S.A. sandsynligvis vil være stigende i den kommende tid, må tages i betragtning.

Konklusionen af det foregående synes at måtte blive, at der er overvejende sandsynlighed for, at der ikke i den nærmeste fremtid vil udvikle sig en almindelig omfattende depression i U.S.A. Med den betydning, det amerikanske marked har for prisudviklingen på råvarer, øver konjunkturen i U.S.A. afgørende indflydelse på hele den vestlige verdens økonomi, og det må derfor antages, at udviklingen i Vesteuropa i hovedtrækkene vil forme sig på linie med udviklingen i U.S.A. Også i Vesteuropa vil oprustningen modvirke depressionstendenserne, og hertil kommer, at både leveomkostninger og lønninger næsten overalt er i stadig stigning. Iøvrigt må det antages, at forbruget endnu mindre end i U.S.A. vil påvirkes af en eventuel indkomstnedgang, idet det i højere grad består af nødvendighedsartikler. Men udviklingen vil naturligvis kunne forme sig ret forskelligt i de enkelte lande alt efter deres økonomiske struktur og den økonomiske politik, der føres.

U.S.A.

Den økonomiske udvikling har i den forløbne del af 1952 stort set været præget af de samme tendenser, som gjorde sig gældende i den sidste del af 1951. Den samlede produktion af varer og tjenester fortsatte i januar kvartal sin stigning i samme tempo som i de nærmest foregående måneder, idet *bruttonationalproduktet* er opgjort til 340 mld. $ pr. år mod 335 mld. $ i oktober kvartal 1951 og 330 mld. $ i juli kvartal. Da priserne har haft en svagt nedadgående tendens, kan den reelle produktionsforøgelse formentlig sættes til et par procent. Af stigningen på de 5 milliarder i januar kvartal lagde forøgede udgifter til det nationale forsvar beslag på de 4½, til gengæld gik andre sikkerhedsudgifter, d.v.s. militær og økonomisk hjælp til andre lande, ned med 1.2 mld. $ pr. år, og de samlede forsvarsudgifter nåede herved op på en årsrate af godt 47 mld. $ mod 29 mld. $ i januar kvartal 1951. I forhold til bruttonationalproduktet var det en stigning fra 9 til 14 %, men som det fremgår af nedenstående tabel, var der til trods herfor et lidt større beløb til rådighed til andre formål end i januar kvartal i fjor. Det må dog hertil bemærkes, at en betydelig del af investeringerne i den private sektor har bestået i en udbygning af den rustningsvigtige industris produktionskapacitet. Denne fase af oprustningen er nu imidlertid langt fremskreden, og produktionen af færdigt krigsmateriel stiger stærkt. Leverancerne af „hard goods" – flyvemaskiner, tanks, kanoner o.s.v. – havde i januar kvartal en værdi af 5 mld. $, hvilket var over en trediedel mere end i oktober kvartal 1951.

Efter de nuværende planer vil de samlede forsvarsudgifter, inklusive militær og økonomisk hjælp til andre lande, stige til ca. 65 mld. $ pr. år i slutningen af 1952, medens man tidligere havde regnet med at komme op på dette niveau allerede i midten af 1952. Med denne *nedsættelse af rustningstempoet* og den forestående nedgang i den af oprustningen fremkaldte investering i industrielle anlæg m. v., er mulighederne for, at forøgelsen af den samlede produktion kan holde trit med forøgelsen af rustningsproduktionen, vokset, således at der heller ikke i den kommende tid behøver at opstå varemangel. Bevidstheden herom har utvivlsomt været en medvirkende årsag til, at den stabilisering af efterspørgslen efter forbrugsvarer, der indtrådte i 1951, er fortsat i indeværende år.

Den *private indenlandske bruttoinvestering* var lidt mindre end i oktober kvartal, men dette skyldtes udelukkende en yderligere *nedgang i lagerinvesteringer*. Investeringerne iøvrigt steg tværtimod fra en årsrate af 50 mld. $ til 53 mld. $. Den samlede *byggevirksomhed* (offentlig og privat) var ca. 8 % større end i oktober kvartal, og der var en lignende stigning for boligbyggeriet alene. Både boligbyggeriet og byggevirksomheden som helhed var dog af et noget mindre omfang end i januar kvartal i fjor. Statistiken over påbegyndte boliger i byer og bymæssige bebyggelser viser, at der i januar kvartal i år påbegyndtes ca. 240.000 boliger eller 8 % færre end i de samme tre måneder i fjor, men i april måned steg tallet til 108.000 mod 96.000 i april 1951, og det anses nu for sandsynligt, at boligbyggeriet i 1952 vil få et lignende omfang som i 1951, nemlig godt 1 million boliger i de nævnte områder.

Bruttonationalproduktet og dets anvendelse.

(Løbende priser i mld. $[1]).

	April kvt. 1950	Jan. kvt. 1951	April kvt. 1951	Juli kvt. 1951	Okt. kvt. 1951	Jan. kvt. 1952
Privat forbrug	188.7	208.8	202.4	204.0	206.7	209.6
Privat indenlandsk bruttoinvestering	47.9	60.2	65.6	56.6	54.6	53.4
Nettoinvestering i udlandet ...	÷1.6	÷2.7	÷0.1	1.2	2.5	2.0
Det offentliges udgifter til varer og tjenester	40.1	53.2	60.3	65.7	70.7	74.7
Heraf forsvarsudgifter, inkl. militær og økonomisk hjælp til udlandet	17.3	28.9	35.3	41.8	44.1	47.2
Bruttonationalprodukt.....	275.0	319.5	328.2	329.5	334.6	339.7
Forsvarsudgifter i % af bruttonationalprodukt	6	9	11	13	13	14
Bruttonationalprodukt ÷ forsvarsudgifter	257.8	290.6	292.9	287.7	290.5	292.5
Engrospriser (kvartalsgst., 1947–49 = 100)	99.4	116.0	115.8	113.8	113.6	112.6
Leveomkostninger (kvartalsgst., 1935–39 = 100)	169.3	183.3	185.1	185.9	188.4	188.3

[1] Tallene er udjævnede for sæsonbevægelser og omregnet til tal for et helt år.

Ifølge de foreløbige resultater af en officiel undersøgelse kan der for hele U.S.A.s område regnes med en normal tilvækst i antallet af husholdninger på 700.000 om året, og lægges hertil det antal nye boliger, der er nødvendige for at opretholde en passende boligreserve, kommer man op på ca. *750.000 nye boliger årlig som den normale efterspørgsel ved høj økonomisk aktivitet.* I fireårsperioden april 1947–april 1951 var den gennemsnitlige årlige boligproduktion langt større, nemlig ca. 1.5 mill. boliger, hvoraf ca. 1 million permanente boliger i byer og bymæssige bebyggelser, resten landbrugsboliger og sommerhuse m. v., men i disse år var giftermålshyppigheden unormalt stor, ligesom der forelå et stort udækket boligbehov fra de foregående år. Der eksisterer endnu et vist opsamlet boligbehov fra tidligere år, og boligreserven ligger stadig noget under de 5 % af den samlede boligmasse, som anses for normalt, desuden har oprustningen skabt et ekstraordinært boligbehov i områder med stor rustningsproduktion, men på lidt længere sigt vil det næppe være muligt at opretholde en boligproduktion af samme størrelse som i de senere år, i hvert fald ikke med mindre der kommer et stort erstatningsbyggeri i gang for at skabe nye boliger til afløsning af de 2.8 millioner forfaldne, for størstedelen beboede boliger, som fandtes ved boligtællingen i 1950.

Når man fortsat har kunnet undgå en større reduktion af boligbyggeriet, må det i øvrigt ses på baggrund af de *lempelser i finansieringsvilkårene,* der har

Amerikanske konjunkturtal.

	Priser[1]			Industri-produktion[2]	Bygge- og anlægsvirksomhed[3]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[7]	Udenrigshandel		Aktiekurser[10]	Personlige indkomster[11]	Bruttonational-produkt[12]
	Engrospriser														
	Samlet indeks[4]	Landbr.-produkt.	Leveomkostninger		Ialt	Boligbyggeri	Beskæftigede[4]	Arbejdsløshed[5]	Arbejdsløn[6]		Import[8]	Eksport[9]			
	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1935-39 = 100 *	1935-39 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	Mill. *	Mill. *	Cents *	Mld. $ *	Mill. $ *	Mill. $ *	1935-39 = 100 *	Mld. $ *	Mld. $ *
1938	—	—	101	89	35	27	30.3[13]	8.1[14]	63	3.5[13]	163	258	88	68	85
1945	—	—	129	203	36	16	40.1	1.0	102	6.5	347	817	122	172	215
1946	—	—	140	170	82	87	41.4	2.3	109	8.5	412	812	140	178	211
1947	96	100	160	187	84	86	43.4	2.1	124	10.0	480	1278	123	191	233
1948	104	107	172	192	102	98	44.2	2.1	135	10.9	594	1054	124	210	259
1949	99	93	170	176	113	116	43.0	3.4	140	10.9	552	1004	121	205	257
1950	103	98	172	200	159	185	44.1	3.1	147	12.0	737	856	146	225	283
1951	115	113	186	220	171	170	46.4	1.9	159	12.5	913	1252	177	251	328
Jan. 1951	115	112	182	221	178	188	45.2	2.5	155	13.6	1021	973	169	244	—
Febr. —	117	117	184	221	173	187	45.4	2.4	156	13.3	907	1076	175	243	—
Marts —	117	118	185	222	163	176	45.9	2.1	157	12.7	1100	1281	170	246	320
April —	116	118	185	223	199	170	46.0	1.7	158	12.3	1024	1374	172	249	—
Maj —	116	116	185	222	193	166	46.2	1.6	159	12.4	1018	1351	174	250	—
Juni —	115	114	185	221	200	174	46.6	2.0	160	12.3	930	1293	172	251	328
Juli —	114	111	186	212	162	179	46.4	1.9	160	12.1	893	1190	173	252	—
Aug. —	114	110	186	217	156	176	46.7	1.6	160	12.4	899	1264	182	254	—
Sept. —	113	110	187	218	147	168	46.9	1.6	161	12.3	718	1232	187	254	330
Okt. —	114	112	187	218	140	160	46.9	1.6	162	12.6	832	1154	185	258	—
Nov. —	114	112	189	219	156	146	46.8	1.8	163	12.5	818	1386	178	257	—
Dec.. —	114	111	189	218	166	145	47.6	1.7	164	12.3	801	1436	183	259	335
Jan. 1952	113	110	189	221	161	142	45.9	2.1	164	12.6	922	1246	187	258	—
Febr. —	113	108	188	222	156	163	45.9	2.1	164	12.9	892	1328	183	258	—
Marts —	112	108	188	220	150	162	45.9	1.8	165	12.4	963	1416	185	258	340
April —	112	109	189	216			46.2	1.6	166	12.7				259	—
Maj —	112	109						1.6							—

* Tallene for 1938 og 1945—51 (de første 8 rækker) er gennemsnit for 12 måneder. [1] Bureau of Labor Statistics. [2] Federal Reserve Board's sæsonudjævnede indeks. [3] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; indekset udjævnet for sæsonsvingninger af F. R. B. [4] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Bureau of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i april 1952, 46.2 millioner, faldt 15.8 mill. på industrien, 0.9 på minedrift, 2.4 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.1 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 9.8 på handel, 1.9 på pengeinstitutter, 4.8 på tjenesteydelser, og 6.5 var off. ansatte. [5] Bureau of Census. [6] Gennemsnitlig timefortjeneste i fabriksindustrien. [7] Survey of Current Business. Tallene udjævnede for sæsonsvingninger. [8] Generalindførsel. [9] Inkl. reeksport; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [10] Standard and Poor's Corp., omfatter 416 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [11] „Personal income". Tallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [12] Kvartalstallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [13] 1939. [14] 1940.

fundet sted, og den rigeligere materialeforsyning, der er et betydningsfuldt nyt moment i den økonomiske situation. Myndighederne er derfor også blevet mere villige til at give byggetilladelse, hvor det drejer sig om *andet privat byggeri* end boligbyggeri, selv om det ikke er af rustningsvigtig natur, og følgen har været en stigning i byggeri af denne karakter. Da dette byggeri hidtil er blevet holdt tilbage af hensyn til det rustningsvigtige byggeri, foreligger der her et opsamlet behov, som kan blive af betydning for beskæftigelsen i byggefagene, når den ventede nedgang i boligbyggeriet og det byggeri, der står i forbindelse med oprustningen, indtræder. Noget lignende gælder med hensyn til det *offentlige civile byggeri.* Det opgives således, at der er brug for 250.000 nye klasseværelser i de amerikanske skoler straks for at afhjælpe den værste mangel og yderligere 350.000 i de næste 7 år – et program, der er anslået at ville koste 20 mld. $ – og for hospitalsplads til 900.000 senge.

Betragter man specielt det vigtige felt for investeringsvirksomheden, der hedder *erhvervslivets faste anlæg og maskiner* („plant and equipment"), og som naturligvis for en del går ind under byggevirksomheden i almindelighed, lå investeringerne på dette område i januar kvartal ca. 4 % over gennemsnittet for 1951, hvilken stigning svarer til den, der regnes med for hele indeværende år i sammenligning med 1951. De planlagte investeringer i faste anlæg og maskiner er nemlig opgjort til 24.1 mld. $ mod 23.3 mld. $ i 1951. Over halvdelen af de 24.1 mld. $ falder på årets første halvdel, men forskellen mellem de planlagte investeringer i første og andet halvår 1952 er kun ringe. Under forudsætning af, at planerne for 1952 bliver realiseret, opgør handelsministeriets tidsskrift „Survey of Current Business" de amerikanske aktieselskabers investeringer i fast realkapital i de 7 år 1946–1952 til 124 mld. $ i løbende priser, medens anskaffelsesværdien af de tilsvarende aktiver ved periodens begyndelse var 140 mld. $. På grund af prisstigningen kan disse tal ikke uden videre sammenlignes, men det anslås, at der for industriselskabernes vedkommende er tale om en forøgelse af produktionskapaciteten i de 7 år på gnstl. ca. 50 %.

Skønt købelysten må karakteriseres som behersket, steg *forbrugernes udgifter* til varer og tjenester i januar kvartal til næsten 210 mld. $ pr. år mod knap 207 mld. $ i oktober kvartal og nåede dermed op over niveauet i januar kvartal 1951. Det må dog her haves i erindring, at detailpriserne i mellemtiden var steget med et par procent, og desuden må det tages i betragtning, at udgiften til tjenesteydelser i det forløbne år er gået op fra 65.4 til 69 mld. $ pr. år, først og fremmest på grund af stigende husleje. Trækker man udgiften til tjenesteydelser fra den samlede forbrugsudgift, finder man derfor, at udgiften til varer stadig var noget mindre end for et år siden. For varige forbrugsgoder alene var udgiften gået ned fra over 31 mld. $ pr. år til 25 mld. $, et niveau, hvorpå den havde ligget siden juli kvartal, medens udgiften til ikke-varige forbrugsgoder var steget fra 112 til 115½ mld. $ pr. år. I hele denne periode har de personlige indtægter været stigende, men stigningen fra oktober kvartal 1951 til januar kvartal i år var væsentlig mindre end i de foregående kvartaler, og på grund af de højere skatter var den disponible indkomst mindre end i oktober kvartal, hvilket kan tænkes at have medvirket til købernes fort-

satte tilbageholdenhed m. h. t. varige forbrugsgoder. Imidlertid har Federal Reserve Board den 7. maj suspenderet restriktionerne på afbetalingshandelen, og den *lempelse af afbetalingsvilkårene,* der følger heraf, vil virke i retning af at stimulere til større køb af varige forbrugsgoder. Samtidig har den *rigeligere råvareforsyning* skabt mulighed for en forøget produktion af de pågældende varer. For automobilindustriens vedkommende er den tilladte produktion of personvogne, der for januar kvartal var fastsat til 1 million, for april kvartal blevet forhøjet med 120.000 til 1.050.000 og for juli kvartal til 1.150.000.

Industriproduktionen som helhed lå i januar kvartal efter Federal Reserve Boards indeks (1935–39 = 100) på et lidt højere niveau end i oktober kvartal 1951, nemlig 221 mod 219, og på praktisk taget det samme niveau som i januar kvartal 1951. I det første halve år efter Koreakrigens udbrud steg industriproduktionen derimod fra 196 i juli 1950 til 221 i januar 1951. For at forstå situationen må man imidlertid gøre sig klart, at en betydelig og i begyndelsen stærkt voksende del af produktionen i denne periode gik til forøgelse af varelagrene, idet forretningsverdenen regnede med stigende priser og varemangel. Siden omslaget i priserne i foråret 1951 har bestræbelserne derimod gået i retning af at formindske lagerbeholdningerne, og når disse alligevel fortsat voksede gennem hele 1951, skyldtes det, at afsætningen som helhed ikke holdt skridt med tilgangen af varer i henhold til tidligere iværksat produktion. I januar kvartal i år var investeringen i varelagre uden for landbruget imidlertid negativ, hvilket vil sige, at salget til de endelige forbrugere som helhed var større end den løbende produktion. Lagrene af en række varige forbrugsgoder var dog ved udgangen af marts større end nogensinde siden verdenskrigen, og produktionen af varige forbrugsgoder var, bortset fra automobilproduktionen, der gik op, mindre i april end i marts.

Iøvrigt må man for indeværende kvartal regne med en nedgang i industriproduktionen som følge af *konflikten i stålindustrien.* Allerede i april førte et par kortvarige afbrydelser til en nedgang i stålproduktionen, der i januar kvartal havde nået rekordhøjden 27 mill. tons, på 10 %, og siden begyndelsen af juni, da 650.000 stålarbejdere gik i strejke, har stålindustrien for størstedelen ligget stille.

Stålarbejdernes fagforenings overenskomst med industrien udløb den 31. december 1951, og forhandlingerne med arbejdsgiverne om en ny overenskomst førte ikke til noget resultat. Spørgsmålet blev derfor henvist til lønstabiliseringsnævnet, hvis flertal den 17. marts anbefalede, at arbejdernes krav i det væsentlige blev opfyldt. Man foreslog en forhøjelse af timelønnen på 17½ cents fra de nuværende ca. 188 cents, heraf 12½ cents med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1952 og resten i to etaper med 6 måneders mellemrum, andre forbedringer, hvis værdi nævnet anslog til ca. 5 cents i timen, og indførelse af „union shop", således at arbejdet i stålindustrien forbeholdtes fagforeningens medlemmer. Medens fagforeningen kunne gå med hertil, erklærede stålindustrien, at den ikke kunne gå med til forslaget om „union shop", og som betingelse for at gå med til lønforhøjelserne krævede den tilladelse til at forhøje stålpriserne fra 110 til 122 $ pr. ton. Heroverfor hævdede imidlertid priskontrollen, at flertallet af stålselskaberne var i stand til at bære de for-

højede omkostninger med de nuværende priser, og at selskaberne måtte nøjes med at forhøje priserne med de ca. 2 $ pr. ton, de i forvejen havde ret til i henhold til den såkaldte Capehart-ændring, der i 1951 blev indføjet i Defence Production Act. Præsident Truman stillede sig på lønstabiliseringsnævnets og priskontrollens side, hvilket medførte, at Charles E. Wilson trådte tilbage som Director of Defence Mobilization, og for at hindre den berammede stålstrejke, lod han den 8. april regeringen overtage stålindustrien. Strejken blev derefter aflyst, og også efter at dommer Pine i Washington den 29. april havde afsagt kendelse om, at overtagelsen af stålindustrien stred mod forfatningen, lykkedes det at formå arbejderne til at fortsætte arbejdet, til højesterets kendelse forelå. Den 2. juni stadfæstede højesteret med 6 stemmer mod 3 underinstansens afgørelse, og fagforeningen gav straks ordre til, at strejken skulle træde i kraft.

ENGLAND

Betalingsbalancen.

Det er endnu uvist, om de foranstaltninger, der er blevet truffet siden regeringsskiftet i slutningen af oktober 1951, vil være tilstrækkelige til at genoprette ligevægten på Englands *betalingsbalance*. Man kan imidlertid konstatere, at svindet i *sterlingområdets guld- og dollarbeholdning* i de tre måneder, der er gået siden fremlæggelsen af budgettet, har været ubetydeligt i sammenligning med udstrømningen af guld og dollars i de foregående måneder. Medens guld- og dollarreserven i januar gik ned med 299 mill. $ og i februar med 266 mill. $, var nedgangen i marts kun 70 mill. $, og finansminister Butler kunne den 12. juni meddele, at nedgangen i den forløbne del af april kvartal kun havde beløbet sig til ca. 10 mill. £ eller knap 30 mill. $. En række specielle årsager har imidlertid medvirket til det gunstige resultat, i marts bl. a. indtægter fra salg af sydafrikansk guld mod sterling for 28 mill. $ og af gummi, tin og bly for 35 mill. $ til U.S.A. i henhold til den i sidste hefte af „Økonomi og Politik" omtalte overenskomst. Hertil kommer, at England i de sidste måneder har modtaget ca. en trediedel af den lovede forsvarshjælp fra U.S.A. på ialt 300 mill. $. Desuden havde offentliggørelsen af budgettet med nedsættelsen af levnedsmiddelsubsidierne og forhøjelsen af diskontoen til følge, at tilliden til pundet voksede og skabte forøget efterspørgsel efter sterling, medens spekulationen i de foregående måneder var gået pundet imod og havde været en medvirkende årsag til den voldsomme nedgang i guld- og dollerbeholdningen. I de sidste uger har sterlingkursen imidlertid igen været svagt faldende, hvilket kunne tyde på, at troen på effektiviteten af de trufne foranstaltninger påny er blevet svækket, og at en spekulation mod pundet atter gør sig gældende.

Af de månedlige opgørelser fra den europæiske betalingsunion fremgår det iøvrigt, at England i de sidste måneder til dækning af sit eget og de andre sterlinglandes underskud *over for Marshall-landene* har måttet afgive betydeligt mere guld og dollars end de 10 mill. £, som repræsenterer dets samlede tab af disse valutaaktiver i april og maj. Sterlingområdet har m. a. o. haft et så meget desto større overskud over for den øvrige verden i denne periode.

Underskudet over for Marshall-landene har, siden det i begyndelsen af året faldt fra 54 mill. £ i januar til 22 mill. £ i februar, haft en svagt faldende tendens og var i maj ca. 18 mill. £. De engelske kreditmuligheder i EPU er imidlertid nu udtømt, og eventuelle underskud i den kommende tid må udelukkende afregnes i guld.

Den engelske betalingsbalance.

(Mill. £).

	1950	1951		
		1. halvår	2. halvår	Tils.
Import, f.o.b.	2372	1646	1851	3497
Eksport, f.o.b.	2225	1310	1398	2708
Handelsbalancen	—147	—336	—453	—789
„Usynlige" poster	+391	+243	+ 25	+268
Betalingsbalancens løbende poster	+244	— 93	—428	—521
Heraf overfor:				
Sterlingområdet	+234	+ 68	+171	+239
Andre lande	+ 10	—161	—599	—760

England havde i andet halvår 1951 et underskud på betalingsbalancens løbende poster over for landene uden for sterlingområdet på 600 mill. £, og de andre sterlinglandes tilsvarende underskud var ca. 150 mill. £. Som det fremgår af finansminister Butlers budgettale, og som det senere er gentaget i „Economic Survey for 1952", er målet for Englands vedkommende at *skaffe underskudet over for landene uden for sterlingområdet ud af verden i andet halvår 1952* (den del af det, der kan dækkes af hjælpen fra U.S.A., dog undtaget), medens det øvrige sterlingområde skal indtjene et overskud på 100 mill. £. Det er en forudsætning, at England vedbliver at have et overskud over for det ydre sterlingområde på 100 mill. £. I det foregående hefte af „Økonomi og Politik" blev der gjort rede for, hvorledes den engelske regering tænker sig balancen tilvejebragt. Det vigtigste middel er en nedskæring af importen med ca. 300 mill. £ i sammenligning med 1951. Det drejer sig næsten udelukkende om varer fra ikke-sterlinglande, medens f. eks. Australien har set sig nødsaget til at indføre hårde restriktioner også på importen fra England. Selv om der i 1952 kan ventes visse udgiftsbesparelser på de „usynlige" poster på betalingsbalancen, bl. a. som følge af formindsket tildeling af turistvaluta, kan der derimod næppe regnes med ændringer i nettoresultatet på de „usynlige" poster, som kan være af væsentlig betydning for betalingsbalancen som helhed. Som det fremgår af ovenstående tabel, skyldes forværringen af Englands betalingsbalance i sidste halvår 1951 især det stærke fald i nettoindtægten på de „usynlige" poster. Alene tabet af den persiske olje anslås at have medført en årlig valutaudgift på 100 mill. £, og til de første rentebetalinger på det amerikanske og det canadiske lån medgik 40 mill. £.

Skønt de første engelske *importrestriktioner* kom allerede i november 1951, tyder importtallene for perioden jan.–maj 1952 på, at restriktionerne endnu ikke har nået at gøre sig gældende med fuld styrke, og både i april og maj

var importoverskudet, henholdsvis 95 og 84 mill. £, større end gennemsnittet for de foregående tre måneder, som var 70 mill. £. Underskudet på betalingsbalancens løbende poster må derfor fremdeles være meget betydeligt. Det kan ventes, at de kommende måneder vil vise yderligere nedgang i importen, men på den anden side kan *muligheden for, at også eksporten går ned,* ikke udelukkes. Til de vanskeligheder, der i forvejen gjorde sig gældende for eksporten af en række færdigvarer, er nu kommet virkningerne af importrestriktionerne i Frankrig og Australien, der er to af Englands store kunder. Medens en nedgang i eksporten til Frankrig, der ikke opvejes af øget eksport til andre ikke-sterlinglande, er ensbetydende med, at sterlingområdet som helhed indtjener mindre fremmed valuta, er dette dog naturligvis ikke tilfældet med hensyn til Englands eksport til Australien. Hvis de australske importrestriktioner medfører, at engelske varer, der ellers ville gå til Australien, afsættes uden for sterlingområdet, vil de tværtimod virke sammen med de øvrige bestræbelser for at nedbringe betalingsunderskudet over for landene uden for sterlingområdet.

Englands udenrigshandel[1].

(Mill. £).

	Jan. kvt. 1951	April kvt. 1951	Juli kvt. 1951	Okt. kvt. 1951	Jan. kvt. 1952	April 1952	Maj 1952
Import	284	336	354	332	328	325	320
Eksport	193	220	219	228	239	218	226
Reeksport	11	10	11	10	18	12	10
Samlet eksport.	204	230	230	238	257	230	236
Importoverskud	80	106	124	94	71	95	84

[1] Kvartalstallene er månedsgennemsnit.

Medens importrestriktioner i andre lande har forøget vanskelighederne ved at nedbringe importoverskudet, har *bytteforholdet over for udlandet* udviklet sig i gunstig retning, idet de priser, der er opnået for eksporten, har været stigende. I sin budgettale regnede finansminister Butler med en forbedring af betalingsbalancen i finansåret 1952–53 på 200–250 mill. £ som følge af gunstigere bytteforhold og forøget indtægt på de „usynlige" poster, men i „Economic Survey for 1952", der kom nogle uger senere, advares mod optimisme med hensyn til, at bedringen i bytteforholdet kan opretholdes, idet der åbenbart tænkes på, at skærpet konkurrence, især fra Tyskland og Japan, kan gøre det nødvendigt at nedsætte eksportpriserne for at bevare afsætningen.

Produktion og beskæftigelse.

På eet område, tekstil- og beklædningsindustrien, har *afsætningsvanskeligheder* i udlandet såvel som på hjemmemarkedet ført til en alvorlig nedgang i produktion og beskæftigelse. I det væsentlige som følge heraf var det samlede

Engelske[a]) konjunkturtal.

	Priser		Industriproduktion		Boligbyggeri[5]		Arbejdsmarked				Detailomsætning[8]	Udenrigshandel		Aktiekurser[11]
							Beskæftigelse[6]							
	Engrospriser[1]	Levemkostninger[2]	Central Statistical Office[3]	London & Cambridge Economic Service[4]	Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien	Arbejdsløshed	Arbejdsløn[7]		Import[9]	Eksport[10]	
	1938 = 100 *	Juli 1914 = 100 *	1946 = 100 *	1946 = 100 *	1000 †	1000 *	Mill. †	Mill. †	1000 †	Sept. 39 = 100 *	1947 = 100 *	Mill. £ *	Mill. £ *	31/12 38 = 100 *
1938	100	156	—	—	—	30.0	17.9	6.8	1688	100	65	77	44	100
1945	167	203	—	—	26	0.2	16.3	6.8	103	150	76	92	38	—
1946	173	204	100	100	204	4.1	17.3	6.6	359	162	88	108	80	150
1947	189	203	108	109	256	11.6	18.6	7.1	256	168	100	149	100	157
1948	216	108	121	121	191	19.0	19.1	7.3	282	106	114	173	137	151
1949	227	111	129	129	195	16.5	21.8	8.3	243	109	125	189	154	137
1950	259	114	140	138	201	16.5	22.1	8.5	272	111	138	217	188	136
1951	315	125	144	142	226	16.2	22.3	8.7	186	120	151	326	226	153
Jan. 1951	296	117	140	138	—	13.2	22.1	8.7	334	115	128	298	223	145
Febr. —	301	118	151	149	—	14.0	22.1	8.7	302	116	141	248	183	150
Marts —	309	119	141	139	202	16.8	22.2	8.7	275	117	153	304	208	144
April —	314	121	151	147	—	15.1	22.2	8.7	253	118	149	312	241	156
Maj —	315	124	144	140	—	15.9	22.3	8.7	216	118	150	338	241	161
Juni —	316	125	149	145	214	17.2	22.3	8.7	191	119	152	358	209	160
Juli —	315	126	139	134	—	16.0	22.3	8.7	186	120	150	359	232	151
Aug. —	319	127	127	126	—	14.8	22.4	8.7	205	120	140	369	240	154
Sept. —	321	128	145	145	226	17.2	22.4	8.7	217	121	140	337	218	160
Okt. —	324	129	151	150	—	17.7	22.4	8.8	264	122	146	363	246	161
Nov. —	324	129	153	151	—	17.8	22.3	8.8	290	126	157	329	254	148
Dec. —	326	130	141	139	226	19.3	22.2	8.8	303	126	201	314	213	144
Jan. 1952	330	132	144	138	—	15.7	22.2	8.8	378	127	139	357	264	134
Febr. —	325	133	149	144	—	16.2	22.2	8.8	394	128	143	297	244	132
Marts —	328	133	148	145	232	21.8	22.1	8.7	433	128	154	333	265	128
April —	325	135	139		—	17.4	22.1	8.7	468	128	155	326	229	136
Maj —		135			—				467	129		320	236	

[a]) Priser, industriproduktion, arbejdsløn og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed samt detailomsætning til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

* Tallene for 1938 og 1945—51 (de første 8 rækker) er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945—51 (de første 8 rækker) gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december.

[1] Board of Trade. [2] Ministry of Labour. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947. [3] Inkl. rustningsproduktion („finished munitions"). [4] Ekskl. rustningsproduktion. [5] Ministry of Health. Permanente boliger. [6] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [7] Ugentlige lønsatser. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947, omfattende industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [8] Varehuse, kædebutikker og brugsforeninger. [9] Generalindførsel. [10] Inkl. reeksport. [11] Actuaries' Investment Index. Industriaktier den sidste tirsdag i hver måned.

antal arbejdsløse i Storbritannien i slutningen af april steget til 467.000 mod 379.000 i januar og kun 252.000 i april i fjor, og i sidste uge af marts arbejdede 276.000 på indskrænket arbejdstid mod 216.000 i januar. Derimod var antallet af personer med overarbejde praktisk taget det samme som i januar, nemlig ca. 1.200.000. For at komme tekstilindustrien til hjælp, lovede regeringen i begyndelsen af april, at der ville blive afgivet bestillinger på leverancer til militæret til et beløb af 20–25 mill. £ – det drejer sig formentlig om bestillinger, som ellers ville være blevet spredt over et længere tidsrum –, og senere er der gennemført lempelser i omsætningsafgiften på tekstilvarer til et beløb af 17 mill. £ årlig.

Nedgangen i tekstilproduktionen er hovedårsagen til den *stagnation,* der er indtrådt i *industriproduktionen som helhed,* og stagnationen i industriproduktionen har igen bevirket, at stigningen i det indenlandske kulforbrug foreløbig er ophørt. Skønt produktionen i de første fem måneder af 1952 kun har været ca. 1 mill. tons større end i samme periode i fjor, er *kulforsyningen* derfor rigeligere, end den har været længe, og ved udgangen af maj var kullagrene vokset til næsten 15 mill. tons eller over 4 mill. tons mere end ultimo maj 1951. Regeringen har derfor besluttet at forøge eksportkontingentet for 1952 fra 7½ til 10 mill. tons kul af god kvalitet foruden 1½ mill. tons mindre værdifulde kul. *Stålproduktionen* har ligget på et lidt lavere niveau end i begyndelsen af 1951, men på et højere niveau end i 1951 som helhed. Produktionen i månederne januar–maj svarede til en årsproduktion af ca. 16 mill. tons mod kun 15.7 mill. tons i 1951. Stålindustriens forbrug af scrap er gået stærkt tilbage, men til gengæld har der været en betydelig stigning i råjernsproduktionen, der i den forløbne del af 1952 har ligget på et niveau svarende til ca. 10.4 mill. tons årlig. Trods denne relativt tilfredsstillende udvikling er stålforsyningen dog stadig knap, og lempelser i stålrationeringen i den nærmeste fremtid vil være afhængig af, om U.S.A. trods stålstrejkens virkninger på den amerikanske produktion kan opfylde sine leveringsforpligtelser. Indtil udgangen af maj havde de amerikanske producenter leveret ca. 365.000 tons stål, scrap og råjern, hvoraf 266.000 tons var ankommet til England, og der resterede endnu ca. 735.000 tons, som skal leveres i 1952, hvis aftalen skal opfyldes fuldt ud. Bl. a. med henblik på risikoen for, at de amerikanske leverancer ikke fremkommer i det forudsatte omfang, har England fornylig sikret sig en øget stålimport fra Japan.

Lønkrav.

Efter de mange lønforhøjelser i 1951 har lønindekset i de sidste måneder ligget fast, men fagforeningerne forbereder eller har allerede fremsat nye, til dels meget store *lønkrav* til imødegåelse af de indtrufne og forestående stigninger i leveomkostningerne, der er en følge af ophævelsen af levnedsmiddelsubsidierne og andre omkostningsforøgelser. Minearbejdernes fagforening kræver således en forhøjelse af minimallønnen på ikke mindre end 30 s. om ugen. Det siger sig selv, at en opfyldelse af lønkrav af denne størrelse i den nuværende situation kan komme til at betyde øgede vanskeligheder for den engelske eksport og forringe mulighederne for at opnå balance over for udlandet.

Den engelske kulindustri siden nationaliseringen.

	1947	1948	1949	1950	1951
Produktion (mill. tons salgbare kul)					
Kulgruber	187.2	197.6	202.7	204.1	211.9
Dagbrud	10.2	11.7	12.4	12.2	11.0
Ialt	197.4	209.3	215.1	216.3	222.9
Arbejdskraft (tusinder)					
Arbejdere beskæftiget ved den egtl. kulbrydning	288	293	296	288	287
Andre arbejdere	423	431	423	409	411
Ialt	711	724	719	697	698
Antal skift pr. mand					
Pr. uge	4.69	4.71	4.67	4.72	4.81
Pr. år	244	245	243	245	250
Produktivitet (tons pr. mand og skift)					
Arbejdere beskæftiget ved den egtl. kulbrydning	2.86	2.92	3.02	3.11	3.17
Alle arbejdere	1.07	1.11	1.16	1.19	1.21
Gnstl. arbejdsfortjeneste (pr. mand og skift)					
	s d	s d	s d	s d	s d
Arbejdere beskæftiget ved den egtl. kulbrydning	36 10	41 1	43 1	44 10	48 6
Alle arbejdere	28 10	33 1	34 4	35 6	38 10
Driftsresultatet (pr. ton salgbare kul)					
Indtægter	40 3	47 3	47 11	47 10	51 2
Omkostninger	41 3	45 7	45 0	45 5	49 2
Fortjeneste	÷1 0	+1 8	+2 11	+2 5	+2 0
National Coal Boards overskud (efter fradrag af renter og skatter), mill. £	÷23.3	1.7	9.5	8.3	÷1.8

FRANKRIG

I de tre måneder, der er forløbet, siden Pinay i begyndelsen af marts dannede regering, er krisestemningen blevet afløst af en *moderat optimisme.* Pinays første bestræbelser gik ud på at standse prisstigningen og dermed bringe kapløbet mellem priser og lønninger til ophør, og regeringens opfordring om *frivillige prisnedsættelser* er blevet fulgt i et vist omfang, bl. a. af stormagasinerne. Resultatet har været en nedgang i leveomkostningsindekset på henved 3 %, hvortil dog også et sæsonmæssigt prisfald for visse fødevarer, f. eks. mælk, har bidraget. Tidspunktet for en prissænkningsaktion var iøvrigt gunstigt også i den henseende, at prisfaldet på tekstilråstoffer og andre råvarer havde begyndt at øve indflydelse på industriens produktionsomkostninger, og Pinays modstandere har hævdet, at f. eks. stormagasinerne i alle tilfælde ville have gennemført de prisnedsættelser, som de nu fik anledning til at camouflere som en patriotisk handling for at redde franc'en. Hvorledes dette end forholder sig, er nedgangen i leveomkostningsindekset en kendsgerning, og bestræbelserne for at gennemføre prisnedsættelser fortsættes. Efter at der i midten af maj var foretaget en

nedsættelse af de nationaliserede kulgrubers priser med 4 %, er der nu også opnået enighed mellem regeringen og industrien om en sænkning af jern- og stålpriserne.

Prisudviklingen i Frankrig.

(1949 = 100).

	Engrospriser	Leveomkostninger (Paris)
Juli 1950	106.1	106.5
Sept. 1951	137.5	133
Jan. 1952	152.5	145.9
Febr. 1952	152	148.5
Marts 1952	149.3	148.1
April 1952	146.8	146.6
Maj 1952	144.6	144.5

Den stærke stigning i leveomkostningerne i 1951 og de første måneder af 1952 havde fremkaldt krav om automatisk lønregulering efter pristallet, og den 3. juni vedtog nationalforsamlingen et lovforslag om *glidende lønskala* (l'echelle mobile). Det lykkedes dog Pinay, der principielt var modstander af tanken, at give forslaget en sådan udformning, at loven først vil få betydning i det øjeblik, leveomkostningsindekset går op over niveauet i februar. Ved afstemningen skete der derfor det ejendommelige, at venstregrupperne – kommunister, socialister og det katolske folkepartis venstrefløj –, der er tilhængere af automatisk lønregulering, gik imod forslaget. Den nye lov bestemmer, at den officielle minimumsløn for hver 5 %'s stigning i leveomkostningsindekset skal forhøjes tilsvarende, idet der dog i et tidsrum af 4 måneder efter en forhøjelse ikke kan ske en yderligere forhøjelse, selv om leveomkostningsindekset skulle være steget med endnu 5 % eller mere. Det, hvorom striden i første række stod, var imidlertid udgangspunktet for beregningen af stigningen i leveomkostningsindekset, der i loven er fastsat til 142, medens fagforeningerne ønskede et lavere tal som udgangspunkt, således at en ringe forøgelse af leveomkostningerne i forhold til det nuværende niveau ville medføre en forhøjelse af minimumslønnen.

Pinay's forgængere, Pleven og Faure, faldt begge på forsøget på at balancere *budgettet,* og en af Pinays mest påtrængende opgaver var derfor at få finansloven for 1952 gennem parlamentet. Dette skete den 12. april. I modsætning til sine forgængere foreslog Pinay ingen nye skatter eller skatteforhøjelser, men kun *besparelser* til dækning af det meget betydelige underskud, der – navnlig som følge af oprustningen og krigen i Indokina – måtte regnes med for 1952. De samlede udgifter var anslået til 3688 mld. frcs. (bruttonationalproduktet er for 1951 opgjort til 11.600 mld. frcs.), hvorfra går besparelser på 110 mld. frcs. og investeringsudgifter på 95 mld. frcs., der foreløbig er „blokeret", idet deres anvendelse er gjort afhængig af, at pengene kan skaffes til veje ved lån. Endvidere regnes der med en indtægt på 265 mld. frcs., svarende til modværdien af den forventede amerikanske hjælp i indeværende år. Da indtægterne iøvrigt kun er budgetteret til 2773 mld. frcs., bliver under-

skudet herefter trods besparelserne på ikke mindre end ca. 445 mld. frcs., som må dækkes ved optagelse af lån, udstedelse af skatkammerbeviser og lign. I virkeligheden er statens lånebehov dog endnu større, idet der i de 445 milliarder hverken er medregnet de ovenfor nævnte 95 mld. frcs. eller lån på 85 mld. frcs. til dækning af de nationaliserede virksomheders kapitalbehov, som regeringen ifølge en lov af 5. februar er bemyndiget til at garantere.

For at hindre, at budgetunderskudet skal føre til en ny inflation, er det hensigten i størst mulig udstrækning at skaffe dækning ved optagelse af et *langfristet lån,* som for tiden er fremlagt til tegning. Dette lån, der kan indbetales i *guld* til gældende markedsværdi eller ved aflevering af obligationer af ældre statslån, forrentes med 3½ %, og dets renter er skattefri. Endvidere er der til lånet knyttet en bestemmelse om, at obligationerne kan anvendes til betaling af visse direkte skatter, og at de i så fald vil blive afregnet mindst til pari kurs og med tillæg af en præmie, der svarer til den kursstigning for guld 20-franc'en, der i mellemtiden måtte have fundet sted på det frie marked. Med denne *guldgaranti* i forbindelse med *amnesti for skattesnydere,* der melder sig inden 1. juli, har regeringen villet skabe betingelser for, at folk, der af mistillid til franc'en har anbragt deres formue i guld, skal føle sig tilskyndet til at ombytte guldet med obligationer i det nye lån, hvorved de foruden den sikkerhed, der ligger i guldgarantien, får en renteindtægt, som de går glip af ved at beholde guldet. De første meddelelser om tegningens forløb tydede på stor interesse for lånet, men efter den første uge synes efterspørgselen at være gået stærkt tilbage. Tegningen ventes afsluttet omkring 1. juli, og uofficielt anslås det tegnede beløb til ca. 250 mld. frcs., heraf over 100 mld. frcs. i obligationer, 130–140 mld. frcs. kontant og resten i guld. Den del af lånet, der ventes tegnet ved aflevering af guld, repræsenterer kun en meget ringe del af det guld, der menes at være gemt hen, og hvis tallet bliver bekræftet, må resultatet utvivlsomt betegnes som en skuffelse. Betragter man lånet som en foranstaltning til bekæmpelse af inflationen, kan det iøvrigt indvendes, at ombytningen af guld med obligationer ikke vil have nogen nævneværdig formindskelse af bankernes likviditet til følge, idet guldet kommer fra privatpersoners „strømpeskafter". Derfor vil det heller ikke blive vanskeligere for erhvervslivet at opnå lån i bankerne, og efterspørgselen efter produktionsfaktorer og varer vil ikke blive reduceret.

Noget andet er, at lånet – i det omfang det indbetales i guld – vil bidrage til at forøge landets centrale guld- og valutareserve og dermed til en styrkelse af tilliden til, at franc'ens nuværende internationale værdi kan opretholdes på trods af forbigående tab af valuta til udlandet. Efter Pinay's tiltræden er der sket et betydeligt fald i guldprisen på det frie franske marked, hvilket tyder på, at frygten for en umiddelbart forestående devaluering af franc'en er drevet over for denne gang; dette har også givet sig udslag i ophøret af kapitalflugten, der var en stærkt medvirkende årsag til den kritiske valutasituation i begyndelsen af året. For februar havde Frankrig et underskud i den europæiske betalingsunion på 129 mill. $, hvorved dets samlede gæld nåede op på 429 mill. $ af en kvota på 520 mill. $, og det skulle, hvis det ikke havde fået hjælp i form af en ekstraordinær kredit i EPU på 100 mill. $, have præsteret 72 mill. $ i

guld. I marts var underskudet imidlertid kun 29 mill. $, i april forvandledes underskudet til et lille overskud, medens der i maj praktisk talt var balance. Virkningerne af importrestriktionerne har nu begyndt at vise sig, og indførselsoverskudet gik ned fra 48 mld. frcs. i april til 31 mld. frcs. i maj, men for de fem første måneder af året var det mere end 3 gange så stort som i den tilsvarende periode i fjor (259 mld. frcs. mod 81 mld. frcs.).

På længere sigt må løsningen af Frankrigs problemer ligge i en forøgelse af eksporten, hvilket imidlertid er vanskeligt, fordi det franske pris- og omkostningsniveau siden devalueringen i 1949 er steget betydeligt mere end i de fleste andre lande, hvorved det franske erhvervsliv er blevet vanskeligere stillet i den internationale konkurrence. Ud fra en langtidsbetragtning må prissænkningsbestræbelserne derfor anses for at være nok så vigtige som et heldigt udfald af statens nuværende lånetransaktion.

15.6.1952.

DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DANMARK[1]

Produktionsudviklingen.

Den nedgangslinie, som har præget udviklingen inden for store dele af industrien i det sidste års tid, er tilsyneladende i løbet af foråret 1952 blevet afløst af stagnation på et lavere niveau. Ganske vist er den samlede *industriproduktion* gået i vejret med en halv snes procent i perioden fra januar til maj; men det er ikke stort mere, end hvad der skyldes den sædvanlige sæsonmæssige udvikling inden for en række industrigrene, og i hver af månederne februar–april lå produktionen ca. 8–9 % lavere end i den tilsvarende måned i fjor, i maj dog kun ca. 7 %.

En lille ændring i billedet er der dog. *Konsumgodeproduktionen* bevæger sig langsomt opad imod niveauet fra sidste år, idet den i maj kun lå 8 % lavere mod 15 % i januar. Derimod er det nærmest gået omvendt med *produktionsmiddelindustrien,* hvor afstanden fra sidste års produktionsomfang i jan.–april voksede fra 3 til 5 %, for dog i maj atter at indskrænkes til ca. 4 %. Inden for den første gruppe er det navnlig *beklædningsindustrien,* som har bidraget til at trække niveauet opad; i april måned var produktionsindex her endog nået op på 172 (1935 = 100), hvilket betegner et foreløbigt maksimum. På den anden side ligger de øvrige typiske forbrugsvareindustrier stadig væsentligt lavere end i fjor. Blandt produktionsmiddelindustrierne er det *jern og metal,* der bærer hovedansvaret for nedgangen; denne industri ligger hele 10 % lavere end i 1951. Derimod har *transportmiddelindustrien* – hvis produktion nærmest var stagnerende fra 1950 til 1951 – siden nytår haft en stærk fremgang, der i den sidste tid især har været koncentreret om skibsværfterne.

Den noget forbedrede stilling inden for konsumgodeindustrierne hænger sandsynligvis bl. a. sammen med, at pengeindkomsterne for store dele af befolkningen har været i fortsat fremgang, samtidig med at priserne på en række områder er gået noget ned, hvorved afsætningen er blevet stimuleret. Endvidere kan det spille en vis rolle, at forbrugernes beholdninger af mere varige goder, der øgedes stærkt i efteråret 1950 som følge af de dengang rådende prisstigningsforventninger, nu atter er gået noget tilbage, således at der også ad denne vej skabes grundlag for større afsætning.

Nedgangen i jern- og metalindustriens produktion kan skyldes mindre indenlandske investeringer i maskiner o. l. som følge af det lavere aktivitets-

---

[1] Se også tabelbilaget bag i heftet.

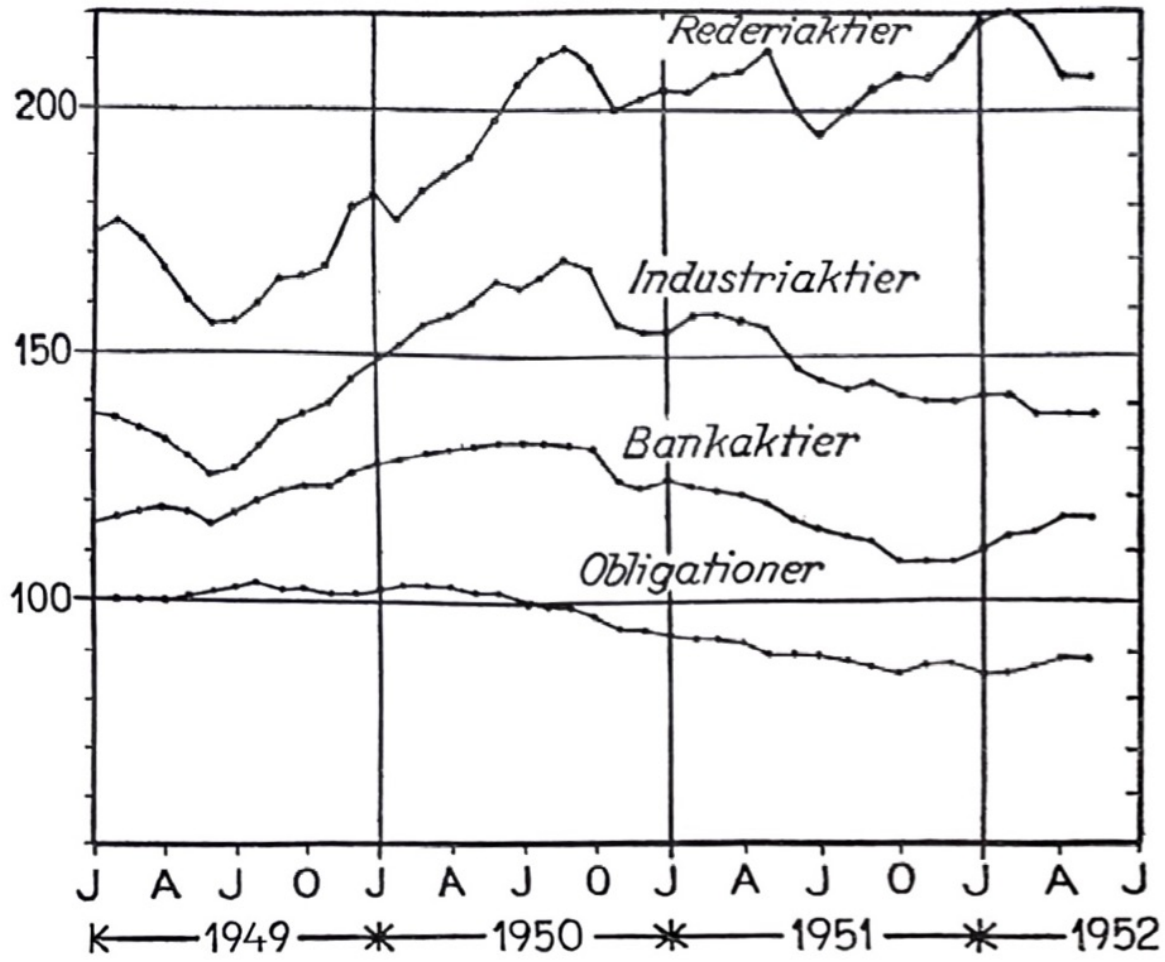

niveau i industrien som helhed, ligesom stærkere konkurrence på udenlandske markeder kan have gjort sig gældende. Der har ganske vist ikke hidtil kunnet spores nogen klar nedgang i eksporten af jern- og metalvarer – snarere tværtimod – men dette kan skyldes, at man har effektueret ældre ordrer, for hvilke erstatning ikke er indgået i fuldt omfang. Om skibsværfternes høje produktionsniveau kan opretholdes gennem en længere periode fremover, er måske også tvivlsomt i betragtning af den senere tids stærke nedgang i fragtraterne.

På længere sigt hænger industriproduktionens udvikling i det hele taget meget nøje sammen med verdenskonjunkturen, om hvis retning det i øjeblikket synes meget vanskeligt at danne sig nogen klar opfattelse. Det kan i forbindelse med det her anførte nævnes, at kurserne for *industriaktier* indtil marts fortsatte den nedadgående tendens, som havde præget perioden siden september 1950, da kursindekset (1935 = 100) var 169. I marts i år nåede det ned på 138, og på samme niveau har det ligget i april–maj; siden midten af denne måned synes kurserne atter at være faldet ca. 1–2 points. *Skibsaktier* er – efter at have nået et maksimum i februar – atter gået ned i de senere måneder, påvirket som de er af fragtraternes udvikling. (Se iøvrigt ovenstående diagram).

Heller ikke den *animalske landbrugsproduktions* udvikling tegner noget særlig lyst billede. Som helhed har den i hver af årets første 4 måneder ligget 9–11 % lavere end i samme periode 1951 og praktisk talt på samme niveau

som i 1950. Nedgangen spores på alle områder, men stærkest for *flæsk,* hvoraf produktionen var 15 % lavere end i fjor; det må dog her bemærkes, at sammenligningen med sidste års produktion ikke er ganske retfærdig, fordi der i forårsmånederne 1951 foregik en kraftig reduktion af svinebestanden, der viste sig i form af en usædvanlig stor flæskeproduktion. I år har svinebestanden derimod holdt sig nogenlunde konstant fra dec. til april, og slagtningerne har derfor været væsentlig lavere. Siden april er der endog sket en betydelig stigning i bestanden, der sidst i maj var nået op på 3.355.000 stk. – det højeste tal siden marts 1951. At dømme efter antallet af drægtige søer, der var helt oppe på 297.000, kan der fremover ventes en fornyet stigning i bestanden. Denne tendens vil formentlig yderligere blive forstærket af den senere tids fald i bygprisen.

Også produktionen af *mælk* og *smør* har ligget lavere end sidste år, henholdsvis 8–9 % og ca. 14 %. Derimod var *osteproduktionen* omtrent den samme i perioderne jan.–april 1951 og 1952, men udviste en betydelig fremgang i den sidste del af perioden i indeværende år. Hornkvægbestanden synes i løbet af foråret at være steget noget kraftigere end sædvanligt på denne årstid, således at der på længere sigt skulle være grundlag for en noget højere produktion.

Smørproduktionens nedgang synes alene at være gået ud over *eksporten,* der for årets første 5 mdr. lå på 46.000 tons mod 58.000 tons i samme periode sidste år. Det indenlandske forbrug er derimod tilsyneladende steget. Også flæskeeksporten er faldet meget væsentligt, nemlig fra 100.000 til 73.000 tons (5 mdr.). Nogen nedgang er der også for *hornkvæg* (fra 170.000 til 161.000 stk.), ligesom også eksporten af *sekundære landbrugsvarer* (svinefedt, fjerkræ, slagteriaffald) er gået ret betydeligt tilbage. Kun *osteeksporten* er steget i nævneværdigt omfang – fra 14.500 til 20.300 tons. For *æg* er der sket en eksportfremgang på ca. 2.000 tons til 40.000 tons.

Byggeriet.

Det færdiggjorte byggeri i byer og bymæssige bebyggelser var i 1. kvartal 1952 kun nogle få procent lavere end i 1. kvartal året før. Men sammensætningen var væsentlig anderledes, idet boligbyggeriet målt efter etageareal reduceredes med ca. 30 % (3400 mod 4600 lejligheder), medens fabriksbyggeri og – navnlig – offentligt byggeri (kaserner, skoler, sygehuse m. v.) steg kraftigt, den sidstnævnte gruppe endog fra 19.000 m² til 76.000 m² eller med 300 %.

Påbegyndelsen af nyt byggeri var målt efter etageareal praktisk talt af samme størrelse som fuldførelsen (ca. 545.000 m²) og væsentlig større end i fjor, da der kun blev begyndt ca. 360.000 m². Også på dette punkt var stigningen forholdsvis stærkest for det offentlige byggeri. Men boligbyggeriet betød dog absolut set mest for fremgangen, idet der påbegyndtes godt 350.000 m² etageareal (4100 lejligheder) mod 230.000 m² (2700 lejligheder) i 1. kvartal 1951 og 520.000 m² (6600 lejligheder) i hele 2. halvår 1951. Denne stærke fremgang er for så vidt vanskelig at forklare, idet obligationskurserne i jan.–febr. lå meget lavt, og byggeomkostningerne fortsat var meget høje; en

vis rolle kan det have spillet, at byggelån formentlig på grund af likviditetsforbedringen i bankerne var blevet noget lettere at opnå, end de havde været i de foregående kvartaler.

Beskæftigelsen.

Arbejdsløsheden ligger stadig væsentligt højere end i 1951; ved udgangen af maj var det samlede ledighedstal 59.000, svarende til 8.9 % af de forsikrede mod 30.000 (4.6 %) i fjor ved samme tid. Det må dog herved bemærkes, at den forestående pinse antagelig har bidraget til at trække ledighedstallet uforholdsmæssig stærkt i vejret. I de foregående uger lå det væsentlig lavere, og i begyndelsen af juni er det atter gået en del tilbage. Særlig hårdt ramt sammenlignet med 1951 er fortsat fag som skotøjsarbejdere (ult. maj 19.1 % ledige), tekstilarbejdere (10.1 %), bogbinderi- og papirvarearbejdere (10.1 %), guld- og sølvarbejdere (10.2 %) m. fl., alle i brancher, hvis produktion i den senere tid har været lav og faldende. Derimod har der i maj været nogen fremgang i beskæftigelsen i tobaksindustrien, og ledigheden er her noget mindre end i fjor, omend den stadig er høj (12.7 %).

Prisudviklingen.

Engrospristallet faldt i maj for femte måned i træk og lå med 364 (1935 = 100) 19 points under det seneste toppunkt i dec.–jan. og 26 points under det hidtidige maksimum i juni 1950. Både import- og hjemmemarkedsvarer bidrog til faldet, de første dog forholdsvis mest. De fleste varegrupper har deltaget i faldet, omend i forskellig udstrækning. I overensstemmelse med forholdene på verdensmarkedet er grupper som *træ og papir, huder, læder og skotøj, tekstil og konfektion* samt *foderstoffer* faldet forholdsvis mest, medens *jern og metaller* har udvist stabilitet, og *gødningsstoffer* er steget svagt.

Også *bygningsmaterialer* (undtagen træ) er gået en smule op; men *byggeomkostningsindekset* har derimod varieret uregelmæssigt i den forløbne del af 1952. Det lå i maj på 286 mod 290 i april, 286 i februar og 287 i januar (aug. 1939 = 100). Det er første gang i adskillige år, at der er sket et fald af denne størrelsesorden.

Som tidligere berørt er den nedgang i *fragtratetallet,* der begyndte i januar blevet forstærket. I maj var indekset (jan.–marts 1949 = 100) helt nede på 164 – næsten 30 % lavere end i dec. 1951.

Pengeforholdene.

På *nationalbankens balance* er der i de senere måneder sket nogle betydelige forskydninger, hvoraf den mest iøjnefaldende er en stigning i obligationsbeholdningen fra 115 mill. kr. ved årsskiftet til 432 mill. kr. ved udgangen af juni. Denne usædvanlig kraftige stigning, der har bragt obligationsbeholdningen op på det absolut set højeste niveau, den nogensinde har haft, skyldes imidlertid ikke,

at banken har opkøbt obligationer i det åbne marked, men derimod i hovedsagen, at den har overtaget store poster statsobligationer, der er blevet betalt ved en tilsvarende nedgang i statens nettogæld til banken (finansministeriets løbende konto hos banken er gået over fra et deficit på 465 mill. kr. ult. dec. 1951 til et tilgodehavende på 67 mill. kr. ult. juni). Også en del kommuneobligationer har banken overtaget. Herigennem er der sket en stærk forøgelse af nationalbankens muligheder for at føre en selvstændig kontraktiv pengepolitik, idet den i givet fald kan sælge ud af den store obligationsbeholdning, hvorved likviditeten i samfundet formindskes. På de øvrige poster er der kun sket mindre væsentlige ændringer; dog kan det bemærkes, at bankens udlån til private banker m. v. er blevet formindsket en del. Den samlede pengeforsyning – opfattet som sedler + bankernes frie foliotilgodehavender hos nationalbanken + cirkulerende skatkammerbeviser synes at have holdt sig nogenlunde konstant i årets første halvdel.

De *private bankers* indlån på bankbog og tid var pr. 31. maj gået op med ca. 150 mill. kr. i forhold til efterårsmånederne, medens de forretningsmæssige indlån er steget i noget mindre udstrækning. Udlånsstigningen har været væsentlig svagere, og den således indtrådte likviditetsforbedring er for en stor del blevet udnyttet til forøgelse af beholdningerne af obligationer m. v. (herunder skatkammerbeviser). Fra dec. til maj steg disse med 170 mill. kr. Også i *sparekasserne* er der sket en stigning i indlånsmassen, som ult. april lå omkring 75 mill. kr. højere end før jul; men til trods herfor er obligationsbeholdningen i de store sparekasser dog gået ned med ca. 40 mill. kr., idet de større indlån i hovedsagen har deres modstykke i forøgede direkte udlån samt deri, at sparekasserne har forøget deres indskud i bankerne.

Tilsammen har de private pengeinstitutter dog været nettokøbere af obligationer, og dette i forbindelse med nationalbankens foran nævnte overtagelse af store poster statsobligationer er formentlig – i forbindelse med en almindelig forestilling om, at kursniveauet i fremtiden normalt vil ligge en del højere end nu – forklaringen på, at den betydelige tilvækst i obligationsmassen (120 mill. kr. i kredit- og hypotekforeningsobligationer + 460 mill. kr. i statsobligationer fra dec. til april) har kunnet opsuges, uden at markedet har givet efter. Tværtimod steg obligationskursindekset (1935 = 100) fra 86 i jan.–febr. til 88 i april–maj. I løbet af maj og begyndelsen af juni synes niveauet dog at have været noget faldende igen. Den 19. juni lå den effektive rente af 5 % kreditforeningsobligationer i åbne serier med 60 års restløbetid på ca. 5.7 % mod omkring 6 % i okt. 1951, da niveauet var højest.

Udenrigshandelen.

Specialindførelsen androg i årets første 5 måneder 2909 mill. kr., udførelsen 2413 mill. kr., hvilket giver et underskud på 496 mill. kr. eller 133 mill. kr. mindre end i samme periode 1951, men godt og vel 200 mill. kr. mere end i de sidste 5 måneder af 1951. Denne forringelse i forhold til den nærmest forudgående periode skyldes for de to trediedeles vedkommende fald i eksporten. I de sidste 2–3 år har det imidlertid været et tilbagevendende træk, at eksport-

indtægterne i efterårsmånederne har ligget forholdsvis højt for derefter – på trods af den almindelige stigende tendens i udenrigshandelens værdi – at gå tilbage i den første del af det følgende år formentlig i hovedsagen på grund af sæsonvariationer i landbrugseksporten. Under forudsætning af en tilsvarende udvikling i år kan man derfor regne med, at den månedlige merindførsel efterhånden vil blive mindre. (Jvf. iøvrigt nedenstående diagram).

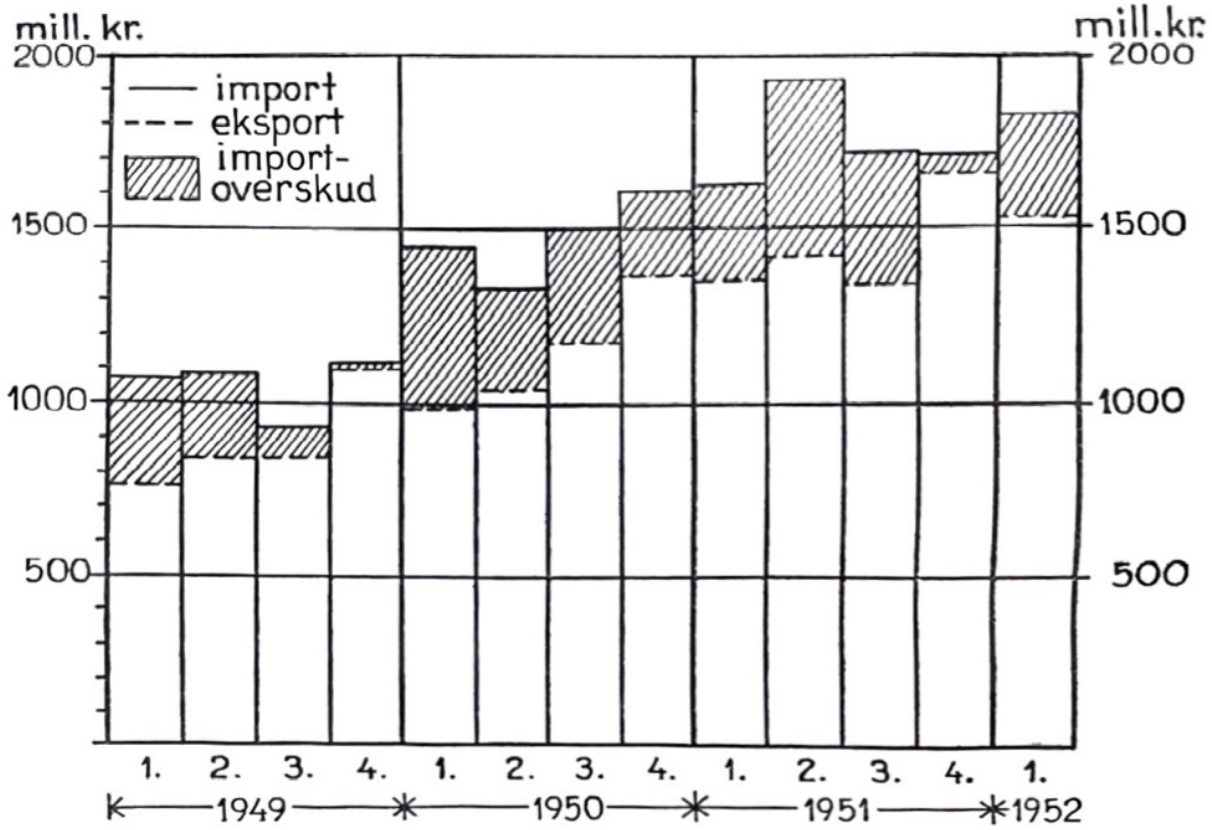

Medens eksportkvantum i januar kvartal gik noget ned i forhold til sidste kvartal 1951, er importen tværtimod steget i mængde efter den meget stærke tilbagegang i anden halvdel af forrige år, jvf. omstående tabel over kvantumindeks og enhedsværdiindeks for eksport og import. Endvidere viser oversigten, at der igen er sket en forringelse af bytteforholdet over for udlandet, der ellers var undergået en ikke helt ubetydelig forbedring siden midten af 1951. At dømme efter den senere tids udvikling i importpristallet kan der dog formentlig på ny ventes en vis forbedring i den kommende tid.

Af oversigten på side 64 over udenrigshandelens *fordeling på områder* vil det fremgå, dels at balancen er yderst forskellig i forhold til forskellige områder, dels at der er sket væsentlige forskydninger i sammenligning med 1951.

Først og fremmest lægger man mærke til, at *underskuddet over for Vesttyskland* er vokset fra 30 til 147 mill. kr., hvilket må ses i sammenhæng med, at dette land har gennemført en stærkere beskyttelsespolitik for landbrugsvarer og ikke – som der blev givet løfte om ved afslutningen af den seneste dansk-tyske handelstraktat – har gennemført en række toldlempelser, som påny skulle have muliggjort en større dansk afsætning, særlig af flæsk.

1949 = 100	Kvantumsindeks for		Enhedsværdi for		Bytteforhold
	indførsel	udførsel	indførte varer	udførte varer	$\left(\frac{\text{kol. 4}}{\text{kol. 3}}\right)$
1950 1. kvt.	125	110	111	101	91
„ 2. „	115	121	110	97	88
„ 3. „	114	136	115	98	85
„ 4. „	135	152	113	100	88
1951 1. „	127	146	123	105	85
„ 2. „	126	153	146	105	72
„ 3. „	110	141	148	108	73
„ 4. „	114	154	143	121	85
1952 1. „	120	145	145	118	81

På den anden side er overskuddet over for *Sterlingområdet* både inden og uden for O.E.E.C. blevet væsentlig større end i fjor. Over for visse *andre O.E.E.C.-lande,* særlig Belgien, Holland og Sverige, er der et forøget underskud, medens der har været fald i underskuddet i forhold til Frankrig og Schweiz og et voksende overskud i samhandelen med Italien. Alt i alt er det samlede underskud over for O.E.E.C.-landene + det ydre Sterlingområde vokset med 44 mill. kr.

Til gengæld er der sket en kraftig *forbedring i forhold til forskellige østeuropæiske lande.* Følgen heraf kan imidlertid blive, at Danmark oparbejder valutatilgodehavender, som det er vanskeligt at finde direkte anvendelse for, og som ikke kan konverteres.

Der er ikke sket nogen nævneværdig ændring i importoverskuddet over for U.S.A., medens der har været en væsentlig forbedring i handelsbalancen i forhold til det øvrige dollarsområde og den resterende del af Latinamerika. Til og med april viste underskuddet over for U.S.A. en meget stærk stigning sammenlignet med sidste år, navnlig fordi det på grund af svigtende europæiske leverancer var nødvendigt at importere uforholdsmæssig mange brændselsstoffer fra U.S.A. Hertil kommer, at dansk eksport af ost hæmmes af amerikanske importrestriktioner. I den sidste tid synes leveringsmulighederne for kul fra Europa imidlertid at være blevet en del bedre, således at importen fra U.S.A. har kunnet skæres ned igen. Men dette er også i høj grad påkrævet i betragtning af, at den amerikanske økonomiske hjælp må påregnes at bortfalde eller i hvert fald at blive stærkt nedskåret, og når hensyn tages til, at Danmarks dollarsreserver i hvert fald næppe overstiger 200 mill. kr., der også skal tjene som reserve i den intereuropæiske handel. Dette beløb er meget lille både i forhold til udenrigsomsætningens størrelse og i forhold til de beløb, som de fleste andre vesteuropæiske lande disponerer over.

Hvad *den fremtidige udvikling* angår, kan man i øjeblikket kun fremsætte usikre skøn. Både udsigterne med hensyn til det indenlandske aktivitetsniveau og med hensyn til den internationale prisudvikling og afsætningsmulighederne i udlandet er meget vanskelige at bedømme. En enkelt faktor, som må antages, at ville komme til at øve en vis indflydelse, skal dog nævnes, nemlig den omstændighed, at Danmark i maj har gennemført en *udvidet liberalisering* af importen

Udenrigshandelens fordeling på områder.

(Mill. kr.).

	Jan. – maj 1952			Jan – maj 1951		
	Import	Eksport	Import-overskud	Import	Eksport	Import-overskud
U.S.A. med besiddelser	319	86	233	292	60	232
$-området iøvrigt[1]	13	28	—15	25	19	6
Latinamerika uden for $-området[2]	119	89	30	110	48	62
£-området inden for OEEC[3] ...	754	965	—211	862	1004	—142
„ uden „ „ [4] ...	10	23	— 13	41	21	20
Vesttyskland	447	300	147	333	303	30
Øvrige OEEC-lande med besiddelser	977	619	358	913	584	329
Østeuropa	200	218	— 18	275	187	88
Spanien med besiddelser	18	10	8	24	30	— 6
Andre lande uden for Europa ...	34	52	— 18	70	43	27
Færøerne og Grønland	18	23	— 5	10	27	— 17
I alt	2909	2413	496	2955	2326	629

[1] Den vestlige halvkugle med undtagelse af U.S.A., de i note 2 nævnte lande samt europæiske kolonier. Desuden Filippinerne.
[2] Argentina, Brasilien, Chile, Paraguay, Peru, Uruguay.
[3] England med kolonier og mandatområder m. v. samt Irland og Island.
[4] Britiske dominions (undt. Canada) med besiddelser samt Burma, Jordan og Irak.

fra de øvrige O.E.E.C.-lande, hvorved liberaliseringsprocenten er kommet op på 76 (72 % for fødevarer m. v., 94 % for råstoffer og 63 % for bearbejdede varer). Ved denne beregning er de varer inden for tekstilområdet, for hvilke der gælder deponeringsordninger, dog medtaget blandt de liberaliserede varer; medregnes de ikke, bliver liberaliseringsprocenten kun 68 og når altså ikke op på de 75 %, som O.E.E.C. principielt kræver. O.E.E.C. har ikke godkendt, at deponeringsordningerne betragtes som liberalisering, men har accepteret, at Danmark af hensyn til sin vanskelige valutasituation indtil videre undlader at

Bankernes nettogæld (÷) og nettotilgodehavender (+) i udlandet.

(Mill. kr.).

	Nationalbanken			Private banker	i alt
	ialt	heraf			
		EPU-valuta	anden valuta		(kol. 1 + kol. 4)
ult. aug. 1951	÷ 300	+ 453	+ 153	÷ 99	÷ 399
„ dec. „	+ 24	+ 266	+ 290	÷ 54	÷ 30
„ jan. 1952	+ 22	+ 170	+ 192	÷ 37	÷ 15
„ febr. „	+ 90	+ 69	+ 159	÷ 76	+ 14
„ marts „	+ 118	+ 72	+ 190	÷ 49	+ 69
„ april „	+ 98	+ 106	+ 204	÷ 58	+ 40
„ maj „	+ 84	+ 144	+ 228	÷ 57	+ 27
„ juni „	+ 35				

gå længere med liberaliseringen. Sandsynligvis vil den allerede gennemførte liberalisering i hvert fald i en overgangsperiode føre til en vis forøgelse i importen fra O.E.E.C.-området. I maj synes der dog endnu ikke at være sket nogen større stigning.

Foruden udviklingen på handelsbalancen spiller også *fragtindtægterne* en stor rolle for den fremtidige valutastilling. Den tidligere omtalte nedgang i fragtraterne må antages at ville medføre et fald i valutaindtjeningen, selv om det forhold, at mange danske skibe sejler under langfristede kontrakter, sandsynligvis vil bidrage til at udskyde nedgangen noget.

Foranstående oversigt viser udviklingen i bankernes mellemværender med udlandet.

Det ses, at gælden, der nåede et maksimum i aug. 1951, ved udgangen af marts i år var ændret til et tilgodehavende på ca. 70 mill. kr. Siden er dette pånyt blevet reduceret, hovedsagelig som følge af en fornyet kraftig opgang i gælden til EPU – den europæiske betalingsunion – medens beholdningen af andre valutaer atter er steget en del. Det kan i denne forbindelse nævnes, at Danmark ved den i begyndelsen af juni trufne ordning vedrørende forlængelse af EPU ud over 1. juli opnåede en særstilling, der – ligesom den omtalte lempelse af liberaliseringskravene – motiveredes med hensynet til landets meget lave dollarreserve. Denne særstilling går ud på, at de hidtil gældende forholdsvis lempelige regler om delvis indbetaling af guld eller dollar ved træk på unionen ud over en vis grænse fortsat skal have gyldighed for Danmark, medens de øvrige lande – for at sikre unionens guld- og dollarbeholdninger mod risikoen for udtømning – har forpligtet sig til at indbetale guld i et hurtigere tempo end i den forløbne periode. Danmark vil herefter fortsat kunne trække indtil 270 mill. kr. uden at skulle betale guld eller dollars; af de næste 270 mill. kr. skal der betales 20 % guld, derefter 40 %, 60 % og 80 %. Havde Danmark været underkastet de samme regler som de øvrige lande, vil guldbetalingsforpligtelsen allerede være indtrådt ved et træk på 135 mill. kr., en grænse som allerede var overskredet ved udgangen af maj. (Se iøvrigt om EPU's forlængelse artiklen s. 13–20).

Den økonomiske politik.

Sidst i maj vedtog rigsdagen en række love, som skal danne rammen om den økonomiske politik i den kommende tid. I det væsentlige drejer det sig om forlængelsen af de i 1950 og 1951 gennemførte økonomiske love. *Forbrugsafgiftslovene* blev gennemført i nogenlunde samme skikkelse som hidtil; dog skete der enkelte lempelser i afgifterne, bl. a. for øl, og provenuet, der var beregnet til ca. 1500 mill. kr. pr. år, bliver derved formindsket med omkring 20 mill. kr. *Prisen på brødkorn* forhøjes fra 50 til 52 kr. pr. 100 kg. og afleveringspligten sættes noget ned. *Prisbindingerne* for smør og flæsk blev ikke forlænget, hvorfor smørprisen og flæskeprisen er steget noget; om de nye niveauer er stabile, kan måske være tvivlsomt. *Kødordningen* og eksportafgiften for kreaturer blev ligeledes ophævet, således at hjemmemarkedsprisen også her er gået i vejret. Til

gengæld forhøjes statens *tilskud til mælkepriserne,* ligesom der ydes *skotøjsrabatkort* til børn fra 2 til 16 år; begge disse ordninger gælder til 15. november. Statens tilskud til nedholdelse af rugbrødsprisen forbliver uforandret. Midlerne til dækning af de øgede statsudgifter fremskaffes dels gennem en forhøjelse af visse *posttakster,* dels ved hjælp af et særligt *bidrag fra skibsfarten,* som har haft usædvanlig gode konjunkturer i de sidste par år.

Medens arbejderne og tjenestemændene i foråret fik deres pengeindkomster forhøjede, betyder de nu gennemførte ændringer i den økonomiske politik en forhøjelse af landbrugets indkomster. Da nettovirkningen på detailpristallet utvivlsomt bliver en stigning, vil den også – gennem den automatiske lønregulering – bidrage til nye indkomststigninger for lønmodtagerne.

Imod denne politik er der fra flere sider kommet kraftig kritik til orde. Nationalbankdirektør *Svend Nielsen* udtalte således ved flere lejligheder – allerede før de politiske forlig, at det i tilfælde af en svækkelse af finanspolitikken kunne blive nødvendigt for nationalbanken at imødegå en eventuel ugunstig udvikling i valutastillingen ved hjælp af en strammere pengepolitik. (Herved kan der tænkes på højere diskontosatser og salg af obligationer, som sænker disses kurser og forhøjer deres effektive rente, eller på direkte kreditnægtelse; i begge tilfælde vil resultatet blive, at erhvervslivet får vanskeligere ved at opnå kredit eller i hvert fald, at kreditten bliver så dyr, at en del af den økonomiske aktivitet – antagelig navnlig privat byggeri – bringes til standsning, med den følge at beskæftigelse og indkomster går ned. Når dette er tilfældet, bliver der også mindre behov for udenlandske råstoffer til produktionen, ligesom forbruget af udenlandske færdigvarer går ned, således at der opnås en besparelse i valutaudgifterne.) I virkeligheden burde Danmark efter nationalbankdirektørens mening snarest stræbe efter en forhøjelse af sin meget ringe valutareserve (jvf. foran), og en forholdsvis stram finanspolitik og pengepolitik ville derfor være velbegrundet, selv om der ikke skulle opstå nogen akut betalingskrise i forhold til udlandet. Også finansminister *Thorkil Kristensen* har udtalt, at en strammere kreditpolitik end den, der ellers havde været nødvendig, må være modstykket til den gennemførte lempelse af finanspolitikken. Foreløbig er der dog ikke taget konkrete skridt i denne retning; derimod har man gennemført en begrænsning af den civile offentlige anlægsvirksomhed, hvorved det offentliges bidrag til indkomstskabelsen reduceres, samtidig med at der frigøres arbejdskraft og materialer til militært byggeri.

2.7.1952.

POLITISK KRONIK

UDLANDET

Januar 1952

1. Den kinesiske regering offentliggør et dekret, hvorefter distriktsfolkedomstolene i Kina fremtidigt skal stå under højesteret og det lokale regeringsråds kontrol.

   Fra Ungarn oplyses, at ca. 10.000 af regeringens politiske modstandere er blevet indkaldt til tvangsarbejdsbataljoner.

   Som svar på den engelske general Robertsons erklæring af 31.12.51, at de britiske styrker ville forblive i kanalzonen, indtil der er oprettet en mellemøstlig forsvarskommando, udtaler den ægyptiske premierminister Nahas Pasha, at Ægypten ikke lader sig rokke af trusler, og at det vil møde magt med magt.

2. Den fhv. tyske rigskansler Wirth sender fra Østtyskland et brev til forbundsdagen i Bonn, hvori denne opfordres til ikke at træffe afgørelse om Schumanplanen, førend det tyske folk har haft lejlighed til at tage stilling til planen.

   Under våbenstilstandsforhandlingerne i Korea foreslår FN-delegationen i krigsfangekomitéen en udveksling af civile og militære fanger mand for mand og på basis af frivillighed.

   E.C.A. ophører, og dens funktioner overtages af The Mutual Security Agency (U.S.A.).

   En distriktsdomstol i Jugoslavien afsiger 14 domme, deraf to dødsdomme, for spionage til fordel for Bulgarien.

3. De nord-koreanske og kinesiske våbenstilstandsforhandlere afviser FN.s fangeudvekslingsplan af 2/1.

   Den russiske udenrigsminister Vyshinsky afviser i FN forslagene fra Komitéen for kollektive Forholdsregler, anbefaler komitéens opløsning og forlanger sikkerhedsrådet indkaldt for at tilvejebringe våbenstilstand i Korea.

   Den persiske premierminister Mossadeq afviser forslaget fra den Internationale Banks repræsentanter om genoptagelse af oljeudvindingen under bankens ledelse og på grundlag af en deling af nettoudbyttet.

4. Den norske forsvarsminister Hauge demissionerer og efterfølges af forsyningsminister Langhelle.

5. Indien og U.S.A. afslutter en traktat om oprettelse af et teknisk samarbejdsfond til økonomisk udvikling. U.S.A.s bidrag til fondet er $ 50 mill.

   Den engelske premierminister Churchill ankommer til Washington og fører i de følgende dage forhandlinger med præsident Truman.

7. Nationalistiske demonstrationer i Jerusalem mod den israelitiske regerings forslag om at forlange $ 1.500 mill. fra Vesttyskland som erstatning for de nazistiske jødeforfølgelser.

   Den engelske finansminister Butler meddeler, at sterlingområdets guld- og dollarreserver i oktober kvartal er formindsket med 934 mill. $ (til 2.335 mill. $).

   Under finanslovsdebatten i den franske nationalforsamling styrtes regerin-

gen Pleven, idet 339 (gaullister, kommunister, socialister og visse moderate) stemmer imod, og 245 stemmer for et tillidsvotum i forbindelse med visse finansielle bemyndigelser.

9. Den belgiske regering Pholieu går af, da dens økonomiske politik er blevet kritiseret af det kristelig-sociale regeringsparti.

I sit budskab til kongressen udtaler præsident Truman, at U.S.A.s stilling er blevet styrket i 1951, bl. a. ved at de væbnede styrker er forøget fra 2½ til 3½ mill. mand.

En persisk note protesterer mod „britiske regeringsembedsmænds åbenlyse indblanding i Persiens indre forhold".

10. Under den franske regeringskrise opgiver Georges Bidault (M.R.P.) at danne regering.

Formanden for det østtyske folkekammer anmoder sin kollega i Bonn om at foranledige fem vesttyske delegerede udnævnt til at diskutere afholdelse af altyske valg. De fem østtyske repræsentanter er allerede udpeget.

11. Den tunesiske premierminister Chenik afgiver et skarpt svar på den franske erklæring af 15.12. Han betegner den som et brud med den hidtidige politik, der sigtede mod gradvis indførelse af tunesisk selvstyre.

FN.s plenarforsamling afviser med 42 stemmer – mod 5 – 11 stemmer ikke – at diskutere Sovjets klage over bevillinger i U.S.A.s „Mutual Security Act" til militær organisation af østeuropæiske politiske flygtninge.

Den svenske finansminister Sköld forelægger rigsdagen finanslovudkastet for 1952–53. Indtægterne anslås til 3.7 mld. sv. kr., udgifterne til 3.2 mld., heraf 0.7 mld. til forsvaret.

Den vesttyske forbundsdag vedtager mod socialdemokraternes og kommunisternes stemmer at ratificere Schumanplanen.

O.E.E.C. udsender en rapport, hvori deltagerlandenes samlede forbrug af kul i 1951 opgøres til 486 mill. t., produktionen til 457 mill. t. Staterne opfordres til at øge deres produktion for derved at undgå kulimporten fra U.S.A., der i 1951 udgjorde 25 mill. t.

I en tale ved Columbiauniversitetet advarer den engelske udenrigsminister Eden U.S.A. mod at presse Storbritannien ind i en europæisk føderation.

12. Sammenstød i Suezzonen mellem britiske tropper og den ægyptiske „Nationale Befrielseshær".

I en note til Storbritannien forlanger den persiske regering alle britiske konsulater i Persien lukket inden 21. 1.

I de Forenede Nationer forelægger udenrigsminister Vyshinsky visse ændringer i Sovjets nedrustningsplan, bl. a. at forbudet mod atomvåben og den internationale kontrol med disse skal træde i kraft samtidig. Dette ændringsforslag modtages venligt af Vestmagterne.

Det resolutionsforslag, som F.N.s Komité for kollektive forholdsregler fremlagde 2. januar, omfattende bl. a. opfordring om yderligere bidrag til F.N.s militære styrker, vedtages med 51 stemmer mod 5, 3 stemmer ikke.

13. Lederen af det australske arbejderparti, tidligere udenrigsminister Evatt udtaler sig mod ratifikation af den japanske fredstraktat som stridende mod våbenstilstandsoverenskomsten.

14. En note fra den tunesiske regering henleder F.N.s sikkerhedsråds opmærksomhed på striden mellem Frankrig og Tunis.

Engelske regeringsmedlemmer (bl. a. Churchill og Eden) fører under et besøg i Ottawa forhandlinger med den canadiske regering.

Ambassadør William H. Draper udnævnes til den amerikanske regerings særlige repræsentant i Europa.

15. Van Houtte træder i spidsen for en kristelig social regering i Belgien.

Det ægyptiske deputeretkammer vedtager regeringsforslaget om forbud mod samarbejde med de britiske tropper.

Finansministrene i de britiske Commonwealth-lande mødes i London for

at drøfte sterlingområdets betalingskrise.

U.S.A.s senat vedtager enstemmigt at ratificere Grækenlands og Tyrkiets optagelse i N.A.T.O.

16. Japans premierminister Yoshida offentliggør et brev, som han den 24. 12. har sendt til U.S.A.s repræsentant John Foster Dulles. Det erklæres heri, at Japan vil søge oprettet normale politiske og økonomiske forbindelser med Nationalistregeringen på Formosa, men ikke med Kommunistkina.

En britisk note til Persien protesterer mod lukningen af de engelske konsulater.

I præsident Trumans årlige økonomiske rapport til kongressen udtales, at U.S.A.s økonomiske stilling er styrket i 1951, men at oprustningens byrder fortsat vil stige i 1952. Præsidenten går ind for bemyndigelser til at bekæmpe inflationen og for forøgelse af unionens indtægter.

De franske myndigheder foretager arrestationer af nationalistiske ledere i Tunis, hvor der udbryder uroligheder.

Under de engelsk-amerikanske forhandlinger i Washington er det blevet bestemt, at Storbritannien til gengæld for visse tin- og aluminiumsleverancer i 1952 skal modtage 1 mill. t. stål m. m. fra U.S.A.

Den græske regering griber ind overfor det venstre-orienterede E.D.A.-parti på grund af dets formodede forbindelse med det forbudte kommunistparti.

De tyske socialdemokraters eksekutivkomité afviser enstemmigt tyske bidrag til Vestens forsvar.

20. Edgar Faure (rad.) danner ny fransk regering af M.R.P., radikale og moderate. Faure bliver selv finansminister, R. Schuman udenrigsminister, Letourneau (M.R.P.) minister for de associerede stater.

21. I præsident Trumans budgetforslag til kongressen opgøres udgifterne i finansåret 1. 7. 1952–30. 6. 1953 til $85 mld., heraf $51 mld. til forsvaret (incl. $10.5 mld. i hjælp til udlandet).

Efter afslutningen af commonwealthfinansministrenes konference i London udsendes en erklæring, hvori det udtales, at sterlingområdets balance over for den øvrige verden vil være genoprettet senest i andet halvår af 1952.

– Pundets frie ombyttelighed understreges som det endelige mål for det engelske commonwealths finanspolitik.

22. Efter en debat, der især drejer sig om Tunis, får den nye franske regering et tillidsvotum i nationalforsamlingen med 396 stemmer for og 220 mod (gaullister og kommunister).

Czechoslovakiets sikkerhedsminister Kopriva afløses af Bacilek.

23. De tyske fagforeningers eksekutivkomité går ind for forsvar af frihed, menneskerettigheder og demokrati og afviser neutralitetspolitiken.

24. Venstrekredse i Nepal foretager et mislykket revolteforsøg.

Finlands statsminister Kekkonen erklærer, at et neutralt Skandinavien efter svensk mønster vil kunne holde krigen borte fra Nordeuropa.

25. Den franske minister for de associerede stater, Letourneau, ankommer til Saigon i Indo-Kina. Han erklærer, at Marchal Lattre de Tassignys politik vil blive fortsat, og at der ikke vil blive tale om forhandlinger med Ho Chi-Minh.

Efter en heftig kamp afvæbner britiske tropper 790 ægyptiske politibetjente, som har nægtet at forlade kanalzonen.

26. I Paris åbnes en ministerkonference om Europahæren; Frankrig, Vesttyskland, Italien og Beneluxlandene er repræsenterede.

Under alvorlige uroligheder i Cairo bliver 10 britiske borgere dræbt og flere huse sat i brand. Ægyptisk militær griber ind, og regeringen erklærer undtagelsestilstand.

27. Den franske regering udnævner J. Grandval til højkommissær i Saar med ambassadørrang.

Kong Farouk afskediger den ægyptiske premierminister Nahas Pasha og

udnævner til hans efterfølger Ali Maher Pasha, der herefter danner en regering, hvori han selv er udenrigs- og krigsminister.

Den rumænske regering foretager en pengeombytning og binder den nye mønt til rubelen.

28. Det meddeles, at burmesiske styrker er indviklet i kampe med kinesiske nationalisttropper på Burmas område.

Det meddeles, at feltmarskal Alexander fra 1. 3. vil overtage posten som engelsk forsvarsminister efter premierminister Churchill.

29. I det engelske underhus giver finansminister Butler meddelelse om regeringens forslag til bekæmpelse af betalingskrisen (bl. a. nedskæring af færdigvare-importen og af de indenlandske ordrer på produktionsmidler), men understreger, at krisen må løses ved øget produktivitet.

Den vesttyske understatssekretær for udenrigspolitiske spørgsmål professor Hallstein giver over for pressen udtryk for Bonnregeringens modvilje mod den franske Saarpolitik.

30. Den nye ægyptiske premierminister Ali Maher Pasha erklærer, at han er parat til at diskutere den mellemøstlige forsvarspagt og en forståelse med Storbritannien.

Den amerikanske admiral Mc Cormick udnævnes til chef for N.A.T.O.s atlanterhavsflådestyrker.

31. Det vesttyske politi foretager razziaer mod kommunistiske og neo-nazistiske partikontorer og beslaglægger en række dokumenter.

Vestberlins byråd vælger 19 medlemmer til at repræsentere byen i forbundsdagen i Bonn. 9 fra SPD, 5 fra CDU og 5 fra FPD bliver valgt.

Februar 1952

3. Den franske økonomiminister bebuder importnedskæringer.

6. En skarp engelsk note til Ægypten fordømmer de voldshandlinger, der under urolighederne i Cairo (26. 1.) er blevet foretaget overfor britiske borgere, og giver den ægyptiske regering ansvaret herfor.

Den vesttyske forbundsdag vedtager en lov, der fastslår betingelserne for afholdelse af frie altyske valg, bl. a. international kontrol.

Kong George VI af England dør og efterfølges af sin datter Elizabeth II.

7. Den engelske højkommissær general Templer ankommer til Malaya. Han erklærer, at den engelske regerings mål er et fuldstændig selvstyrende Malaya, men at ro og orden først må genoprettes.

Den iraqske regering underskriver en overenskomst med Iraq Petroleum Company om lige deling af selskabets fortjeneste.

Under en debat i den franske nationalforsamling oplyser premierminister Faure, at Frankrigs valutabeholdning er faldet fra 332 mld. frcs. (31. 3. 1951) til 69 mld. (24. 1. 1952) og bebuder yderligere indskrænkning af valutasalget.

8. Den vesttyske forbundsdag vedtager med 204 stemmer mod 156 (SPD, KPD m. fl.) en regeringsresolution, der går ind for tysk deltagelse i det europæiske forsvarsfællesskab på betingelse af ligeberettigelse.

10. En fagforeningskongres i München afviser eenstemmigt et tysk forsvarsbidrag og anmoder eksekutivkomitéen om at forhindre det med alle midler.

12. Den persiske regering sender den internationale domstol en note, hvori den nægter at anerkende domstolens jurisdiktion i den engelsk-persiske oliekonflikt.

Det belgiske deputeretkammer udtaler sig med 91 stemmer (Socialister, Liberale og Kommunister) mod 84 (Kristelig Sociale) imod regeringens

beslutning om at kong Baudoin ikke skal deltage i kong George VI.s begravelse.

13. Israels pund devalueres ved indførelse af differentierede kurser. Samtidig tages der skridt til at balancere budgettet.

14. Den østtyske regering sender et brev til de fire besættelsesmagter, hvori den foreslår optagelse af forhandlinger om den tyske fredstraktat.

16. Den japanske regering indfører valutaregulering over for sterlingområdet.

Den sydafrikanske finansminister Havenga erklærer, at Sydafrika for at ophjælpe sterlingområdets stilling vil give Storbritannien en større andel i sin guldproduktion.

Den kommunistiske våbenstilstandsdelegation i Korea foreslår Polen, Czechoslovakiet og U.S.S.R som neutrale magter, der kan overvåge våbenstilstandens overholdelse. F.N.-delegationen nægter at acceptere U.S.S.R.

19. U.S.A.s, Storbritanniens, Frankrigs og Vesttysklands udenrigsministre forhandler i London om det europæiske forsvarsfællesskab.

I Korea enes forhandlerne om, at der inden 90 dage efter underskrivelsen af våbenstilstanden skal indkaldes en politisk konference til at drøfte tilbagetrækningen af de fremmede tropper og en fredelig ordning af det koreanske spørgsmål.

I det australske repræsentanternes hus rettes angreb mod regeringens restriktive kredit- og finanspolitik.

Efter en uges debat udtaler den franske nationalforsamling med visse forbehold sin tillid til europahæren. 327 stemmer for, 287 (kommunister, gaullister, 20 socialister m. fl.) imod.

Lederen af den persiske opposition erklærer, at der ved valgene i Teheran, hvor regeringen har vundet 9 af 12 mandater, er afgivet falske stemmer.

20. N.A.T.O.s rådsmøde åbnes i Lissabon.

21. I den engelske regerings redegørelse for forsvaret budgetteres militærudgifterne 1952/53 til 1462 mill. pund, 246 mill. mere end 1951/52, men 123 mill. pund mindre end planlagt i 1950.

22. Den vesttyske regering udtaler i en erklæring, at den ønsker afholdt frie valg over hele Tyskland, før der underskrives en tysk fredstraktat.

På det nordatlantiske rådsmøde i Lissabon godkendes beslutningerne fra Parismødet (26.–28. 1.) om den europæiske hær. Det oplyses, at målet er oprettelse af 43 enheder (heraf 12 tyske) på hver ca. 13.000 mand. Den administrative ledelse skal ligge hos en nimandskommission, mens ministerrådet og en parlamentsvalgt forsamling skal have den politiske myndighed. Rådet godkender endvidere en protokol om forholdet mellem det europæiske forsvarsfællesskab og N.A.T.O., hvori de to organisationers medlemmer giver hinanden lignende garantier som dem, der binder atlantpagtstaterne sammen.

23. Den kinesiske visestabschef udtaler i Peking radio, at regeringen ønsker at befri Formosa.

Den indonesiske regering Sukiman træder tilbage som følge af uenighed om modtagelse af hjælp fra U.S.A.

25. Den ægyptiske premierminister Maher Pasha bekendtgør, at forhandlingerne med Storbritannien vil blive genoptaget 1. marts. Han erklærer, at han kun vil forhandle om midlerne til at opnå Nildalens rømning og enhed, ikke om selve dette princip.

Den franske regring forelægger ændringsforslag til finansloven omfattende 15 pct.s forhøjelse af de direkte skatter og visse nedskæringer i investeringsudgifterne.

Det nordatlantiske rådsmøde afsluttes, efter at der er givet meddelelse om oprettelse af et permanent N.A.T.O.-sekretariat med sæde i Paris.

Peking radio anklager F.N. for at have indledet bakteriekrig i Korea.

26. Efter et møde mellem vestmagternes udenrigsministre meddeles, at Vesttysklands forsvarsbidrag 1952/53 vil blive baseret på den af N.A.T.O. anbefalede sum (11.25 mld. D.M.).

27. Den engelske regerings civile budgetforslag forelægges underhuset; det regner med udgifter på 2553 mill. pund, 235 mill. mindre end 1951/52.

Fredstraktaten med Japan ratificeres i det australske repræsentanternes hus med 54 stemmer mod 46 (arbejderpartiet).

F.N.s hovedkvarter i Korea afviser de kinesiske beskyldninger om bakteriekrigsførelse og erklærer, at de kun har til hensigt at dække over den kommunistiske forhalingstaktik under våbenstilstandsforhandlingerne.

28. Den franske nationalforsamling vedtager hele det militære udgiftsbudget 1200 mld. frcs., hertil 200 mld. som hjælp fra U.S.A.).

29. Den franske regering Faure demissionerer, efter at nationalforsamlingen med 309 stemmer mod 283 (socialister, MRD, visse radikale og moderate) har nægtet at vedtage skatteforhøjelser i forbindelse med det vedtagne budget.

Marchal Tito erklærer, at Triestområdets tilbagevenden til Italien, som foreslået af den italienske premierminister De Gasperi, ikke kan accepteres af Jugoslavien. Han går ind for opretholdelse af områdets stilling som fristad under jugoslavisk-italiensk opsyn.

Marts 1952

1. Uruguays nye forfatning efter schweizisk mønster træder i kraft og senator Trueba vælges til formand for regeringsrådet.

2. Efter den ægyptiske regering Ali Maher Pashas afgang danner den tidligere Wafd-leder Ahmed Nagib al-Hilali en ny regering af partiløse. Udenrigsminister bliver Abdul-Khaliq Hasuna Pasha.

I regeringens programerklæring lægger al-Hilali vægt på opretholdelse af lov og orden og på udrensning af det politiske liv.

Paul Reynaud opgiver at danne fransk regering.

5. Det engelske underhus godkender med 313 stemmer mod 55 („Bevanitter") regeringens forsvarspolitik; den moderate fløj af arbejderpartiet stemmer ikke.

6. Den moderate Antoine Pinay vælges til fransk premierminister med 324 stemmer mod 206 (socialister og kommunister), de fleste gaullister stemmer ikke. I hans programerklæring udtales, at hovedopgaven vil blive bekæmpelse af budgetunderskudet (ved lån og besparelser), stabilisering af priserne og en genoprettelse af betalingsbalancen.

Præsident Truman anmoder kongressen om bevillinger til Mutual Security Programme for 1952/53. Af ialt $7.9 mld. skal $5.9 mld. gå til Europa.

U.S.S.R.s finansminister Zuerev offentliggør budgettet for 1952/53. Det regner med indtægter på 509 mld. rubler og udgifter på 477 mld. (1951: 452 mld.), heraf 114 mld. (1951: 94 mld.) til forsvaret. Det oplyses, at nationalindtægten siden 1950 er steget med 12 pct.

7. En ægyptisk undersøgelseskommission anklager den tidligere indenrigsminister for ikke at have grebet ind overfor uroligheder i Cairo den 26. januar.

Den australske regering bebuder importnedskæringer.

8. Den nye franske regering dannes af moderate, radikale og MRP. Premier- og finansminister bliver Antoine Pinay, udenrigsminister Schuman, vicepremierminister Queuille, forsvarsminister Pleven og minister for de associerede stater Letourneau.

9. Det meddeles, at den rumænske finansminister Luca er blevet afskediget. Han efterfølges af D. Petrescu.

Vietnams præsident Bao-Dai bebuder indkaldelse af et halvt folkevalgt vietnamesisk parlament.

Valgene til den nye sydvesttyske stats

landdag viser tilbagegang for CDU (50 mandater) og LPD (23), mens SPD går frem (38 mandater).

10. Fhv. præsident Batista tager ved et statskup magten i Cuba.

11. I den engelske finansminister Butlers budgettale i underhuset foreslås bl. a. visse skattenedsættelser (især på arbejdsindtægter), nedsættelse af fødevaresubsidierne, importindskrænkninger og renteforhøjelse (til 4 pct.).

Moskvas radio offentliggør indholdet af Sovjets nye note til vestmagterne om en tysk fredsslutning. Der foreslås heri tilbagetrækning af besættelsesstyrkerne, afholdelse af frie altyske valg, oprettelse af en demokratisk tysk enhedsstat (med Potsdamtysklands grænser) som selv skal deltage i fredsslutningen i den nye tyske stats selvstændighed, og hvis suverænitet kun skal begrænses af traktatligt fastsatte militære styrker og ved et forbud mod at tiltræde politiske eller militære alliancer.

Efter en konference om Sovjets Tysklandsnote mellem vestmagternes højkommissærer og forbundskansler Adenauer udtales, at forhandlingerne om Vesttysklands stilling med hensyn til dets forsvarsbidrag vil blive fortsat upåvirket af noten.

12. Lord Ismay udnævnes til N.A.T.O.s generalsekretær; han efterfølges som engelsk commonwealth-minister af marquisen af Salisbury.

13. Det ægyptiske Wafd-parti tager i en erklæring skarpt afstand fra regeringens anvendelse af undtagelseslovgivningen.

Sovjetregeringen modtager en note fra vestmagterne om snarlig afslutning af en fredstraktat med Østrig.

14. I F.N.s nedrustningskommissions første møde forelægges U.S.A.s plan om først at indhente oplysninger ang. rustningernes nuværende omfang. Malik (U.S.S.R.) kritiserer forslaget og forlanger undersøgelse af beskyldningerne mod U.S.A. for bakteriologisk krigsførelse i Korea.

15. Lederen af det vesttyske socialistiske rigsparti, fhv. general Remer idømmes 3 måneders fængsel for bagtalelse af den tyske modstandsbevægelse under krigen.

16. I en tale går forbundskansler Adenauer ind for fortsat samarbejde med vestmagterne og afviser sovjets forslag om en selvstændig tysk hær som umulig.

Efter at forhandlingerne mellem den persiske oliekommission og den Internationale Banks repræsentanter er afsluttet udtales, at der er opnået enighed om visse, men ikke om alle punkter.

Efter en konference i København erklærer de nordiske landes udenrigsministre, at der vil blive oprettet et nordisk råd til at rådgive i sager af fælles interesse.

19. Den østtyske regering nægter kategorisk F.N.-kommissionen ret til at foretage undersøgelser i Østtyskland om mulighederne for afholdelse af altyske valg.

Ved åbningen af Europarådets ministermøde i Paris går udenrigsminister Eden ind for, at rådet sammensmeltes med Schumanplanens og forsvarsfællesskabets organer.

Den nye franske ambassadør i Saar, Grandval, udtaler, at Saars indlemmelse i Tyskland vil betyde ødelæggelse af ligevægten mellem Schumanlandene og derfor sikkert medføre Frankrigs udtræden af samarbejdet.

20. I Triest kommer det til sammenstød mellem italienske demonstranter og de allierede politistyrker. Urolighederne fortsætter de følgende dage.

Sydafrikas højesteret erklærer loven om vælgernes adskilte repræsentation for ugyldig. Premierminister Malan erklærer herefter, at han vil træffe foranstaltninger for at sikre parlamentets suverænitet.

I Europarådets ministerkomité udtaler forbundskansler Adenauer, at Frankrigs og Vesttysklands udenrigsministre har påbegyndt drøftelser for at nå til en løsning på Saarspørgsmålet.

På grund af den gunstige stilling over for E.P.U. beslutter Vesttyskland at sætte sin liberaliseringsprocent med hensyn til import op fra 70 til 75 pct.

Det amerikanske udenrigsministerium erklærer, at Persiens gentagne anmodninger om lån er blevet afslået, fordi den Internationale Banks forslag om genoptagelse af olieproduktionen giver Persien lejlighed til at modtage store indtægter uden at skade sine nationale interesser.

U.S.A.s senat ratificerer fredstraktaten med Japan og sikkerhedstraktaterne med Japan, Australien, New Zealand og Filippinerne.

21. Den finske premierminister Kekkonen demissionerer som følge af uenighed i hans eget parti om regeringens økonomiske politik. Han indvilger dog i at blive på sin post indtil den 2. april.

Sydafrikas forenede parti erklærer, at det med hele sin styrke vil modsætte sig regeringens beslutning om at begrænse domstolenes magt.

Sultanen af Marokko sender den franske regering et memorandum, der kræver snarlig revision af protektoratstraktaten.

22. Den belgiske regering bekendtgør en række forholdsregler mod inflationen, bl. a. blokering af visse indtægter fra udlandet.

Ceylons premierminister D. S. Senanayake dør efter et rideuheld. Han efterfølges 26. 3. af sin søn D. Senanayake.

Forhandlingerne mellem Vesttysklands og Israels regeringer om erstatninger for det nazistiske Tysklands forbrydelser mod jøderne åbnes i Haag.

24. I de større italienske byer demonstreres der for Triests tilbagevenden til Italien.

Kong Farouk opløser det ægyptiske parlament.

Colomboplanens komité samles til møde i Karachi.

25. Under en forhandling med Beyen af Tunis forlanger den franske generalresident de Hautecloque at regeringen Chenik skal gå af.

I svaret på Sovjets note af 10. 3. går vestmagterne ind for, at F.N.s kommission til undersøgelse af mulighederne for afholdelse af frie altyske valg får adgang til Østtyskland, at Tysklands grænser først endeligt fastsættes ved fredsslutningen, og at en ny altysk regering får frihed til at gå ind i samarbejde med andre nationer (som f. eks. et europæisk forsvarsfællesskab).

26. I F.N.s nedrustningskommission afviser Malik (U.S.S.R.) forslaget om at lade Røde Kors undersøge beskyldningerne for bakteriologisk krigsførelse i Korea. Han forlanger, at kommissionen selv skal beskæftige sig med sagen.

Premierminister Chenik og tre andre tunesiske ministre arresteres af de franske myndigheder.

27. En forberedende konference om Pflimlin-planen i Paris vedtager at sammenkalde en vesteuropæisk konference om oprettelse af en fælles markedsorganisation for landbrugsvarer.

28. Næstformanden for det vesttyske socialdemokrati, Ollenhauer, kritiserer forbundsregeringens politik i Saarspørgsmålet og vestmagternes svar på Sovjets Tysklandsnote.

Efter nye forhandlinger med de franske myndigheder udnævner Beyen af Tunis Salah ud-Din Baqqush til premierminister; der udsendes en erklæring om, at Beyen og generalresidenten er enige om reformer, der gradvis skal føre Tunis frem til indre selvstyre.

Ved et møde i Paris godkender O.E.E.C.s råd en rapport om produktionsudvidelse, der lægger særlig vægt på elektricitet, stål, landbrugsvarer og byggeri.

29. Det ægyptiske politi foretager arrestationer i forbindelse med urolighederne i Cairo den 26. 1.

30. Præsident Truman erklærer, at han ikke vil lade sig genopstille ved præsidentvalget i november.

Ch. Wilson går af som leder af U.S.A.s forsvarsmobiliseringskontor.

Persien erklæres i undtagelsestilstand.

31. New Zealand pålægger salget af udenlandsk valuta visse restriktioner.

I en tale advarer marchal Tito vestmagterne mod at løse Tristspørgsmålet uden om Jugoslavien.

DANMARK

Januar 1952

1. Statsminister Erik Eriksen opfordrer arbejdsmarkedets parter til på et realitetsbetonet grundlag at finde frem til en løsning af overenskomstspørgsmålet, således at produktionen kan holdes i gang.

Forsvarsminister Harald Petersen oplyser, at der af den samlede ekstraordinære bevilling på 300 mill. kr. til forsvarets opbygning hidtil er godkendt og sat i arbejde projekter for ca. 200 mill. kr. På grund af prisstigningen må der regnes med 20 pct.s overskridelse af bevillingen.

Fhv. statsminister Hans Hedtoft bebuder en skærpelse af de politiske modsætninger, hvis regeringen ikke på afgørende vis ændrer sin kreditstramningspolitik.

3. Arbejdsgiverforeningen udsender 2. varsel om lockout i jernindustrien. Varslet omfatter ca. 70.000 arbejdere, og lockouten skal træde i kraft 14. januar.

6. Arbejdsgiverforeningen tager lockoutvarslet i jernindustrien tilbage, efter at formerforbundet er gået ind på at hæve strejken på Nordstens maskinfabrik i Hillerød. Firmaet tilsiger forhandling om en regulering af de dårligste akkorder.

15. Forsvarsminister Harald Petersen fremsætter i folketinget forslag om, at bestemmelserne om forsvarschefens beføjelser bringes i overensstemmelse med opbygningen af det atlantiske fællesforsvars ledelse.

Efter henstilling af undervisningsminister Hvidberg vedtager radiorådet at stille udgivelsen af et radioblad i bero, men fastholder med alle stemmer mod 2 beslutningen om udgivelsen.

16. Det udenrigspolitiske nævns flertal (s., v. og k.f.) godkender regeringens udkast til svar på Atlantpagtrådets 12 mands komités henstilling om en forøgelse af Danmarks militærudgifter i 1951–54 med 40 %. Svaret går ud på, at Danmark i de 3 år vil forøge sit forsvarsbudget fra 2220 til 2650 mill. kr. eller med 20 %.

Handelsminister Rytter fremsætter i folketinget forslag om et skibsfartsnævn, der i tilfælde af krig eller truende udsigt til krig kan overtage brugsretten til samtlige danske oceangående og evtl. andre skibe. Forslaget fremkommer af hensyn til Danmarks samarbejde med de andre Atlantpagtlande i „Defense Shipping Authority". Fiskeriminister Knud Rée fremsætter et tilsvarende forslag om kontrol med fiskeflåden.

17. Handelsminister Rytter fremsætter i folketinget forslag til sømandslov og forslag om ændringer i søloven.

Det af justitsministeriet den 31. januar 1949 nedsatte udvalg om privatteatrenes forhold afgiver betænkning. Udvalget ønsker bevillingssystemet bevaret.

18. En færøsk delegation ankommer til København for at forhandle med de danske myndigheder om økonomisk støtte til Færøerne.

19. Finansministeriet meddeler, at det fra 20. januar gennem nationalbanken påbegynder løbende emissioner af et 4 % lån og et 5 % lån, der amortiseres over henholdsvis 35 og 25 år ved årlige udtrækninger til pari kurs. Samtidig fortsættes salget af det 5-årige 5 % boliglån af 1951, der hidtil har indbragt 25–30 mill. kr.

Da forskellige regeringsmedlemmer har udtalt frygt for et lønforlig i strid med statens økonomiske politik, opfordrer formanden for arbejdsgiverforeningen, fabrikant Hans L. Larsen, politikerne til ikke at blande sig i overenskomstforhandlingerne.

23. Finansminister Thorkil Kristensen fremsætter i folketinget forslag om anvendelse af modværdien af Marshallhjælpens gaveydelser. Af de ca. 590 mill. kr., der pr. 31. december 1951 indestod på gavekontoen, foreslås 300 mill. kr. anvendt til udlån og tilskud, medens resten afskrives på statens reguleringskonto i nationalbanken. Af de 300 mill. kr. stilles 220 mill. kr. til rådighed til udlån til produktivitets- og produktionsfremmende foranstaltninger i henhold til særlige love, hvorom der fremsættes forslag af landbrugs-, trafik- og handelsministeren: 160 mill. kr. til el-værker, telefonselskaber, købstadkommunale havne, frihavnen og luftfartselskabet, 30 mill. kr. til industrivirksomheder, 5 mill. kr. til rederier og 25 mill. kr. til slagterier og mejerier m. v. Renter (5 %) og afdrag på de pågældende lån foreslås anvendt til afskrivning på reguleringskontoen. Endvidere foreslås 15 mill. kr. som tilskud til teknisk-videnskabelig forskning og forsøgsvirksomhed og 65 mill. kr. til dækning af militære anlægsudgifter. M. h. t. de midler, der indgår på gavekontoen efter 1. januar 1952, foreslås halvdelen afskrevet på reguleringskontoen, halvdelen anvendt til formål, hvorom der træffes bestemmelse ved særlige love, dog således, at finansministeren med tilslutning af finansudvalgene kan disponere over indtil 15 mill. kr. af disse midler, bl. a. til Færøerne.

Landbrugsrådets præsident, folketingsmand Hans Pinstrup, udtaler, at en toldmæssig isolering må være den sidste vej, Danmark slår ind på.

24. Undervisningsminister Hvidberg fremsætter i folketinget forslag om oprettelse af „Statens almindelige videnskabsfond" med en grundfond på 50 mill. kr. i 4 % statsforskrivninger, hvis afkastning skal anvendes til støtte for den videnskabelige forskning. Endvidere fremsætter undervisningsministeren forslag om ændring i den ved lov om tipning oprettede studiefonds forvaltning og virksomhed.

26. Danish American Prospecting Company meddeler, at der er fundet olie ved Tønder.

30. Detailpristallet for januar stiger med 3 points, hvilket medfører, at dyrtidstillægget for arbejdere og tjenestemænd forøges med en portion, ialt ca. 100 mill. kr.

Arbejdsmarkedskommissionen, der blev nedsat i december 1949, afgiver en beretning om arbejdskraftens bevægelighed. Iflg. kommissionens opfattelse kan en fuldstændig løsning af problemet kun opnås, hvis der til enhver tid opretholdes den størst mulige beskæftigelse, og hvis arbejdsmarkedets parter tør regne med en varig høj beskæftigelse.

31. I forfatningskommissionens underudvalg opnås enighed om, at spørgsmålet om valgretsalderen skal afgøres ved folkeafstemning i forbindelse med den folkeafstemning, der skal afholdes til bekræftelse af den nye grundlov. Alle, der er fyldt 21 år, skal kunne deltage i afstemningen om, hvorvidt valgretsalderen bør være 21 eller 23 år. Bestemmelserne om valgretsalderen tages ud af grundloven, og fremtidige ændringer skal kunne ske ved almindelig lov, dog således, at et forslag, der er vedtaget af rigsdagen, skal sendes ud til folkeafstemning efter de regler, som det er

hensigten at indføre om folkeafstemninger i den nye grundlov.

Den færøske forhandlingsdelegation i København og handelsministeriet meddeler, at Sjóvinnubankins aktiekapital på 1.5 mill. kr. må anses for tabt, og at der herudover kan befrygtes et tab på ca. 1 mill. kr. på et enkelt større engagement.

Februar 1952

1. Fra Washington meddeles, at Danmark af den amerikanske regerings hjælpefond har fået tildelt 9 mill. $ – ca. 63 mill. kr. – til indkøb af råmaterialer, maskiner, kul og andre produkter til brug ved oprustningen.

   Den dansk-norsk-svenske komité til undersøgelse af mulighederne for at udvide det indbyrdes samarbejde m. h. t. forsyningen med elektrisk kraft afgiver sin endelige rapport, hvoraf fremgår, at planen om overførelse af vandkraftelektricitet fra Norge til Danmark via Sverige er strandet på norsk modstand.

4. Ungdomskommissionen afgiver betænkning nr. 11, der handler om ungdommen og arbejdslivet.

9. Fra Paris meddeles, at Atlantpagtens 12 mands komité har godkendt Danmarks udvidede forsvarsbudget for indeværende finansår.

   Det nordiske interparlamentariske råd med repræsentanter for de interparlamentariske grupper i Danmark, Island, Norge og Sverige vedtager på et møde i København med alle stemmer mod een – repræsentanten for det norske bondeforbund – at fremsende forslaget om oprettelse af et nordisk råd til regeringerne med anmodning om, at de vil tage initiativet til, at forslaget bliver forelagt de respektive parlamenter.

   En dansk-svensk vareudvekslingsaftale for tiden 1. februar 1952–31. januar 1953 undertegnes.

12. Udenrigsministeriet oplyser, at Danmark i Marshall-hjælp har modtaget ialt 266 mill. $, deraf som gave 226 mill. $. Importørernes kronebetalinger til nationalbanken beløb sig indtil 1. januar 1952 til ca. 1410 mill. kr., og heraf er 610 mill. kr. brugt til afbetaling på statens gæld i nationalbanken, medens 210 mill. kr. er anvendt til oprettelse af genopbygningsfonden.

14. I en rapport til kongressen udtaler præsident Truman sin anerkendelse af Danmarks forsvarsbestræbelser og nævner som bevis på Danmarks forsvarsvilje forholdsordren af 4. oktober 1951, hvorefter der skal gøres modstand uden hensyntagen til ordrer fra kongen eller regeringen om at indstille kampen.

17. Konservativ Ungdom udtræder af Dansk Ungdoms Fællesråd.

18. Københavns KU udtaler sin beklagelse af, at Konservativ Ungdoms landsorganisation har udmeldt sig af ungdommens fællesråd.

19. Boligministeriet udsender et cirkulære om materialebevilling til om- og tilbygningsarbejder i tiden 1. april–30. september.

20. Handelsminister Rytter fremsætter i folketinget forslag om en ny rekonstruktion af Sjóvinnubankin i Thorshavn. Foruden en ny aktiekapital på mindst ½ mill. kr., som ventes tegnet på Færøerne, kræves en ny ansvarlig indskudskapital på 1.6 mill. kr. og et indskud på 1.350.000 kr., som foreslås stillet til rådighed for lagtinget i form af et lån fra staten. Endvidere foreslås det, at finansministeriet mod lagtingets garanti åbner banken en kredit på 5 mill. kr. i nationalbanken, og at staten til udrustning af fiskeriflåden stiller 4 mill. kr. til rådighed som kortvarigt lån. Under forudsætning af, at der tilvejebringes en tilfredsstillende ordning af de almindelige økonomiske forhold på Færøerne, har nationalbanken des-

uden stillet i udsigt, at der etableres en genbelåningsordning for fiskefangsterne indenfor et beløb af ca. 15 mill. kr. Forslaget bestemmer, at handelsministeriet skal lade udarbejde en redegørelse for alle forhold i forbindelse med Sjóvinnubankins to rekonstruktioner, herunder årsagerne til de tab, der har ført til bankens standsning.

21. Folketinget behandler retsforbundets forslag til beslutning om ændring af forsvarets ordning, således at det udelukkende bygger på frivilligt mandskab, der spredes mest muligt. Forslaget henvises til udvalg.
22. Forslaget om Sjóvinnubankins rekonstruktion vedtages i landstinget ved 3. behandling og er hermed færdigt fra rigsdagen.
23. Lagtinget vedtager enstemmigt forslaget om Sjóvinnubankins rekonstruktion.
27. Den i 1948 nedsatte kommission angående Hanstholm havn afgiver betænkning, hvori et flertal fraråder havnens fuldførelse, der anslås at ville koste over 100 mill. kr.
28. Udenrigsministeriet meddeler, at de dansk-engelske handelsforhandlinger, der nylig har fundet sted, er resulteret i et forslag til en aftale for året 1952, som nu er blevet underskrevet af den danske delegations formand.

Forslaget om ændringer i „traktorloven" vedtages enstemmigt i landstinget og er dermed færdigt fra rigsdagen.

29. I folketinget besvarer undervisningsminister Hvidberg en socialdemokratisk forespørgsel om moderniseringen af det danske skolevæsen i Sønderjylland.

Marts 1952

1. Udvalget til undersøgelse af virkningerne af den automatiske lønregulering efter pristallet afgiver betænkning, der fraråder anvendelse af „velstandstal" som korrektur til pristallet ved lønregulering.
4. Handelsminister Rytter fremsætter i fkt. forslag om uændret forlængelse af vareforsyningsloven til 1. april 1953. Ministeren oplyser, at nationalbankens valutastilling i de sidste 4 måneder af 1951 forbedredes med godt 300 mill. kr. og i januar og februar 1952 med yderligere 65 mill. kr. Gælden til E.P.U. er gået ned fra 463 mill. kr. i aug. 1951 til 79 mill. kr. ult. februar 1952, men vore dollarbeholdninger, der i 1951 forøgedes med 55 mill. kr., er i de første måneder af 1952 reduceret med 90 mill. kr. I det foreløbige betalingsbalanceskøn for 1952 regner man med et underskud på 330 mill. kr. Frigivelsen af importen fra O.E.E.C.-landene er fortsat, og liberaliseringsprocenten er i øjeblikket 65 (60 % for næringsmidler, 86 % for råvarer og 51 % for bearbejdede varer).
5. I en dansk-ungarsk handelsaftale for året 1. marts 1952–28. februar 1953 regnes med en samhandel på 10.7 mill. kr. hver vej.

Apotekerlovskommissionen, der blev nedsat i 1947 med folketingsmand Bertel Dahlgaard som formand, afgiver betænkning med udkast til ny apotekerlov. Et flertal foreslår, at specialitetsanerkendelse kun kan gives for 10 år, hvorefter evtl. forlængelse kan gives for 5 år ad gangen, dog således, at den samlede tidsfrist kun i ganske særlige tilfælde kan overstige 20 år. For allerede eksisterende specialiteter foreslår flertallet, at optagelse i specialitetsregistret kun kan ske for 5 år. Medicinalindustriens repræsentanter i kommissionen og formanden for farmakopékommissionen, professor Knud O. Møller, går imod flertallets forslag.

Fkt. foretager 1. behandling af et socialdemokratisk forslag om en ændring i aktieselskabsloven, der gør bestyrelsen ansvarlig for, at ingen del af aktiekapitalen udlånes til selskabets aktionærer, disses ægtefæller eller slægt-

ninge, eller til søsterselskaber. Forslaget er fremkaldt af en højesterctsdom, der underkender aktieselskabsregisterets hidtidige praksis.

Der opnås enighed mellem forsvarsministeren og repræsentanter for s., v., k.f., r.v. og rf. om en ændret affattelse af den militære forholdsordre. I den nye redaktion fastslås, at ordrer om ikke at mobilisere eller afbryde påbegyndt mobilisering eller kamp ikke må adlydes, før der foreligger fornøden vished for, at ordren er udstedt af en fri og forfatningsmæssig myndighed.

7. Finansminister Thorkil Kristensen fremsætter i fkt. forslag om, at indkomst- og formueskatten til staten for 1952–53 udskrives efter de samme satser som i 1951–52.

Justitsminister Helga Petersen fremsætter i fkt. forslag om revision af fremmedloven af 1875. Forslaget åbner adgang for udlændinge til i visse tilfælde at forelægge domstolene politiets afgørelser. Bestemmelserne om pas til danske statsborgere foreslås udskilt i en særlig lov.

Nationalbanken meddeler, at Polen har overtrukket sin „sving"kredit med betydelige beløb, hvorfor yderligere betalinger fra Polen over betalingsaftalen for tiden ikke vil kunne effektueres.

8. Amerikanerne opgiver at få olie op af den nuværende boring ved Tønder.

10. Finansminister Thorkil Kristensen udtaler, at forsvar og civilforsvar i indeværende finansår vil koste godt 600 mill. kr. og i 1952–53 op imod 900 mill. kr. Ialt må der i det kommende finansår regnes med en udgiftsstigning for staten på mindst 400 mill. kr., og det vil være rimeligt, at en væsentlig del af byrden dækkes ved forbrugsafgifter og besparelser på statens tilskud til forbrugsvarer.

Dansk Dampskibsrederiforening henstiller til udenrigsministeriet at virke for, at Suezkanalen efter den nuværende koncessions udløb i 1968 underlægges FN med Storbritannien som mandatmagt og med kanalselskabet som økonomisk forvalter. Rederiforeningerne i Norge og Sverige har rettet tilsvarende henvendelser til det norske og det svenske udenrigsministerium.

11. Finansminister Thorkil Kristensen giver skattedepartementet direktiv om, at skibsfartens bidrag på 15 mill. kr. til den økonomiske stabilisering skal være fritaget for skat, og trækker sit forslag om en tekstanmærkning herom på finansloven, der har mødt modstand hos s. og r.v., tilbage.

Oluf Pedersen (rf.) stiller i fkt. en dagsorden, der opfordrer regeringen til 1) snarest at ophæve kafferationeringen uden at gøre ophævelsen afhængig af en forhøjelse af kaffetolden og uden at afvente mulighed for at lade ophævelsen være et led i en politisk aftale og 2) at ophæve sukkerrationeringen. Dagsordenens første afsnit forkastes med 48 stemmer (v. og k.f.) mod 28 (r.v., rf. og k.), medens 44 s. undlader at stemme. Det sidste afsnit forkastes med 49 stemmer (v. og k.f.) mod 10 (rf.), medens 61 (s. og k.) undlader at stemme. Før afstemningen erklærer statsminister Erik Eriksen på foranledning af H. C. Hansen (s.), at en afstemning, der går regeringen imod, ikke vil få politiske konsekvenser.

Indenrigs- og boligminister Aksel Møller fremsætter i fkt. forslag om ændring af byggestøtteloven, hvorved det private boligbyggeri m. h. t. rentevilkår ligestilles med det sociale byggeri, idet dog lånegrænsen samtidig nedsættes fra 90 til 85 %. For at lette finansieringen af det private boligbyggeri uden offentlig støtte foreslås der bemyndigelse for ministeren til at yde statslån til nyopførte ejendomme til supplering af kredit- og hypotekforeningslån, således at den samlede lånesum kan komme op på højst 75 % af vurderingssummen.

12. Finansminister Thorkil Kristensen fremsætter i fkt. forslag om tillægsbevilling for 1951–52, hvorved de samlede driftsindtægter og -udgifter stiger til hen-

holdsvis 2524 mill. kr. og 2522 mill. kr., og overskudet går ned fra 4 til 2 mill. kr. Tages hensyn til forskydningerne på statusregnskabet udgjorde de samlede udgifter i 1950–51 2455 mill. kr. og efter finanslov og tillægsbevillingsforslag i 1951–52 2965 mill. kr., medens de samlede indtægter stiger fra 2860 til 3190 mill. kr., således at overskudet går ned fra ca. 400 mill. kr. til ca. 225 mill. kr. I disse tal er ikke medregnet provenuet af den bundne opsparing.

Under folketingets 1. behandling af forslaget om forlængelse af vareforsyningsloven tilsiger Jørgen Jørgensen (r.v.) regeringen støtte til gennemførelse af den liberalisering, regeringen finder forsvarlig, men erklærer, at kreditstramningen er ført for vidt, så den på visse områder hindrer en udvidelse af produktionen. H. C. Hansen (s.) advarer mod at gennemføre en liberalisering, der fører til arbejdsløshed.

13. Under folketingets 1. behandling af forslaget om udskrivningslov for skatteåret 1952–53 erklærer finansministeren, at hensynet til betalingsbalancen kræver, at der også i det kommende år drives en overbudgetteringspolitik, men overskudets størrelse må bl. a. afhænge af udfaldet af lønforhandlingerne.

14. I en skrivelse til finansministeren erklærer socialdemokratiet og det radikale venstre, at redernes deltagelse i kriselovgivningens byrder ved beslutningen om, at bidraget på 15 mill. kr. skal være skattefrit, bliver så minimal, at det nødvendigvis må tages i betragtning ved de forestående erhvervsøkonomiske og pengepolitiske foranstaltninger.

15. Arbejdsmarkedets hovedorganisationer tiltræder forligsmandens mæglingsforslag og anbefaler deres medlemmer at vedtage det.

16. I en officiel meddelelse om det nordiske udenrigsministermøde i København den 15. og 16. marts hedder det, at man drøftede rederiorganisationernes henvendelse om Suezkanalen, men henvendelsen skønnes ikke nu at give regeringerne anledning til at foretage noget i sagen. På mødet opnåedes tilslutning til et forslag om det nordiske råd, som det er hensigten så vidt muligt at forelægge for de lovgivende forsamlinger i indeværende samling, for Islands vedkommende i efterårssamlingen. På mødet udvekslede synspunkter i spørgsmålet om gensidighed i behandlingen af udenlandske diplomater, og man gennemgik en række af de spørgsmål, der skal drøftes på mødet i Europarådets ministerudvalg den 19. og 20. marts. Man overvejede visse forslag om at udvikle samvirket mellem O.E.E.C. og Europarådet.

Forvaltningskommissionen, der blev nedsat i 1946, udsender sin 9. og sidste beretning. De gennemførte rationaliseringsforslag regnes hidtil at have medført årlige besparelser og indtægtsforøgelser på godt 2 mill. kr. Kommissionen foreslår, at der oprettes et permanent rationaliseringsorgan under finansministeriet.

18. Ved folketingets 1. behandling af forslag til tillægsbevilling foreslår Aksel Larsen (k.) en dagsorden, der udtaler, at rederiernes ydelse til statskassen på 15 mill. kr. ikke kan fradrages i den skattepligtige indkomst. Finansminister Thorkil Kristensen erklærer, at regeringen ikke kan modtage denne dagsorden, men accepterer en dagsorden af H. C. Hansen (s.) og Bertel Dahlgaard (r.v.), der opfordrer regeringen til under de kommende erhvervsøkonomiske forhandlinger at foranledige, at skibsfartens bidrag til den økonomiske sanering i højere grad end hidtil kommer til at svare til andre erhvervs og kommer til at stå i rimeligt forhold til skibsfartens gunstige konjunkturer. Denne dagsorden vedtages med 104 stemmer mod 6 (k.), medens 4 (rf.) undlader at stemme.

19. Efter forligsmandens mæglingsforslag forlænges ferien fra 2 til 3 uger, og feriegodtgørelsen forhøjes fra 4.5 til

til 6.5 %; lønningerne forhøjes med indtil 8 øre pr. time; arbejdstiden i virksomheder med kontinuerlig drift nedsættes fra 1. september 1952 fra 160 til 152 timer inden for 3 uger og fra 1. marts 1953 yderligere til 144 timer; kravet om ligeløn for kvinder henvises til behandling i et udvalg, der skal afgive betænkning inden 1. juli 1953; overenskomsten gælder for 2 år til 1. marts 1954.

Finansminister Thorkil Kristensen fremsætter i fkt. forslag om uændret forlængelse af forskellige forbrugsafgiftslove, af midlertidig tillægsafgift af visse motorkøretøjer og af tillægsindkomstskatten samt forslag om forhøjelse af værneskattens satser med gnstl. ca. 25 %. Finansministeren fremsætter desuden forslag om uændrede børnetilskud i det kommende finansår.

Handelsminister Rytter fremsætter i fkt. forslag til lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser, hvorved maksimum for eksportkreditgarantien forhøjes fra 70 til 100 mill. kr., idet der i den allersidste tid har været et stærkt stigende behov for sådanne garantier.

I nationalbankens beretning fremhæves, at Danmark trods den forbedrede valutasituation stadig står uden nogen virkelig valutareserve. Banken advarer mod en lempelse af statens finanspolitik, idet den byrde, der kommer til at hvile på pengepolitikken, bliver for stor, hvis finanspolitikken ikke tager det fornødne hensyn til landets betalingssituation.

20. Indenrigs- og boligminister Aksel Møller fremsætter i fkt. forslag om en ændring i byggestøtteloven, hvorved der sker en udligning af hovedstadskommunernes risiko ved nybyggeriet, samt et forslag, der bemyndiger ministeren til at give 11 af hovedstadens forstadskommuner samme kommunalretlige stilling som Gentofte.

Handelsminister Rytter meddeler rigsdagens vareforsyningsudvalg, at regeringen har til hensigt at forøge liberaliseringen fra de nuværende 66 % til 75 % eller mere, og at der kan ventes fremsat forslag om en à jour-føring af toldsatserne.

Under en debat i fkt. om en forespørgsel fra rf. udtaler statsminister Erik Eriksen, at regeringen ikke vil modarbejde liberaliseringen med told, men at man er inde på tanken om en vis à jour-føring af toldloven ved overgang til værditold. Starcke (rf.) stiller derefter en dagsorden, der advarer regeringen mod gennem toldforhøjelse at fordyre befolkningens livsfornødenheder, H. C. Hansen (s.) foreslår en udtalelse, der advarer regeringen mod at gennemføre den planlagte liberalisering med eller uden toldforanstaltninger, og Bertel Dahlgaard (r.v.) foreslår, at tinget udtaler sin tilslutning til en videreførelse af liberaliseringen uden toldforhøjelser og opfordrer regeringen til at henvise alle spørgsmål vedrørende toldlovgivningen til behandling i en kommission. Samtlige tre dagsordener forkastes, H. C. Hansens med 79 stemmer mod 58 (s. og k.), Dahlgaards med 65 stemmer mod 22 (r.v. og rf.) – 51 (s.) stemmer ikke – og Starckes med 58 stemmer mod 18 (rf. og k.), medens 63 (s. og r.v.) undlader at stemme.

21. Betænkningen om finanslovforslaget indeholder en redegørelse for de undersøgelser, spareudvalget har foretaget i anledning af Jensen-Brobys forslag om nedsættelse af de ikke-lovbundne bevillinger med 10 %. Resultatet er, at tre ministerier stiller forslag om besparelser på tilsammen 110.000 kr.

22. Ifølge en ny dansk-norsk vareudvekslingsaftale skønnes importen fra Norge i perioden 1. april 1952–31. marts 1953 at ville blive 220–240 mill. kr. og eksporten til Norge 200–220 mill. kr.

24. Det svenske kongepar ankommer til København på officielt besøg.

26. Fkt. vedtager ved 3. behandling forslaget om ændringer i den borgerlige straffelov – femtekolonneloven – med 104 stemmer mod 12 (k. og nogle radi-

kale) og det derfra udskilte forslag om dødsstraf for handlinger begået under krig eller fjendtlig besættelse med 104 stemmer mod 32 (r.v., k., flertallet af rf. samt 2 s. og 3 v.).

Landstinget vedtager ved 3. behandling forslaget om ændring af forsvarets kommandomæssige organisation, der hermed er færdigt fra rigsdagen.

27. Landstinget vedtager ved 3. behandling forlængelsen af vareforsyningsloven samt forslagene om oprettelse af et skibsfartsnævn og kontrol med det danske fiskeri i tilfælde af krig eller under ekstraordinære forhold, hvilke forslag hermed er færdige fra rigsdagen.

Finansudvalget tiltræder et forslag af statsministeren om en garanti på 5 mill. kr. til hjælp til arbejdet med undersøgelsen af blyforekomsterne ved Mestervig i Grønland.

28. Fkt. vedtager ved 3. behandling forslaget til finanslov for 1952–53, der efter de foretagne ændringer viser et driftsoverskud på 6.5 mill. kr.

Fkt. færdigbehandler skatteforslagene og forslaget om børnetilskud. I forslaget om udskrivning af indkomst- og formueskat til staten for 1952–53 indføjes en ændring, der bevirker, at ca. 175.000 skatteydere fritages for indkomstskat, hvilket medfører et provenutab på netto ca. 2 mill. kr. En tilsvarende ændring i loven om den kommunale udligningsfond fritager ca. 165.000 for skat med et provenutab på netto ½ mill. kr. Begge disse lovforslag vedtages enstemmigt, idet rf. og k. dog undlader at stemme om udskrivningsloven. Forslaget om tillægsindkomstskat vedtages mod kommunisternes stemmer, medens rf. undlader at stemme, og forslaget om værneskat vedtages mod de radikales og kommunisternes stemmer, idet rf. også her undlader at stemme. Endvidere vedtages mod kommunisternes og retsforbundets stemmer en forlængelse af forbrugsafgifterne for foreløbig 2 måneder og mod de radikales, retsforbundets og kommunisternes stemmer en forlængelse for et år af den midlertidige tillægsafgift af visse motorkøretøjer. Ved en ændring i forbrugsafgiftslovene er afgiften af cigarer lempet noget.

Under debatten oplyser finansminister Thorkil Kristensen, at Danmark i de tre år, for hvilke forsvarsudgifterne er anslået til 2650 mill. kr., kan vente våbenleverancer fra U.S.A. til omkring 2400 mill. kr.

Det meddeles, at Københavns kommune vil udbyde et 10-årigt 6 % lån til pari kurs til offentlig tegning. Samtidig har et bankkonsortium forlænget et lån på 15 mill. kr. til kommunen for et år.

29. Landstinget vedtager finanslovforslaget og skattelovskomplekset, der hermed er færdigbehandlet af rigsdagen.

Det svenske udenrigsministerium bekræfter pressemeddelelser om, at den svenske og den danske regering har været i forbindelse med hinanden vedrørende søgrænsestriden med Rusland. Resultatet er blevet en note, der skal overrækkes Rusland som svar på den russiske svarnote til Danmark og Sverige, hvori Rusland afviste et forslag om at lade Haag-domstolen afgøre striden.

30. Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft vender sig i en tale mod den senere tids tyske angreb på danskheden i Sydslesvig og udtaler, at Danmark venter, at forbundsregeringen i Bonn og landsregeringen i Kiel vil medvirke til, at Kiel-erklæringens udtalelse om, at bekendelse til danskhed og dansk kultur er fri og ikke må efterprøves eller bestrides, føres ud i livet.

Socialdemokratiets formand, Hans Hedtoft, kritiserer regeringens økonomiske politik. Han kræver uforandret fortsættelse af prisbindingen for smør og flæsk, forlængelse af kornordningen, fortsat tilskud til priserne på brød, mælk og sukker, indregning af tilskudet til fodtøj i det almindelige børnetilskud, kødordningens afløsning af en afgiftsordning, der sikrer det tilsigtede

bidrag fra landbruget, større bidrag fra skibsfarten, skærpelse af prisloven og forsigtighed m. h. t. yderligere liberalisering. Han udtaler endvidere, at de påtænkte toldforhøjelser ikke vil kunne modvirke en uheldig valutaudvikling som følge af for stærk liberalisering, at socialdemokratiet ikke i øjeblikket vil medvirke til nye skatter til sikring af et overskud, at kreditstramningen er ført for langt, og at nedgangen i produktion og beskæftigelse må standses, hvorved byggeriets forhold spiller en vigtig rolle.

YEARBOOK

of

INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

En værdifuld vejledning for alle, som ønsker at følge med i det stadig mere omfattende internationale samarbejde.
Udgivet af *Union of International Associations, Service Centre for International Non-Governmental Organizations,* Palais d'Egmont, Bruxelles, Belgien.
FN's sekretariat har været behjælpelig ved udarbejdelsen af årbogen.
Årbogen indeholder oversigter over organisationen af
De forenede Nationer, de særlige institutioner under FN og andre FN-organer.
100 andre folkeretslige organisationer.
830 på privat initiativ oprettede internationale organisationer.
Emneregister, stikordsregister, register over forkortelser og geografisk register (på engelsk og fransk).
Litteraturfortegnelse, liste over verdens lande og territorier, oversigt over private internationale organisationers forbindelse med FN m. v.

1224 sider · ca. 375.000 ord · pris $ 7.–